

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική Εργασία

Θέμα: *‘Στρατηγικός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός του Δήμου
Αρτέμιδος για την Προγραμματική Περίοδο 2007 – 2013’*

Φοιτητής: Σπίνας Παντελής
Επιβλέπων Καθηγητής: Κότιος Άγγελος

Βόλος, Οκτώβριος 2007

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 5914/1
Ημερ. Εισ.: 09-10-2007
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
2007
ΣΠ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	
1.1 Έννοια του Σχεδιασμού.....	11
1.2 Στρατηγικός Σχεδιασμός.....	13
1.2.1 Έννοια του Στρατηγικού Σχεδιασμού.....	13
1.2.2 Χαρακτηριστικά του Στρατηγικού Σχεδιασμού.....	14
1.2.3 Οφέλη του Στρατηγικού Σχεδιασμού.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ	
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	
2.1 Ταυτότητα του Δήμου Αρτέμιδος.....	16
2.1.1 Γεωγραφικά στοιχεία.....	16
2.1.2 Δημογραφικά στοιχεία.....	19
2.1.3 Διάρθρωση και εξέλιξη της παραγωγής.....	22
2.1.3.1 Τομεακή διάρθρωση απασχόλησης.....	22
2.1.3.2 Αγροτικός χώρος και αγροτική παραγωγή.....	24
2.1.3.3 Δευτερογενής και τριτογενής τομέας.....	30
2.1.4 Φυσικοί πόροι.....	31
2.1.5 Τεχνικές υποδομές και δίκτυα.....	41
2.1.5.1 Οδικό δίκτυο.....	41
2.1.5.2 Σιδηροδρομικό δίκτυο.....	43
2.1.5.3 Το τραινάκι του Πηλίου.....	47
2.1.5.4 Δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης.....	47
<i>απορριμμάτων</i>	
2.1.6 Κοινωνικές υποδομές	49
2.1.6.1 Εκπαίδευση.....	49

2.1.6.2 Υγεία-Πρόνοια.....	50
2.1.7 Πολιτισμός – αθλητισμός.....	50
2.1.7.1 Πολιτιστικοί Σύλλογοι.....	51
2.1.8 Περιβάλλον.....	52
2.1.9 Διοικητικές υπηρεσίες.....	52
2.1.9.1 Στοιχεία Δημοτικών -Κοινοτικών καταστημάτων.....	53
2.1.9.2 Μηχανολογικός εξοπλισμός και μηχανήματα.....	53
2.1.9.3 Εξοπλισμός πληροφορικής του Ο.Τ.Α.....	53
2.1.9.4 Προσωπικό Ο.Τ.Α.....	53
2.1.9.5 Υπηρεσίες διοικητικής υποστήριξης που λειτουργούν στο νέο Ο.Τ.Α.....	54
2.2.9.6 Ν.Π.Δ.Δ. του Ο.Τ.Α.....	54
2.2.10 Επιχειρηματική δραστηριότητα.....	55
2.2.11 Δημοτική Περιουσία.....	55
2.2.12 Διοικητική οργάνωση του Δήμου.....	56
2.2.12.1 Όργανα λειτουργίας του Δήμου.....	56
2.2.12.2 Οικονομικά του Δήμου.....	56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : SWOT ANALYSIS

3.1 Συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της περιοχής.....	58
3.1.1 Δυνατά σημεία.....	60
3.1.2 Αδύνατα σημεία.....	63
3.1.3 Ευκαιρίες.....	67
3.1.4 Απειλές.....	69
3.2 Συμπεράσματα από την SWOT ANALYSIS.....	72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

4.1 Το διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης.....	74
4.2 Το εθνικό περιβάλλον της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης.....	78
4.3 Πλαίσιο και μεθοδολογία του νέου στρατηγικού σχεδιασμού σε.....	80

ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο	
4.3.1 Οι νέοι γενικοί στόχοι για την νέα πολιτική συνοχής (2007-2013).....	80
4.3.2 Το εθνικό και περιφερειακό πλαίσιο προγραμματισμού.....	82
4.4 Οι στρατηγικοί στόχοι της Περιφέρειας Θεσσαλίας.....	83
4.4.1 Οι γενικοί στόχοι.....	84
4.4.2 Οι ειδικοί στόχοι.....	87
4.4.3 Οι άξονες προτεραιότητας του ΠΕΠ Θεσσαλίας για την νέα προγραμματική περίοδο.....	88
4.5 Το πλαίσιο της στρατηγικής της ανάπτυξης του Δήμου Αρτέμιδος.....	90
4.6 Γενικοί στόχοι του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης για το.....	93
Δήμο Αρτέμιδος	
4.6.1 Οι στόχοι ανάπτυξης του Δήμου Αρτέμιδος.....	93
4.6.2 Η στρατηγική της ανάπτυξης του Δήμου Αρτέμιδος.....	95
4.6.3 Ειδικού ή τομεακοί στόχοι.....	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ.....	101
ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	
5.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	108
5.1.1 Χωρική και πολεοδομική ανάπτυξη.....	108
5.1.1.1 Αναμόρφωση των αστικών χαρακτηριστικών της περιοχής και προσδιορισμός χρήσεων γης.....	109
5.1.1.2 Πολιτικές διατήρησης παραδοσιακού κτιριακού αποθέματος της Περιοχής.....	111
5.1.2 Ανάπτυξη τεχνικών, οικονομικών και κοινωνικών υποδομών.....	112
5.1.2.1 Συγκοινωνιακή υποδομή - Οδικά δίκτυα.....	112
5.1.2.2 Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.....	113
5.2.2 Βελτίωση υποδομών για αναβαθμισμένη χρήση νέων τηλεπικοινωνιακών....	114
τεχνολογιών	
5.2.3 Κοινωνικές Υποδομές-Πρόνοια.....	114
5.2.3.1 Δευτεροβάθμια - Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	114
5.2.3.2 Υγεία.....	115

5.2.3.3 Πολιτικές ένταξης κοινωνικών ομάδων που απειλούνται.....	115
<i>με αποκλεισμό και νέες υποδομές πρόνοιας</i>	
5.2.3.4 Προγράμματα στήριξης και εξυπηρέτησης τρίτης ηλικίας.....	116
5.2.3.5 Υποστήριξη εργαζομένων γυναικών.....	116
5.2.4 Διαχείριση υδάτινων πόρων.....	116
5.2.5 Αγροτική ανάπτυξης.....	117
5.2.5.1 Δημιουργία Πρότυπου Αγροκτήματος.....	118
5.2.6 Διαχείριση Υδάτινων Πόρων.....	118
5.2.7 Ανάπτυξη και Βελτίωση της Υποδομής.....	118
5.2.8 Ανάπτυξη Χωριών – Προστασία Αγροτικής Κληρονομιάς.....	119
5.2.9 Μέτρα για τους αγρότες.....	119
5.2.9.1 Πληροφόρηση-ενημέρωση αγροτών.....	121
5.2.9.2 Ενίσχυση και προσδιορισμός της συμπληρωματικότητας αγροτικών.....	122
<i>συστημάτων παραγωγής όμορων γεωγραφικών ζωνών</i>	
5.2.9.3 Συνεργασία στη βάση αξιοποίησης ομοειδών προϊόντων.....	122
5.2.9.4 Επισημοποίηση και ενίσχυση όλων των τύπων μορφών συνεργασίας.....	123
<i>διαδημοτικών συνεργασιών, διεπαγγελματικές οργανώσεις</i>	
5.2.9.5 Αξιοποίηση νέας τεχνολογίας για τη συμμετοχή των τοπικών φορέων.....	123
<i>στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων διαχείρισης</i>	
5.2.9.6 Κατάρτιση στελεχών τοπικών υπηρεσιών και παραγωγών στις.....	123
<i>νέες καλλιέργειες</i>	
5.2.9.7 Ολοκληρωμένη και Βιολογική καλλιέργεια.....	124
5.2.9.8 Συστήματα συλλογικής άρδευσης.....	124
5.2.9.9 Αποθηκευτικοί χώροι αγροτικών παραγωγών εταιρικής σχέσης.....	125
5.2.9.10 Οργάνωση δικτύου τηλεματικής στο τομέα των γεωργικών εφαρμογών.....	125
5.2.10 Προτάσεις για την Αξιοποίηση των Δασικών Εκτάσεων του Δήμου.....	125
<i>Αρτέμιδος</i>	
5.2.10.1 Έργα ευκολιών αναμνηχής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.....	125
5.2.10.2 Θέσεις Θέας.....	125
5.2.10.3 Υπαίθρια γεύματα.....	126
5.2.10.4 Έργα λειτουργικής οργάνωσης της περιοχής για καλύτερη εξυπηρέτηση.....	126
<i>και μεγαλύτερη προστασία – ασφάλεια</i>	
5.2.11 Έργα αξιοποίησης του φυσικού περιβάλλοντος.....	126
5.2.12 Τουριστική ανάπτυξη.....	127

5.2.13 Πολιτισμός-Αθλητισμός.....	128
5.2.13.1 Πολιτισμός.....	128
5.2.13.2 Αθλητισμός.....	129
5.2.14 Περιβάλλον.....	129
5.2.15 Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων.....	131
5.2.15.1 Προγράμματα κατάρτισης νέων ανέργων.....	131
5.2.15.2 Προγράμματα υποστήριξης δημιουργίας επιχειρήσεων από ομάδες.....	131
<i>ανέργων</i>	
5.2.15.3 Λαϊκή επιμόρφωση.....	132
5.2.15.4 Σύσταση γυναικείων συνεταιριστικών ομάδων με βάση κοινοτικούς.....	132
<i>κανονισμούς και πρωτοβουλίες</i>	
5.2.16 Ανάπτυξη και βελτίωση διοικητικών και διαχειριστικών δομών.....	132
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ.....	134
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΕΠ_ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	137
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	139
Χάρτες	

Αρκτικόλεξα

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΕΠκκ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά κεφαλή
ΠΟΠ	Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης
ΠΑΘΕ	Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Εύζωνοι (Εθνική Οδός)
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΔΕΑ	Συνθετικός Δείκτης Ευημερίας και Ανάπτυξης
ΚΑΠ	Κοινή Αγροτική Πολιτική
ΑΠΠ	Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν
ΒΠΠΕ	Βιομηχανική Περιοχή
ΥΠΑ	Υπηρεσία Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΠΑ	Εταιρία Παροχής Αερίου
ΒΙΟΠΑ	Βιοτεχνικό Πάρκο
ΒΕΠΕ	Βιομηχανική και Επιχειρηματική Περιοχή
ΚΕΘΕΑ	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
ΟΚΑΝΑ	Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών
ΚΕΚΥΚ	Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης
ΑΜΕΑ	Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες
ΚΗΦΗ	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
ΚΔΑΠ	Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
ΣΜΑ	Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων
ΕΕΑ	Εγκατάσταση Επεξεργασίας Απορριμμάτων
ΧΑΔΑ	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων
ΚΔΑΥ	Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών
ΕΕΛ	Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΚΕΤΑ	Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης
ΚΕΤΕΑΘ	Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας
ΕΒΕΤΑΜ	Εταιρεία Βιομηχανικής Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Μετάλλων
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΤΕΔΚ	Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΣΔΙΤ	Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα
ΕΠΑΝ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα
ΣΧΟΟΑΠ	Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚτΠ	Κοινωνία της Πληροφορίας
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών
ΜΜΕ	Μικρο – Μεσαίες Επιχειρήσεις
ΤΠ	Τεχνολογικές Πλατφόρμες
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΥΠΟΙΟ	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
ΕΣΣΑ	Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αναφοράς
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
ΑΕΙ	Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΤΕΙ	Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΜΑΔ	Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΕΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
ΟΣΕ	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδας
ΙΚΑ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΕΣΥ	Εθνικό Σύστημα Υγείας
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβέρνησης
ΕΘΙΑΓΕ	Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Ερευνών
ΠΘ	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Π.Σ.	Πολεοδομικό Συγκρότημα
ΓΠΣ	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
ΘΠΚ	Θεσσαλική Πολιτιστική Κληρονομιά
ΟΠΠοΚ	Οικονομικός Πόλος Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Ε&Τ	Έρευνα και Τεχνολογία
ΚΕΚ	Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΙΕΚ	Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΤΥΔΚ	Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΕΥΔ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
ΥΠΕΧΩΔΕ	Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
ΥΠΑΝ	Υπουργείο Ανάπτυξης
ΠΜΕ	Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις
ΚΥΕ	Κέντρα Υποδοχής Επενδυτών
TEN-T	Trans European Networks – Transport (Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών)
TEN-E	Trans European Networks – Energy (Διευρωπαϊκά Δίκτυα Ενέργειας)
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΤΠΘ	Τεχνολογικό Πάρκο Θεσσαλίας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας μου με τίτλο: ‘ Στρατηγικός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός του Δήμου Αρτέμιδος για την νέα Προγραμματική Περίοδο 2007-2013’, γίνεται μια προσπάθεια καταγραφής και παρουσίασης της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής μελέτης, καθώς και της διατύπωσης ορισμένων προτάσεων και πολιτικών, οι οποίες είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν, έτσι ώστε να επιτευχθούν οι αναπτυξιακοί στόχοι της.

Σ’ αυτή την προσπάθεια, ουσιαστικό ρόλο έπαιξε η μελέτη και εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδιασμού, ως βασικού εργαλείου κατανόησης των διαφόρων αναγκών και απαιτήσεων της τοπικής κοινωνίας και ως σύγχρονη προσέγγιση με μακροπρόθεσμο πεδίο υλοποίησης των εκάστοτε δράσεων και πολιτικών.

Στο πρώτο κεφάλαιο δίδεται η έννοια του σχεδιασμού και οι μορφές υλοποίησής του. Ακολουθεί η έννοια του στρατηγικού σχεδιασμού, ο οποίος αποτελεί και το σημείο αναφοράς αυτής εδώ της προσπάθειας, η διάκρισή του σε τρεις επιμέρους τομείς και τα χαρακτηριστικά του. Επίσης, γίνεται μια αναφορά στα οφέλη από την εφαρμογή του στρατηγικού σχεδιασμού.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στην καταγραφή και την υφιστάμενη κατάσταση του Δήμου Αρτέμιδος. Εδώ παρατίθενται στοιχεία για όλους τους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης, όπως είναι τα δημογραφικά,

Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η SWOT ANALYSIS, η οποία έχει ως κύριο στόχο την παρουσίαση των δυνατών και αδύνατων σημείων της περιοχής από τη μια, αλλά και των ευκαιριών που παρουσιάζονται και των απειλών που διαγράφονται από την άλλη. Στη συνέχεια καταγράφονται ορισμένα συμπεράσματα από την χρήση της παραπάνω ανάλυσης.

Το επόμενο κεφάλαιο (τέταρτο) φανερώνει το όραμα της αναπτυξιακής στρατηγικής σε διεθνές, εθνικό επίπεδο και περιφερειακό επίπεδο. Έτσι παρουσιάζονται οι γενικοί και ειδικοί στόχοι της περιφερειακής ανάπτυξης καθώς επίσης και οι αντίστοιχοι στόχοι του Δήμου Αρτέμιδος για την νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013. Επιπλέον, καταγράφονται οι στρατηγικές προτεραιότητες, οι οποίες με τις ανάλογες πολιτικές δράσεις μπορούν να επιφέρουν την επιθυμητή ανάπτυξη.

Στη συνέχεια, το πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται στις δράσεις ανά άξονα προτεραιότητας για τον Δήμο Αρτέμιδος και στις ανάλογες παρεμβάσεις, που στοχεύουν στην υλοποίηση του οράματος το οποίο διατυπώθηκε προηγουμένως. Στα πλαίσια αυτού του κεφαλαίου γίνεται μια ανάλυση των παρεμβάσεων, οι οποίες αναλογούν στους άξονες προτεραιότητας.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο, επιχειρείται η παρουσίαση της συνάφειας των αναπτυξιακών δράσεων του Δήμου Αρτέμιδος με τους άξονες του ΠΕΠ Θεσσαλίας, καθώς επίσης και η διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την προοπτική της αναπτυξιακής πορείας του Δήμου Αρτέμιδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

1.1 Έννοια του σχεδιασμού

Ο σχεδιασμός αποτελεί μια πολυσήμαντη έννοια, γεγονός που προάγει διάφορες προσεγγίσεις ως προς το περιεχόμενο και τους στόχους του. Στον τομέα της επιστήμης, υπάρχουν πολλές ερμηνείες οι οποίες αφορούν την έννοια του Σχεδιασμού. Έτσι, οι Davidoff και Reiner θεωρούν τον σχεδιασμό ως την διαδικασία που προσδιορίζει την κατάλληλη μελλοντική δράση με μια σειρά επιλογών (1962, στο Λουκίσσας 2001: 13)

Ο σχεδιασμός αποτελεί μια κοινωνική και οργανωτική δραστηριότητα για την ανάπτυξη της βέλτιστης στρατηγικής με σκοπό την εκπλήρωση των επιθυμητών στόχων και μία μέθοδος που προσδιορίζει τα μέσα για την επιτυχία των στόχων (Λουκίσσας, 2001:13).

Σε αντίθεση με το σχέδιο (προϊόν), ο σχεδιασμός (διαδικασία) εκφράζει θα λέγαμε, εκ μέρους της κοινωνίας, μια προσπάθεια για παρέμβαση με βάση ρυθμίσεις, εικόνες, κίνητρα και έργα έτσι ώστε να οδηγήσει την ανάπτυξη σε έναν τόπο και σε μια επιθυμητή κατεύθυνση. Παρ' όλα αυτά, η επιτυχία αυτής της παρέμβασης εξαρτάται από την ύπαρξη στρατηγικής, σχεδίου και προγράμματος, την διαθεσιμότητα αναγκαίων μέσων και πόρων, την εφαρμογή σχεδίου και προγράμματος αλλά κυρίως από την ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας.

Έτσι ο σχεδιασμός αποτελεί μια συνεχή διαδικασία με την οποία προσδιορίζονται οι στόχοι και ταυτόχρονα αξιολογούνται οι μέθοδοι για την επιτυχία τους. Επιπλέον, ο σχεδιασμός αποτελεί μια σύνθετη ορθολογική διαδικασία συγκρότησης πολιτικής σε διάφορα επίπεδα διοίκησης, όπως είναι το τοπικό, περιφερειακό και εθνικό με την ανάλογη συμμετοχή διαφόρων φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στα πλαίσια του δημοκρατικού προγραμματισμού. Σύμφωνα με τα προηγούμενα, ο σχεδιασμός διακρίνεται ως:

- Σύνθετος, με την έννοια της επίτευξης πολλών αναπτυξιακών στόχων.
- Ορθολογικός, με την έννοια ότι στηρίζει τις δράσεις σε στόχους που επιλέγει εκτιμώντας τα χαρακτηριστικά, προβλήματα και προοπτικές που αφορούν την ανάπτυξη.

- Διαδικασία, με την έννοια μιας αέναης προσαρμογής των στόχων και των δράσεων σύμφωνα με τις μεταβολές στα προβλήματα και τις προοπτικές της ανάπτυξης.
- Συγκρότηση πολιτικής, με την έννοια ότι λαμβάνονται αποφάσεις για δράσεις με σκοπό την επίτευξη στόχων που προκύπτουν από την ανάλυση των προβλημάτων και των δυνατοτήτων.

Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του σχεδιασμού αποτελεί η πρόληψη, με την έννοια ότι στοχεύει στην εκ των προτέρων δράση για την αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων που ίσως προκύψουν. Ακόμη, όπως συμβαίνει σε κάθε δημοκρατικό προγραμματισμό, χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι οι στόχοι και οι δράσεις προκύπτουν από μια διαδικασία συνεργασίας των φορέων άσκησης πολιτικής σε διάφορα διοικητικά επίπεδα και συνεκτίμησης των προτεραιοτήτων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και του κοινωνικού συνόλου με την ευρύτερη έννοια (Κοκκώσης – Τσάρτας, 2001: 250-251).

Παρ' όλα αυτά ο κλασικός σχεδιασμός, ο οποίος χαρακτηρίζεται από την λεπτομερή αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, την διαμόρφωση όλων των πιθανών εναλλακτικών σεναρίων ανάπτυξης, την διερεύνηση της διαθεσιμότητας των πόρων και την κατάληξη στο επιθυμητό σενάριο, έρχεται αντιμέτωπος με δύο βασικούς εξωτερικούς παράγοντες:

- Την έλλειψη επαρκών δημόσιων πόρων, οι οποίοι μπορούν ίσως να μοχλεύουν διαθέσιμους ιδιωτικούς πόρους.
- Τους καταναγκασμούς που προκύπτουν από το ανταγωνιστικό εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον.

Έτσι, έρχεται ο στρατηγικός σχεδιασμός να αντικαταστήσει τον κλασικό σχεδιασμό, ο οποίος μπορεί μεν να μην παράγει νέες πρωτότυπες αναλύσεις της υφιστάμενης κατάστασης και να ανακαλύπτει εξαρχής νέες αναπτυξιακές δυνατότητες, όμως μπορεί να επιφέρει τα παρακάτω εξίσου σημαντικά στοιχεία:

- Την αξιολόγηση των επιπτώσεων από προηγούμενες και τρέχουσες πολιτικές και προγράμματα.

- Την ανάλυση των νέων δεδομένων τα οποία καθιστούν απαραίτητη την επιλογή νέων αξόνων ανάπτυξης.
- Τον προσδιορισμό, την ιεράρχηση και την εξειδίκευση νέων στρατηγικών στόχων.
- Την σύνθεση ενός ενιαίου σχεδίου επενδύσεων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
- Την επιλογή των απαραίτητων στρατηγικών αναπτυξιακών παρεμβάσεων με στόχο την υλοποίηση του στρατηγικού σχεδιασμού.
- Τον προσδιορισμό των αναγκαίων όρων για την πραγματοποίησή του.
- (Μιχαηλίδης, 2003: 36)

1.2 Στρατηγικός Σχεδιασμός

1.2.1 Έννοια του στρατηγικού σχεδιασμού

Ο στρατηγικός σχεδιασμός προσδιορίζεται με βάση τρεις αλληλένδετες παραμέτρους: οργανωμένη προσπάθεια, δημιουργία εναλλακτικών σεναρίων, και επίτευξη επιδιωκόμενων συγκεκριμένων στόχων. Αποτελεί μια διαδικασία καθορισμού μακροπρόθεσμων στόχων και επιλογής στρατηγικών και πολιτικών υλοποίησης, η οποία βασίζεται στην επιστημονική ανάλυση, τη διεθνή εμπειρία, τις συμμετοχικές διαδικασίες και τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν στην οικονομία, την κοινωνία και τις υποδομές κάθε περιοχής. Η μέθοδος του στρατηγικού σχεδιασμού προέρχεται από τον εταιρικό σχεδιασμό ο οποίος εφαρμόζεται στον προγραμματισμό των επιχειρήσεων.

Παρ' όλα αυτά οι ρίζες του είναι πιο βαθιές αλλά λίγες σε αριθμό. Αρχικά, ο στρατηγικός σχεδιασμός εφαρμόστηκε για στρατιωτικούς σκοπούς και για άσκηση πολιτικής σε ευρεία κλίμακα. Στον αιώνα που διανύουμε, η εφαρμογή του διαπιστώνεται κυρίως σε προσπάθειες κερδοσκοπικών οργανισμών αλλά και σε ενέργειες μη κερδοσκοπικών σκοπών (στρατός, εξωτερική πολιτική, διπλωματία), (Bryson J. and Einsweiler R., 1988: 1).

Επιπλέον, ο στρατηγικός σχεδιασμός ορίζεται ως μια διαδικασία προσδιορισμού μακροπρόθεσμων στόχων και στρατηγικών υλοποίησης, η οποία βασίζεται στις παρακάτω αρχές:

- Η συμμετοχή δημόσιων και ιδιωτικών πρωτοβουλιών θεωρείται απαραίτητη για την επιτυχία του σχεδιασμού.
- Η σύγκριση της περιοχής με άλλες ανταγωνιστικές είναι χρήσιμη για τον προσδιορισμό της αγοράς.
- Η εξεύρεση στρατηγικής για την ανάπτυξη των εσωτερικών δυνατοτήτων της οργάνωσης και εκμετάλλευση των ευκαιριών στο περιβάλλον.

(Λουκίσσας, 2001:57)

Στην πράξη, ο σχεδιασμός διακρίνεται σε τρεις τύπους, οι οποίοι διαφέρουν μεταξύ τους όσον αφορά τον χρονικό ορίζοντα αποφάσεων και της ανάλογης λεπτομέρειας που απαιτείται. Έτσι έχουμε:

- **Στρατηγικό Σχεδιασμό**, ο οποίος αναφέρεται στην εκπόνηση μακροπρόθεσμων σχεδίων που εξετάζουν μελλοντικές προοπτικές και εστιάζει στην επίλυση βασικών επιλογών.
- **Τακτικό Σχεδιασμό**, που επιδιώκει την αξιολόγηση προγραμμάτων και επιλογή μεταξύ διαφόρων εναλλακτικών λύσεων.
- **Σχέδια Εφαρμογής**, τα οποία προσπαθούν να επιλύσουν άμεσα προβλήματα και κατά συνέπεια απαιτούν μεγάλο βαθμό λεπτομέρειας.

(Lee, 1994, στο Λουκίσσας, 2001: 8-9)

Συνεπάγεται λοιπόν ότι για την βέλτιστη αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού απαιτείται ο συγχρονισμός και η ανταπόκριση μεταξύ των τύπων που προαναφέρθηκαν. Θα πρέπει λοιπόν, ο στρατηγικός σχεδιασμός να εξετάζει τις επιπτώσεις των σημερινών εφαρμογών όσον αφορά το μέλλον και ταυτόχρονα να εκλαμβάνει σοβαρά τις επιλογές του τακτικού σχεδιασμού. Άρα είναι σημαντικό, ο στρατηγικός σχεδιασμός να εκπονείται έγκαιρα και να ανανεώνεται τακτικά ώστε να θεωρείται πάντα επίκαιρος. (Κούτρας – Μάνου, 2005: 5)

1.2.2 Χαρακτηριστικά του Στρατηγικού Σχεδιασμού

Τα κύρια χαρακτηριστικά του στρατηγικού σχεδιασμού είναι:

1. Η εστίαση του σχεδιασμού στα σημαντικότερα θέματα.

2. Η εξέταση της διαθεσιμότητας των χρηματοδοτικών πόρων και η επίδραση εξωτερικών παραγόντων.
3. Η αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων – μειονεκτημάτων της περιοχής μελέτης.
4. Ο προσανατολισμός σε συγκεκριμένες δράσεις, οι οποίες μπορούν να επιφέρουν πρακτικά αποτελέσματα.

(Λουκίσσας, 2001:57)

1.2.3 Οφέλη του Στρατηγικού Σχεδιασμού

Ο βασικότερος λόγος για τον οποίο επιχειρείται ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους. Έτσι, τόσο οι δημόσιοι όσο και οι ιδιωτικοί φορείς, οργανισμοί έχουν ως γνώμονα το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος όταν σχεδιάζουν για την ανάπτυξή τους.

Επιπλέον ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι ικανός να ωθήσει έναν οργανισμό έτσι ώστε να: έχει:

- Στρατηγική σκέψη, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα αποτελεσματικές στρατηγικές.
- Αποσαφήνιση της μελλοντικής του πορείας.
- Καθιέρωση των προτεραιοτήτων του.
- Λήψη τωρινών αποφάσεων σε άμεση σχέση με τις μελλοντικές συνέπειες.
- Ανάπτυξη συνεκτικής και υπερασπίσιμης βάσης για την λήψη αποφάσεων.
- Άσκηση μέγιστης διακριτικότητας στην περιοχή, κάτω από οργανωτικό έλεγχο.
- Επίλυση βασικών οργανωτικών προβλημάτων.
- Βελτίωση της οργανωτικής φυσιογνωμίας του.
- Στήριξη της ομαδικής εργασίας και της εμπειρογνωμοσύνης.

Παρ' όλα αυτά, ο στρατηγικός σχεδιασμός δεν εγγυάται την επίτευξη των στόχων γιατί απλά αποτελεί ένα σύνολο εργαλείων και όχι μια επιτυχία με πιστοποίηση.

(Bryson J. and Einsweiler R., 1988: 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ

2.1 Ταυτότητα του Δήμου Αρτέμιδος

2.1.1 Γεωγραφικά στοιχεία

Ο Δήμος Αρτέμιδος, όπως προέκυψε από το Νόμο 2539/97 «Ι. Καποδίστριας», βρίσκεται στην περιοχή του Δυτικού Πηλίου σε απόσταση 10 χλμ. από το Βόλο. Δημιουργήθηκε από τη συνένωση τεσσάρων Κοινοτήτων - Άνω Λεχωνίων, Κάτω Λεχωνίων, Αγίου Βλασίου και Αγίου Λαυρεντίου - και περιλαμβάνει μία έκταση 28.791 στεμμάτων, με πληθυσμό 4.577 κατοίκους (απογραφή 2001). Συνορεύει γεωγραφικά με τους Δήμους Αγριάς, Μηλεών, και Μουρесьίου, ενώ το νότιο τμήμα του βρέχεται από τον Παγασητικό κόλπο. Ουσιαστικά όμως, η επαφή του Δήμου με το Δήμο Μουρесьίου εμποδίζεται από την κορυφογραμμή του Πηλίου, που αποτελεί και το φυσικό σύνορο και η όποια άμεση επικοινωνία είναι εφικτή μόνο μέσα από τα παραδοσιακά μονοπάτια. Αντίθετα με τους Δήμους Αγριάς και Μηλεών, η επικοινωνία είναι άμεση, τόσο λόγω του κεντρικού οδικού άξονα του Πηλίου όσο και λόγω του γεγονότος ότι η ευρύτερη περιοχή αποτελεί μία γεωγραφική ενότητα με σχεδόν κοινή κοινωνική και οικονομική δομή. Η γεωμορφολογία του εδάφους παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθ' ότι στα όρια του Δήμου υπάρχουν τόσο παραθαλάσσιες όσο και ορεινές περιοχές. Λόγω αυτής της ιδιαιτερότητάς του, το επίκεντρο των κύριων ανθρωπογενών δραστηριοτήτων αποτελούν οι περιοχές που γειτνιάζουν με την θάλασσα και όπου η συγκοινωνία είναι ιδιαίτερα εύκολη.

Επιπλέον, τα κυριότερα στοιχεία του Δήμου Αρτέμιδος είναι τα εξής :

1. Η ποικιλομορφία των χωρικών καταστάσεων

Η περιοχή του Δήμου συντίθεται από όλα σχεδόν τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον ελλαδικό χώρο, ήτοι από παραθαλάσσιο μέτωπο, πεδινή έκταση, ημιορεινή και ορεινή έκταση με πλούσια δασική βλάστηση και εν μέρει καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

2. Σχετικά συμμετρική οικιστική ανάπτυξη και κατανομή, αλλά με μεγάλη οικιστική διασπορά

Οι οικισμοί του Δήμου εμφανίζουν μια σχετικά συμμετρική κατανομή στο χώρο. Παρά τη συγκριτικά μεγαλύτερη οικιστική συγκέντρωση στον άξονα Άνω και Κάτω Λεχωνίων, υπάρχει σημαντική διασπορά πληθυσμού και δραστηριοτήτων. Οι παλαιοί οικισμοί του εμφανίζουν μια κυκλική-κεντρική πολεοδομική δομή ενώ οι παραθαλάσσιοι και νεότεροι οικισμοί χαρακτηρίζονται από μια οριζόντια πολεοδομική διάρθρωση. Ιδιαίτερο χωροταξικό χαρακτηριστικό του Δήμου συνιστά ο μεγάλος αριθμός οικισμών, όπου παράλληλα με τις τέσσερις κοινότητες υπάρχουν και οκτώ οικισμοί, αυξάνοντας τις ανάγκες και δαπάνες για ισόρροπη προσφορά βασικών υποδομών.

3. Επέκταση των οικισμών στον αγροτικό χώρο και κατά μήκος των οδικών αξόνων

Οι παραθαλάσσιοι οικισμοί αναπτύχθηκαν κατά μήκος της αιγιαλίτιδας ζώνης ενώ τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται και μία επέκταση των οικισμών αυτών και προς το εσωτερικό. Αντίθετα οι ημιορεινοί και ορεινοί οικισμοί έχουν διαμορφωθεί ανάλογα με τις κλίσεις του εδάφους. Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός ότι κατά μήκος του δρόμου Άνω Λεχωνίων – Αγίου Βλασίου και πλησίον του οικισμού των Άνω Λεχωνίων είχαν στο παρελθόν λειτουργήσει βιοτεχνικές μονάδες λόγω της ύπαρξης άφθονου νερού από την παρακείμενη ρεματιά, οι οποίες σήμερα είναι εγκαταλειμμένες. Οι παραθαλάσσιοι κυρίως οικισμοί αναπτύσσονται εισχωρώντας στον αγροτικό χώρο, μειώνοντας έτσι την καλλιεργήσιμη έκταση και δημιουργώντας νέες ανάγκες για υποδομές και δίκτυα. Από την άλλη παρατηρείται μια τάση οικιστικής επέκτασης κατά μήκος των υφιστάμενων κεντρικών αξόνων.

4. Πιέσεις για οργάνωση της οικιστικής ανάπτυξης

Οι περισσότεροι οικισμοί παρουσιάζουν υποτυπώδη πολεοδομική οργάνωση που βασίστηκε στη προσωρινή κάλυψη αναγκών. Οι πλατείες των οικισμών και το γύρω δομημένο περιβάλλον είναι συνήθως τα σημεία που παρουσιάζουν μία καλύτερη χωροταξική οργάνωση και μία σαφή συγκρότηση. Η περιοχή του Δήμου χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο για κύρια κατοικία από κατοίκους του

πολεοδομικού συγκροτήματος Βόλου, αλλά και ως δευτερεύουσα - παραθεριστική κατοικία και από κατοίκους άλλων αστικών κέντρων. Αυτό έχει ως συνέπειες την μη σχεδιασμένη άναρχη οικιστική ανάπτυξη, την αύξηση των αναγκών για υποδομές, και τη μεταφορά ιδιοκτησιών καθώς και την «ανάμειξη» του πληθυσμού.

Ακόμη, σχεδόν σε όλες τις περιοχές του Δήμου υπάρχει ανάγκη για επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων και τον σαφή προσδιορισμό των χρήσεων γης, δεδομένου ότι οι εμφανιζόμενες συγκρούσεις, κυρίως στην παράκτια περιοχή, αναμένεται στο μέλλον να οξυνθούν.

5. Σημαντική πληθυσμιακή πυκνότητα

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από υψηλότερη πληθυσμιακή πυκνότητα σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας (155 κάτοικοι ανά χλμ² έναντι 79), με μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού στα δημοτικά διαμερίσματα Άνω και Κάτω Λεχωνίων, όπου και παρατηρείται σταδιακή αύξηση του πληθυσμού. Οι ορεινοί και ημιορεινοί οικισμοί είναι αυτοί που παρουσιάζουν μείωση πληθυσμού.

Όσον αφορά τη σημερινή οικιστική δομή του Δήμου Αρτέμιδος, φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 1 : Οικιστική δομή του Δήμου Αρτέμιδος

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΝΕΟΙ ΟΤΑ	ΠΑΛΑΙΟΙ ΟΤΑ	ΕΔΡΑ ΝΕΟΥ ΟΤΑ
4305	Δ. ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	ΑΓΙΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ	
		ΑΓΙΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ	
		ΑΝΩ ΛΕΧΩΝΙΩΝ	ΑΝΩ ΛΕΧΩΝΙΑ
		ΚΑΤΩ ΛΕΧΩΝΙΩΝ	

Πηγή: ΤΑΠ Δ.Αρτέμιδος (2002)

Η παρακάτω οικιστική ιεραρχία καταλήγει στους οικισμούς 5^{ου} επιπέδου, οι οποίοι σήμερα συγκροτούν τον Δήμο Αρτέμιδας.

ΟΙΚΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (ΥΧΟΠ '84): 1^{ΟΥ} ΕΠ. ► ΛΑΡΙΣΑ, 2^{ΟΥ} ΕΠ. ► ΒΟΛΟΣ-Ν.ΙΩΝΙΑ, 3^{ΟΥ} & 4^{ΟΥ} ΕΠ. ► ΑΓΡΙΑ, 5^{ΟΥ} ΕΠ. ► ΚΑΤΩ ΛΕΧΩΝΙΑ, ΑΓ. ΜΗΝΑΣ, ΑΝΩ ΛΕΧΩΝΙΑ, ΠΛΑΤΑΝΙΔΙΑ, ΑΓ. ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ, ΒΡΟΧΙΑ, ΣΕΡΒΑΝΑΤΕΣ, ΑΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Ο ΝΕΟΣ, ΑΓ. ΒΛΑΣΙΟΣ, ΣΤΡΟΦΙΛΟΣ, ΜΑΛΑΚΙ, ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ.

ΟΙΚΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (ΠΡΟΤΑΣΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, 1999): 1^{ΟΥ} ΕΠ. ► ΛΑΡΙΣΑ, 2^{ΟΥ} & 3^{ΟΥ} ΕΠ. ► ΒΟΛΟΣ-Ν.ΙΩΝΙΑ, 4^{ΟΥ} ΕΠ. ► ΑΝΩ ΛΕΧΩΝΙΑ, 5^{ΟΥ} ΕΠ. ► ΚΑΤΩ ΛΕΧΩΝΙΑ, ΑΓ. ΜΗΝΑΣ, ΠΛΑΤΑΝΙΔΙΑ, ΑΓ. ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ, ΒΡΟΧΙΑ, ΣΕΡΒΑΝΑΤΕΣ, ΑΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Ο ΝΕΟΣ, ΑΓ. ΒΛΑΣΙΟΣ, ΣΤΡΟΦΙΛΟΣ, ΜΑΛΑΚΙ, ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ.

Πίνακας 2 : Χωροταξική Οργάνωση (χρήσεις γης, σε εκτάρια)

Εκτάσεις	Δ. Αρτέμιδος	Ν. Μαγνησίας
Οριοθετημένες Οικιστικές Εκτάσεις (ΓΠΣ, Όρια Οικισμών)	6103	97842
Λοιπές Οργανωμένες Εκτάσεις (ΒΙΠΕ, ΒΙΟΠΑ)	0	7014
Αρδευόμενη Γ.Γ.	12218	485149
Αρδευόμενη Γ.Γ. (Όχι από Συλλογικά Δίκτυα)	0	102957
Συλλογικά Δίκτυα Αρδευσης	12218	382192
Λοιπή Γ.Γ. Α' Προτεραιότητας	0	0
Συνολική Έκταση Περιοχών Natura	4910	574125
Έκταση Περιοχών Natura σε Επικάλυψη Με Γ.Γ.	0	34660
Έκταση Περιοχών Natura Εκτός Γ.Γ.	4910	539465
Συνολική Έκταση Επικαλυπτ. Περιοχών Natura και Θεσμοθ. Περ. Προστ.	4910	570416
Επικάλυψη Περιοχών Natura με Θεσμοθ. Περ. Προστ. και με Γ.Γ.	0	32108
Επικάλυψη Περιοχών Natura με Θεσμοθ. Περ. Προστ. εκτός Γ.Γ.	4910	538308
Συνολική Έκταση Θεσμοθ. Περ. Προστ. εκτός Περιοχών Natura	27850	543711
Έκταση Θεσμοθ. Περ. Προστ. εκτός Περ. Natura σε Επικάλυψη Με Γ.Γ.	12218	47800
Έκταση Θεσμοθ. Περ. Προστ. εκτός Περιοχών Natura και εκτός Γ.Γ.	15632	495911

Πηγή: ΤΑΠ Δ.Αρτέμιδος (2002)

Πίνακας 3 : Καλύψεις γης Δήμου Αρτέμιδος και Νομού Μαγνησίας

	Σύνολο τ.χλ.	Υψομετρικές ζώνες			Καλλιεργ. έκταση		Κτηνοτροφ. γη%	Δασοκάλυψη		Οικιστική χρήση %	Λοιπή οικ. χρήση %
		Πεδιν. (%)	Ημιορ. (%)	Ορειν. (%)	Σύνολο (%)	Αρδ. Γη (%)		ΕΣΥΕ (%)	GIS (%)		
Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	28.8	44,4	0	55,6	54,2	46,3	2,4	34	202,4	29,1	19,5
Ν.ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	2636,3	30,1	25,2	44,7	34,1	18,4	41,5	19,2	78,3	3,1	2,9

Πηγή: ΤΑΠ Δ.Αρτέμιδος (2002)

2.1.2 Δημογραφικά στοιχεία

Σύμφωνα με την απογραφή του 1991 της Ε.Σ.Υ.Ε. ο συνολικός πληθυσμός του νέου Δήμου Αρτέμιδος ανέρχεται σε 4448 κατοίκους και αντιπροσωπεύει το 2,24% του πληθυσμού του Νομού Μαγνησίας. Κατά την απογραφή του 2001 ο πληθυσμός αυξήθηκε σε 4577 ή το 2,2% του Νομού. Η αύξηση του πληθυσμού κατά την περίοδο 1991-2001 ανήλθε σε 2,9%. Οι πίνακες που ακολουθούν με τα αντίστοιχα

σχεδιαγράμματα παρουσιάζουν την εξέλιξη του πληθυσμού της περιοχής και οδηγούν σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα.

Πίνακας 4 : Πληθυσμιακές διακυμάνσεις των δημοτικών διαμερισμάτων του Δήμου και των οικισμών τους κατά τις απογραφές 1951-1991.

	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Δ.Δ. Άνω Λεχωνίων	1224	1382	1283	1335	1395	
Άνω Λεχώνια	1224	1186	1189	1163	1224	
Πλατανίδια	-	196	94	172	171	
Δ.Δ. Κάτω Λεχωνίων	1120	1189	1222	1344	1409	
Κάτω Λεχώνια	1120	1189	1202	1319	1401	
Άγιος Μηνάς	-	-	20	25	8	
Δ.Δ. Αγίου Βλασίου	1019	1010	844	772	930	
Άγιος Βλάσιος	1019	678	568	547	548	
Μαλάκι	-	152	123	96	229	
Παλαιόκαστρο	-	131	112	103	112	
Στρόφιλος	-	49	41	26	41	
Δ.Δ. Αγίου Λαυρεντίου	1059	1083	845	790	714	
Άγιος Λαυρέντιος	950	905	728	666	502	
Βροχιά	109	178	115	120	99	
Σερβανάτες	-	-	2	4	40	
Άγιος Απόστολος ο Νέος	-	-	-	-	73	
Σύνολο Δήμου Αρτέμιδος	4422	4664	4194	4241	4448	4577
Νομός Μαγνησίας	153808	162285	161392	182222	198434	207376

* Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την απογραφή του 2001 ανά δημοτικό διαμέρισμα.

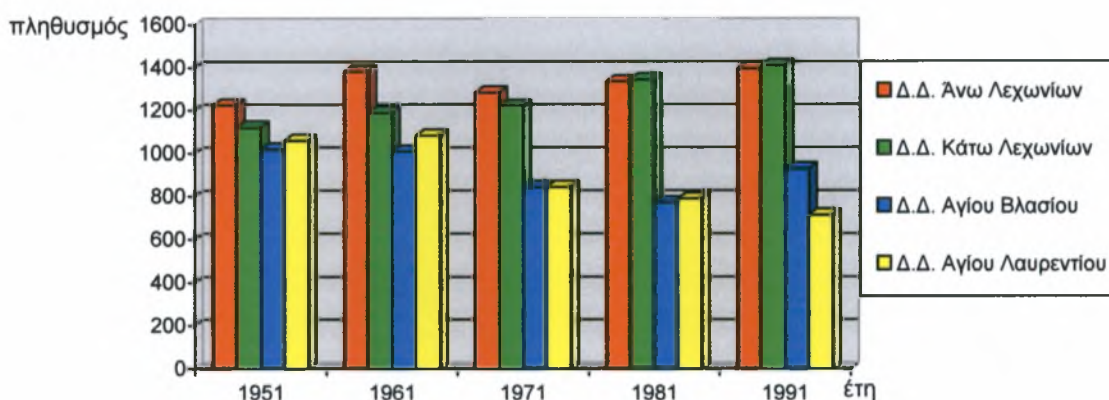
Από τον πίνακα 1, εξετάζοντας τις διαχρονικές διακυμάνσεις του συνολικού πληθυσμού σε πέντε απογραφές από το 1951 ως το 2001 διαπιστώνεται μία σταθερότητα του συνολικού πληθυσμού του Δήμου Αρτέμιδος με μικρές αυξομειώσεις στις ενδιάμεσες δεκαετίες και μια σταθερή αύξηση μετά το 1971.

Για τα επιμέρους Δημοτικά διαμερίσματα παρατηρείται ότι τα Άνω Λεχώνια παρουσιάζουν μικρές μεταβολές του πληθυσμού τους με μία μικρή ανοδική τάση τις τελευταίες δεκαετίες. Τα Κάτω Λεχώνια είναι το μοναδικό δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου που επιδεικνύει συνεχή αύξηση του πληθυσμού του σε όλες τις απογραφές. Το δημοτικό διαμέρισμα του Αγίου Βλασίου, μετά τις σημαντικές μειώσεις του πληθυσμού του τις δεκαετίες μεταξύ 1961 και 1981 παρουσιάζει εντυπωσιακή αύξηση το 1991 η οποία όμως οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στη μεγάλη αύξηση του πληθυσμού στον παραθαλάσσιο οικισμό Μαλάκι. Όσον αφορά το δημοτικό διαμέρισμα του Αγίου Λαυρεντίου, μετά την μικρή αύξηση του πληθυσμού της δεκαετίας 1951-1961 παρουσιάζει συνεχείς μειώσεις τις επόμενες δεκαετίες.

Πίνακας 5 : Ποσοστιαίες μεταβολές πληθυσμού των δημοτικών διαμερισμάτων και του συνολικού πληθυσμού του δήμου Αρτέμιδος κατά τα έτη 1951 - 1991.

	1951-1961	1961-1971	1971-1981	1981-1991	1951-1991	1951-2001
Ανω Λεχώνια	11,09	-7,16	4,05	4,49	12,14	
Κάτω Λεχώνια	6,16	2,78	9,98	4,84	25,80	
Άγιος Βλάσιος	-0,88	-16,44	-8,53	20,47	-8,73	
Άγιος Λαυρέντιος	2,27	-21,98	-6,51	-9,62	-32,58	
Δ. Αρτέμιδος	5,47	-10,07	1,12	4,88	0,58	3,5

Σχήμα 1 : Εξέλιξη πληθυσμού ανά δημοτικό διαμέρισμα από το 1951 έως 1991.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι μεταξύ 1961 και 1971, με εξαίρεση τα Κάτω Λεχώνια που παρουσιάζουν μία μικρή αύξηση, τόσο ο νέος Δήμος στο σύνολό του όσο και τα επιμέρους δημοτικά διαμερίσματα παρουσιάζουν ραγδαία μείωση του πληθυσμού τους. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη μείωση του πληθυσμού του Νομού Μαγνησίας που παρατηρείται την ίδια περίοδο (βλ. Πίνακα 3) μπορεί να ερμηνευτεί από την μαζική μετανάστευση Ελλήνων προς το εξωτερικό αλλά και το εσωτερικό εκείνη την εποχή.

Πίνακας 6 : Πληθυσμιακή εξέλιξη και συμμετοχή στην ευρύτερη περιοχή για τα έτη 1951-1991.

	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Δ.Αρτέμιδος	4422	4664	4194	4241	4448	4577
Π.Σ. Βόλου	74139	81072	88096	107407	116031	
Ν.Μαγνησίας	153808	162285	161392	182222	198434	207.336
%Δ.Αρτέμιδος/Ν.Μαγνησίας	2,87%	2,87%	2,59%	2,32%	2,24%	2,2%
%Π.Σ.Βόλου/Ν.Μαγνησίας	48,4%	50%	54,6%	58,9%	58,6%	

Το ποσοστό συμμετοχής του Δ. Αρτέμιδος στον πληθυσμό του Ν. Μαγνησίας μειώνεται διαχρονικά από 2,87% το 1951 σε 2,2% το 2001. Αντίθετα, το αντίστοιχο ποσοστό του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου παρουσιάζει συνεχείς αυξήσεις με τάσεις σταθεροποίησης σε υψηλό επίπεδο στην απογραφή του 2001. Είναι σαφές, συνεπώς, η έντονη αστικοποίηση που επικρατεί στο Νομό Μαγνησίας, δηλαδή το γνωστό φαινόμενο της εγκατάλειψης της υπαίθρου και της συσσώρευσης σημαντικού τμήματος του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Πίνακας 7 : Χωρική κατανομή πληθυσμού.

	Πληθυσμός			Έκταση σε χλμ ² .	Κάτοικοι ανά χλμ ² .		
	1971	1981	1991		1971	1981	1991
Άνω Λεχώνια	1283	1335	1395	3,499	367	382	399
Κάτω Λεχώνια	1222	1344	1409	3,624	337	371	389
Άγιος Βλάσιος	844	772	930	5,648	149	137	165
Άγιος Λαυρέντιος	845	790	714	16,020	53	49	45
Δ.Αρτέμιδος	4194	4241	4448	28,791	146	147	154
Π.Σ. Βόλου	88096	107407	116031	83	1061	1294	1398
Ν. Μαγνησίας	161392	182222	198434	2636	61	69	75
Ελλάδα	8768641	9740417	10259900	131957	66	74	78

Όπως φαίνεται, από τον Πίνακα 7, ο Δήμος Αρτέμιδος παρουσιάζεται αρκετά πιο πυκνοκατοικημένος και από το Νομό Μαγνησίας αλλά και από την Ελλάδα.

2.1.3 Διάρθρωση και εξέλιξη της παραγωγής

2.1.3.1 Τομεακή διάρθρωση απασχόλησης.

Ένα από τα βασικότερα στοιχεία αξιολόγησης της οικονομικής δομής μίας περιοχής αποτελεί η τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης.

Στον Πίνακα 8 καταγράφεται η τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης σε πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα στο νέο Δήμο Αρτέμιδος, στα επιμέρους Δημοτικά του διαμερίσματα, στο Νομό Μαγνησίας και στο σύνολο της χώρας για το έτος 1991 όπου βλέπουμε τη σχέση της παραγωγικής δομής της περιοχής μελέτης με τα υπόλοιπα χωρικά επίπεδα.

Πίνακας 8 : Τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης κατά το έτος 1991 (σε άτομα).

	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ
--	-----------	--------------------

		Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής
Άνω Λεχώνια	1395	240	19	61
Κάτω Λεχώνια	1409	198	6	32
Άγιος Βλάσιος	930	237	4	47
Άγιος Λαυρέντιος	714	233	5	24
Δ.Αρτέμιδος	4448	908	34	164
Ν.Μαγνησίας	198434	11753	17664	33795
Ελλάδα	10259900	749050	902663	1920244

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε.

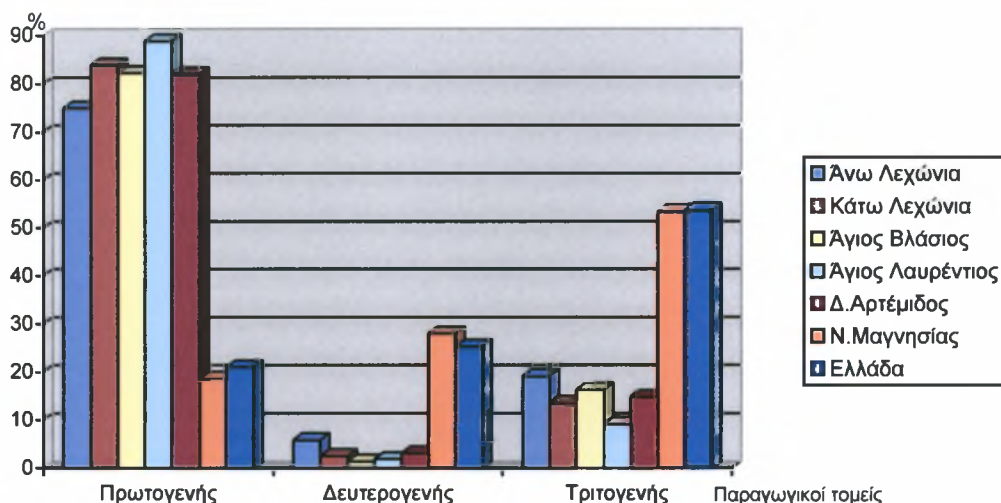
Πίνακας 9 : Ποσοστιαία τομεακή σύνθεση της απασχόλησης κατά το έτος 1991.

	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ		
	Πρωτογενής(%)	Δευτερογενής(%)	Τριτογενής(%)
Άνω Λεχώνια	75	5,9	19,1
Κάτω Λεχώνια	83,9	2,5	13,6
Άγιος Βλάσιος	82,3	1,4	16,3
Άγιος Λαυρέντιος	88,93	1,9	9,16
Δ.Αρτέμιδος	82,1	3,1	14,8
Ν.Μαγνησίας	18,59	27,94	53,46
Ελλάδα	20,97	25,27	53,76

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε.

Όπως συνεπάγεται από τον Πίνακα 8, συγκριτικά μεγάλο ποσοστό των κατοίκων του Δ. Αρτέμιδος απασχολείται στον πρωτογενή τομέα. Ο δευτερογενής τομέας είναι εξαιρετικά περιορισμένος λόγω των περιορισμένων μεταποιητικών δυνατοτήτων της περιοχής σε αντίθεση με το σύνολο του Νομού όπου ο δευτερογενής τομέας καταλαμβάνει ένα σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό. Στον τριτογενή τομέα απασχολείται ένα μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων, που και πάλι είναι μικρό εάν συγκριθεί με το σύνολο του Νομού. Μόνον ο οικισμός Άνω Λεχωνίων δείχνει μια μικρή εξάρτηση της απασχόλησης από τον πρωτογενή τομέα, και σχετικά σημαντική συμβολή του τριτογενούς και του δευτερογενούς, γεγονός που προφανώς υποδηλώνει ότι σημαντικό μέρος του πληθυσμού του απασχολείται στο πολεοδομικό συγκρότημα του Βόλου.

Σχήμα 3: Γραφική αναπαράσταση της ποσοστιαίας τομεακής σύνθεσης της απασχόλησης κατά το έτος 1991.

Τα παραπάνω συγκριτικά στοιχεία δείχνουν ότι ο Δ. Αρτέμιδος βασίζεται σχεδόν στο σύνολό του (με εξαίρεση τα Άνω Λεχώνια) στον πρωτογενή τομέα. Για το λόγο αυτό γίνεται στα παρακάτω ειδική αναφορά στις διαρθρώσεις του αγροτικού χώρου και της αγροτικής παραγωγής της περιοχής.

2.1.3.2 Αγροτικός χώρος και αγροτική παραγωγή

Ο Δήμος Αρτέμιδος γεωμορφολογικά συνδυάζει ορεινό όγκο και παραθαλάσσιο μέτωπο. Ο πρωτογενής τομέας αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πηγές εισοδήματος για τους κατοίκους του Δήμου. Ο πρωτογενής τομέας εμφανίζει έντονη ποικιλομορφία καλλιεργειών, με επικέντρωση όμως στο χώρο των οπωροκηπευτικών. Ποικιλομορφία εμφανίζεται και στον τρόπο χρησιμοποίησης του αγροτικού χώρου, όπου συνυπάρχουν εκτατικής μορφής εκμεταλλεύσεις, όπως ξηρικοί ελαιώνες, μέχρι πολύ εντατικές όπως θερμοκηπιακές. Στον τομέα των δενδρωδών καλλιεργειών κυριαρχεί η ελιά με 235.000 δέντρα περίπου στο σύνολο του Δήμου και ακολουθούν αχλαδιές, κορομηλιές, μηλιές, ροδακινιές κ.α. Στο χώρο των κηπευτικών σημαντικό μερίδιο καταλαμβάνουν οι καλλιέργειες μαρουλιών και τομάτας και ακολουθούν τα υπόλοιπα λαχανικά σε μικρότερα μεγέθη.

Όσον αφορά στη ζωική παραγωγή, από το 1994 έως και το 1999 παρατηρείται πτώση του αριθμού των παραγωγικών ζώων, ιδιαίτερα στην αιγοπροβατοτροφία, ενώ σταθερή εμφανίζεται η εικόνα στο χώρο της χοιροτροφίας, της κονικλοτροφίας και

της ορνιθοτροφίας. Τέλος, παρατηρείται ανησυχητική μείωση του αριθμού των παραγόμενων αυγών.

Στην ίδια περίοδο μελέτης παρατηρείται πενταπλασιασμός των διαξονικών ελκυστήρων, ακολουθώντας και αυτή η περιοχή τη γενικότερη τάση του αγροτικού κόσμου που πιστεύει ότι θα συντελέσει στην αύξηση του εισοδήματός τους η απόκτηση ισχυρού σε ιπποδύναμη μηχανολογικού εξοπλισμού. Εντυπωσιακή, επίσης, αύξηση παρατηρείται και στην προμήθεια αντλητικών συγκροτημάτων. Στην περίοδο 1994-1999 δεκαπλασιάστηκε ο αριθμός τους, τάση που είχε σαν αποτέλεσμα τη μετατροπή πολλών ξηρικών εκτάσεων σε αρδευόμενες, αλλά και που συνετέλεσε καθοριστικά στην ποιοτική υποβάθμιση των υπόγειων υδάτων της περιοχής λόγω υφαλμύρωσης.

Το κυριότερο πρόβλημα είναι η διάρθρωση του αγροτικού πληθυσμού. Το μεγαλύτερο ποσοστό του είναι μεγάλης ηλικίας, ενώ υπάρχει αυξημένο ποσοστό ετεροαπασχολούμενων στο γεωργικό χώρο. Η δομή αυτή του αγροτικού πληθυσμού δεν διευκολύνει την όποια προσπάθεια εκσυγχρονισμού επιχειρείται, κρατώντας τη γεωργία της περιοχής σε μη ανταγωνιστικά επίπεδα. Η μη ανταγωνιστικότητα γίνεται αντιληπτή στους αγρότες από το γεγονός ότι ενώ το κόστος προμήθειας των απαιτούμενων για την παραγωγική διαδικασία εισροών αυξάνει σταδιακά, οι τιμές πώλησης των προϊόντων διατηρούνται λίγο πολύ σε σταθερά χαμηλά επίπεδα. Η τάση αυτή μειώνει σταδιακά την κερδοφορία του χώρου προκαλώντας τη σταδιακή απομάκρυνση εργατικού δυναμικού από τη γεωργία. Ακόμα και από τη μελέτη των επενδύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί, προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αγορών αφορούσε ενέργειες που δεν συνέβαλαν ουσιαστικά στην αύξηση της παραγωγικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αλλά σε πολλές περιπτώσεις την επιβάρυναν με υψηλού κόστους αποσβέσεις, που μειώναν σε ανησυχητικό βαθμό τη χρηματική ρευστότητα και ευελιξία τους. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο η μόνη πραγματικά παραγωγική επένδυση πραγματοποιήθηκε στα Κάτω Λεχώνια και αφορούσε κατασκευή θερμοκηπίου ανθέων έκτασης 3 στρεμμάτων και προϋπολογισμού 2.400.000 δρχ.

Προβλήματα εντοπίζονται και στο χώρο της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, μεταξύ άλλων λόγω προβλημάτων στη λειτουργία του αγροτικού συνεταιρισμού κατά το παρελθόν. Παρόλο που η περιοχή χαρακτηρίζεται από την παραγωγή οπωροκηπευτικών, προϊόντων δηλαδή που όχι μόνο επιδέχονται, αλλά και χρήζουν διαλογής, συσκευασίας, συντήρησης ή/και μεταποίησης, η μεταποιητική

δραστηριότητα που εμφανίζεται στο Δήμο περιορίζεται μόνο σε μερικά ελαιοτριβεία που αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα συμμόρφωσης με τα νέα φιλοπεριβαλλοντικά συστήματα, λόγω της πλημμελούς διαχείρισης των υπολειμμάτων που προκύπτουν από τη μεταποιητική διαδικασία.

Στο χώρο των οπωροκηπευτικών βρίσκεται σε κατασκευή μια καινούργια μονάδα διαλογής και συσκευασίας φρούτων από το συνεταιρισμό, η οποία αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στην εμπορία των τοπικών προϊόντων αλλά και στην τοπική απασχόληση. Επίσης, θετικές επιδράσεις αναμένεται να έχει το υλοποιούμενο επενδυτικό πρόγραμμα της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Πηλίου που αφορά στην κατασκευή ψυγείων ελεγχόμενης ατμόσφαιρας, δεξαμενών ελαιολάδου, κονσερβοποιείου, παραγωγή άθερμου λαδιού και χημικού καθαρισμού των αποβλήτων.

Επίσης, παρατηρείται μια διάχυτη έλλειψη πληροφόρησης του αγροτικού πληθυσμού για τις νέες τάσεις που έχουν δημιουργηθεί στο χώρο της γεωργίας. Επειδή οι τάσεις αυτές δημιουργούν νέα δεδομένα στο χώρο, η έλλειψη αυτή είναι ακόμα πιο έντονη και γίνεται αντιληπτή οποτεδήποτε επιχειρείται να εφαρμοστεί κάποιο νέο μέτρο που προκύπτει σαν εφαρμογή της νέας αγροτικής πολιτικής, της Agenda 2000.

Τέλος, το παράκτιο μέτωπο είναι το μήλο της έριδος όσον αφορά τις χρήσεις γης. Η συνεχής αύξηση της ζήτησης νέων εκτάσεων για οικιστικούς σκοπούς απομακρύνει τον πρωτογενή τομέα από το χώρο αυτό που χαρακτηρίζεται από αυξημένη γονιμότητα και συγκεντρώνει σήμερα όλες τις εντατικής μορφής εκμεταλλεύσεις. Αποτελεί αντικείμενο διερεύνησης το αν η τάση αυτή τελικά αυξήσει τον πλούτο που παράγεται στο Δήμο, αλλά είναι σίγουρο ότι η μη ανατροπή της υπάρχουσας κατάστασης θα οδηγήσει σε σημαντική συρρίκνωση, όχι μόνο σε έκταση αλλά και σε δυναμική το γεωργικό χώρο του Δήμου.

Υπάρχουν επιπλέον και άλλα προβλήματα της αγροτικής παραγωγής όπως ο μικρός και κατακερματισμένος κλήρος, η προβληματική άρδευση παρά την ύπαρξη άφθονων υδάτινων πόρων που οφείλεται στην κακή διαχείριση και στην έλλειψη ταμιευτήρων, η εγκατάλειψη αγροτικών κτημάτων κυρίως στα ορεινά χωριά του Δήμου, η μη ικανοποιητική κατάσταση των αγροτικών δρόμων στον ορεινό όγκο, οι μη ευνοϊκές κλίσεις του εδάφους που εμποδίζουν μεταξύ άλλων την εκμηχάνιση της παραγωγής, οι αρνητικές εμπειρίες με προγράμματα αναδιάρθρωσης, η ελλιπής στήριξη των αγροτών από τις υπηρεσίες της διεύθυνσης γεωργίας του Νομού κ.α.

Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στο γεγονός ότι λόγω της μη κατοχύρωσης των ονομασιών προέλευσης των προϊόντων της περιοχής και της εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων μάρκετινγκ και εμπορίας με παράλληλη καθιέρωση εμπορικών σημάτων, τα προϊόντα της περιοχής επιδέχονται τον αθέμιτο ανταγωνισμό από άλλες περιοχές μέσω της παραπλανητικής για τον καταναλωτή αναφοράς περί δήθεν προϊόντων με προέλευση από το Πήλιο. Τέλος, αξιοσημείωτη είναι η ελάχιστη παρουσία της βιοκαλλιέργειας η οποία φαίνεται ότι βρίσκεται ακόμη εμβρυακό στάδιο.

Πίνακας 10 : Είδη Καλλιεργειών στο Δήμο Αρτέμιδος (σε στρ.)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
ΠΑΤΑΤΕΣ ΘΕΡΟΥ	7	10	10	10	10	10
ΛΑΧΑΝΑ	72	82	82	82	82	102
ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙΑ	79	23	25	25	25	25
ΣΠΑΝΑΚΙ	21	26	26	26	26	26
ΠΡΑΣΑ	5	5	10	10	10	10
ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ ΧΛΩΡΑ	26	37	32	32	27	37
ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ ΞΕΡΑ	1	1	1	1	1	1
ΣΕΛΙΝΑ	7	9	7	7	5	4
ΣΚΟΡΔΑ ΧΛΩΡΑ	8	4	4	4	2	2
ΜΠΙΖΕΛΙΑ ΧΛΩΡΑ	6	9	9	9	9	9
ΚΟΥΚΙΑ ΧΛΩΡΑ	10	12	12	12	9	9
ΠΑΝΤΖΑΡΙΑ	16	30	30	30	20	20
ΜΑΡΟΥΛΙΑ	408	465	415	415	335	335
ΚΑΡΟΤΑ	10	10	10	10	25	5
ΤΟΜΑΤΕΣ	418	145	145	145	125	145
ΑΝΗΘΟΣ	5	9	10	10	8	8
ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΧΛΩΡΑ	72	75	65	75	70	70
ΜΠΑΜΙΕΣ	6	5	4	4	4	4
ΚΟΛΟΚΥΘΑΚΙΑ	76	86	80	86	86	86
ΑΝΤΙΔΙΑ-ΡΑΔΙΚΙΑ					5	5
ΜΑΪΝΤΑΝΟΣ	12	12	12	12	9	14
ΜΕΛΙΤΖΑΝΕΣ	21	26	21	21	21	21
ΠΙΠΕΡΙΕΣ ΧΛΩΡΕΣ	19	19	19	12	12	12
ΤΟΜΑΤΕΣ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	17	14	14	14	11	16
ΑΓΓΟΥΡΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	23	23	20	10	10	10
ΑΝΘΗ	55	58	58	58	61	61
ΛΕΜΟΝΙΕΣ	20	22	25	24	24	24
ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΕΣ	280	280	260	260	260	260
ΜΑΝΤΑΡΙΝΙΕΣ	225	225	226	226	226	226
ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ	57	57	51	51	51	48
ΦΙΣΤΙΚΙΕΣ ΑΙΓΙΝΗΣ		10	10	10	3	3
ΑΧΛΑΔΙΕΣ	1150	1055	1055	1055	1000	1000
ΜΗΛΙΕΣ	1000	1050	1050	1050	1050	1050
ΒΕΡΙΚΟΚΙΕΣ	46	46	34	34	34	34
ΡΟΔΑΚΙΝΙΕΣ	870	870	870	870	870	870
ΚΕΡΑΣΙΕΣ	620	630	630	630	630	630

ΒΥΣΣΙΝΙΕΣ	30	40	40	40	40	40
ΚΥΔΩΝΙΕΣ	501	503	503	503	503	503
ΚΟΡΟΜΗΛΙΕΣ	820	820	820	820	820	820
ΣΥΚΙΕΣ		0	2	3	5	3
ΔΑΜΑΣΚΗΝΙΕΣ	1321	550	615	615	615	615
ΚΑΡΥΔΙΕΣ	50	60	73	75	425	683
ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	16	10	10	10	10	10
ΕΛΙΕΣ	9850	9888	9888	9886	9886	9886
ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ	215	215	217	202	185	184
ΜΕΣΠΙΛΙΕΣ	0	0	0	0	0	0

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας

Πίνακας 11 : Αγροτική Παραγωγή (σε τον.)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
ΠΑΤΑΤΕΣ ΘΕΡΟΥ	14	20	20	20	20	20
ΛΑΧΑΝΑ	143	143	153	153	153	143
ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙΑ	46	46	46	46	46	50
ΣΠΑΝΑΚΙ	42	52	52	52	52	52
ΠΡΑΣΑ	15	15	30	30	30	30
ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ ΧΛΩΡΑ	50	53	48	48	40	43
ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ ΞΕΡΑ	1	1	1	1	1	2
ΣΕΛΙΝΑ	7	9	7	7	5	5
ΣΚΟΡΔΑ ΧΛΩΡΑ	8	8	8	8	4	4
ΜΠΙΖΕΛΙΑ ΧΛΩΡΑ	5	7,5	8	8	8	8
ΚΟΥΚΙΑ ΧΛΩΡΑ	10	11	11	11	9	8
ΠΑΝΤΖΑΡΙΑ	40	60	60	60	40	40
ΜΑΡΟΥΛΙΑ	1225	1390	1250	1250	1000	1000
ΚΑΡΟΤΑ	20	20	20	20	80	8
ΤΟΜΑΤΕΣ	670	695	440	240	170	703
ΑΝΗΘΟΣ	5	9	10	10	8	9
ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΧΛΩΡΑ	70	75	65	75	70	72
ΜΠΑΜΙΕΣ	3	2,5	2	2	2	2
ΚΟΛΟΚΥΘΑΚΙΑ	152	172	160	172	172	172
ΑΝΤΙΔΙΑ-ΡΑΔΙΚΙΑ					5	7
ΜΑΪΝΤΑΝΟΣ	12	12	12	12	9	11
ΜΕΛΙΤΖΑΝΕΣ	62	78	62	62	62	67
ΠΙΠΕΡΙΕΣ ΧΛΩΡΕΣ	18,6	19	19	12	12	12
ΤΟΜΑΤΕΣ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	120	100	100	100	80	110
ΑΓΓΟΥΡΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	276	312	252	126	126	140
ΛΕΜΟΝΙΕΣ	15	16	18	18	18	17
ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΕΣ	452	515	427	427	427	510
ΜΑΝΤΑΡΙΝΙΕΣ	250	301	301	301	301	341
ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ	59	56	71	76	76	69
ΦΙΣΤΙΚΙΑ ΑΙΓΙΝΗΣ		2	2	2	0,5	1
ΑΧΛΑΔΙΕΣ	1620	1150	1085	1320	1050	790
ΜΗΛΙΕΣ	1220	1200	1200	1000	1200	1050
ΒΕΡΙΚΟΚΙΕΣ	28	31	24,5	28	28	29
ΡΟΔΑΚΙΝΙΕΣ	770	800	930	870	870	980
ΚΕΡΑΣΙΕΣ	280	280	280	205	205	410
ΒΥΣΣΙΝΙΕΣ	10	16	15	15	15	20
ΚΥΔΩΝΙΕΣ	720	470	530	570	570	630
ΚΟΡΟΜΗΛΙΕΣ	560	610	430	940	660	700
ΣΥΚΙΕΣ		1	1	1	1	1

ΔΑΜΑΣΚΗΝΙΕΣ	618	518	330	378	378	828
ΚΑΡΥΔΙΕΣ	13	14	14	14	14	24
ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	9,5	9	280	9	9	15
ΕΛΙΕΣ	400	7010	9	4550	860	3250
ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ	11	11	11	9	9	16
ΜΕΣΠΙΛΙΕΣ	14	8	8	8	8	8

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας

Πίνακας 12 : Καλλιεργούμενα Δέντρα (τεμ.)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
ΛΕΜΟΝΙΕΣ	440	510	520	610	610	610
ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΕΣ	9520	9540	8550	8550	8550	8550
ΜΑΝΤΑΡΙΝΙΕΣ	9960	9020	9020	9020	9020	9020
ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ	4400	2350	2040	2040	2040	1920
ΦΙΣΤΙΚΙΕΣ ΑΙΓΙΝΗΣ		300	300	300	90	90
ΑΧΛΑΔΙΕΣ	38900	35000	35000	35000	33010	33010
ΜΗΛΙΕΣ	24900	26000	26000	26000	26000	26000
ΒΕΡΙΚΟΚΙΕΣ	1650	1650	1290	1290	1290	1290
ΡΟΔΑΚΙΝΙΕΣ	22000	22000	22000	22000	22000	22000
ΚΕΡΑΣΙΕΣ	10300	10300	10600	10600	10600	10600
ΒΥΣΣΙΝΙΕΣ	1200	1600	1600	1600	1600	1600
ΚΥΔΩΝΙΕΣ	25700	29440	25780	25780	25780	25780
ΚΟΡΟΜΗΛΙΕΣ	31000	32200	31000	31000	31000	31000
ΣΥΚΙΕΣ		100	100	100	100	100
ΔΑΜΑΣΚΗΝΙΕΣ	16900	16900	19700	19700	19700	19900
ΚΑΡΥΔΙΕΣ	1370	1420	1420	1420	1420	1520
ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	1000	800	800	800	800	800
ΕΛΙΕΣ	235000	235600	235600	235600	235600	235600
ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ	2100	2100	2100	1900	1600	1600
ΜΕΣΠΙΛΙΕΣ	1400	1400	1400	1400	1400	1400

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας

Πίνακας 13 : Ζωική Παραγωγή (αριθ. ζώων)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
ΙΠΠΟΙ ΑΡΡΕΝΕΣ	30	38	33	38	26	22
ΙΠΠΟΙ ΘΗΛΕΙΣ	23	23	23	23	15	15
ΗΜΙΟΝΟΙ	72	67	67	67	43	43
ΟΝΝΟΙ ΑΡΡΕΝΕΣ	21	21	21	21	14	13
ΟΝΝΟΙ ΘΗΛΕΙΣ	20	20	20	20	8	5
ΧΟΙΡΟΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	125	36	36	100	100	100
ΧΟΙΡΟΙ ΚΡΕΑΤΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	150	80	80	200	200	200
ΠΡΟΒΑΤΑ ΟΙΚΟΣΙΤΑ	765	790	810	810	610	540
ΠΡΟΒΑΤΑ ΚΟΠΑΔΙΑΡΙΚΑ	355	385	385	385	385	385
ΑΙΓΕΣ ΟΙΚΟΣΙΤΕΣ	535	560	560	560	400	370
ΑΙΓΕΣ ΚΟΠΑΔΙΑΡΙΚΕΣ	195	195	205	205	190	190
ΚΟΥΝΕΛΙΑ	250	250	340	340	340	280
ΟΡΝΙΘΕΣ ΕΓΧΩΡΙΕΣ	7700	7400	7700	7700	7700	7200
ΚΥΨΕΛΕΣ ΜΕΛΙΣΣΩΝ	590	590	580	580	370	370
ΑΥΓΑ	705.000	695000	805000	805000	770000	410000

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας

Πίνακας 14 : Προϊόντα Ζωικής Παραγωγής (σε τον.)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
ΠΡΟΒΑΤΑ ΟΙΚΟΣΙΤΑ (ΓΑΛΛΑ)	94	90,4	90,4	88	79	71,9
ΠΡΟΒΑΤΑ ΚΟΠΑΔΙΑΡΙΚΑ (ΓΑΛΛΑ)	13,5	47	47	41	39,1	32,4
ΑΙΓΕΣ ΟΙΚΟΣΙΤΕΣ (ΓΑΛΛΑ)	70,4	82	82	82	42	59,8
ΑΙΓΕΣ ΚΟΠΑΔΙΑΡΙΚΕΣ (ΓΑΛΛΑ)	20	21,5	21,5	55	20,6	17,3
ΑΡΝΙΑ<1 ΕΤΟΥΣ (ΚΡΕΑΣ)	8,2	11,2	10,8	10,88	8,45	7,2
ΚΑΤΣΙΚΙΑ<1 ΕΤΟΥΣ (ΚΡΕΑΣ)	4,5	5,1	5,06	3,82	5,05	9,8
ΚΟΥΝΕΛΙΑ (ΚΡΕΑΣ)	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	5,5
ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ (ΚΡΕΑΣ)	8,25	9,3	8,1	8,1	8,5	9,3
ΤΥΡΙ ΜΑΛΑΚΟ	21	24	25,5	25,5	15,5	13
ΜΑΛΛΙΑ ΠΡΟΒΑΤΩΝ	1,11	1,2	1,16	1,16	0,6	1,16
ΜΕΛΙ	4,5	5,5	5,5	5,5	3,5	4,5

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας

Πίνακας 15 : Μηχανολογικός Εξοπλισμός (τεμ.)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
ΔΙΑΞΟΝΙΚΟΙ ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ	10	50	53	53	53	55
ΜΟΝΑΞΟΝΙΚΟΙ ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ BENZINOK.	58	48	63	63	55	55
ΜΟΝΑΞΟΝΙΚΟΙ ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΚ.	51	66	66	66	60	60
ΑΝΤΛΗΤΙΚΑ ΣΥΓΚ/ΤΑ BENZINOKΙΝΗΤΑ	10	10	10	0	14	15
ΑΝΤΛΗΤΙΚΑ ΣΥΓΚ/ΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΚ.	13	18	18	4	125	130
ΑΝΤΛΗΤΙΚΑ ΣΥΓΚ/ΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΚ.	66	117	127	12	10	10
ΨΕΚΑΣΤΗΡΕΣ ΕΔΑΦΟΥΣ ΜΗΧΑΝΟΚ.	485	485	485	485	450	450

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας

2.1.3.3 Δευτερογενής και Τριτογενής Τομέας

Ο Δήμος όπως φαίνεται από τα παραπάνω, δεν διαθέτει σημαντική δευτερογενή και τριτογενή δραστηριότητα. Από στοιχεία του Εμπορικού Επιμελητηρίου Μαγνησίας που παρατίθενται στον Πίνακα 13 καθίσταται σαφές ότι οι δραστηριότητες στο χώρο της μεταποίησης και των υπηρεσιών βρίσκονται σε χαμηλό επίπεδο. Από τις 168 καταγεγραμμένες επιχειρήσεις ελάχιστες έχουν εταιρική μορφή. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία πρόκειται για επιχειρήσεις ατομικές ή οικογενειακές με ελάχιστο αριθμό απασχολούμενων. Από τις 168 επιχειρήσεις που καταγράφηκαν, οι 63 ή το 37,5% είναι επιχειρήσεις κυρίως λιανικού εμπορίου στους κλάδους τροφίμων και ποτών, πρατηρίων καυσίμων και δομικών υλικών. Οι λίγες επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου ασχολούνται κυρίως με την εμπορία τοπικών προϊόντων όπως φρούτων και λαχανικών, ελαίου και ελιών, ξύλου και ανθέων. Η δεύτερη σε μέγεθος κατηγορία είναι αυτή των επιχειρήσεων αναψυχής όπως

καφενεία, καφετέριες, εστιατόρια και ταβέρνες, μπαρ και κέντρα διασκέδασης. Στον τομέα των λοιπών υπηρεσιών συμπεριλαμβάνονται επιχειρήσεις όπως φροντιστήρια, κομμωτήρια και κουρεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια κ.α. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες είναι κυρίως μηχανικοί, ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί και άλλοι τεχνίτες και κατασκευαστές με πεδίο δραστηριότητας που ξεπερνά τα όρια του Δήμου. Στις ελάχιστες βιομηχανικές / βιοτεχνικές επιχειρήσεις συγκαταλέγονται ελαιοτριβεία, μεταλλικές κατασκευές, ξυλουργεία και ψυγεία συντήρησης αγροτικών προϊόντων. Χαρακτηριστική είναι η απουσία μονάδων συσκευασίας και επεξεργασίας των τοπικών προϊόντων του πρωτογενούς τομέα καθώς και η υποτυπώδης υποδομή στον τουριστικό τομέα (π.χ. έλλειψη ξενοδοχείων, τουριστικών πρακτόρων, ξεναγών).

Πίνακας 16 : Επιχειρήσεις του Δευτερογενή και Τριτογενή Τομέα του Δήμου Αρτέμιδος

Επιχειρήσεις	Αγ. Βλάσιος	Αγ. Λαυρέντιος	Άνω Λεχώνια	Κάτω Λεχώνια	Μαλάκι	Παλαιόκαστρο	Πλατανίδα	Σύνολο
Βιομηχανίες/βιοτεχνίες	0	1	3	0	3	0	0	7
Εμπόριο	5	11	26	18	2	0	1	63
Υπηρεσίες	0	1	9	10	0	0	1	21
Αναψυχή	4	7	4	8	6	2	12	43
Επαγγελματίες	4	5	15	7	3	0	0	34
Σύνολο	13	25	57	43	14	2	14	168

Πηγή: Επιμελητήριο Μαγνησίας

2.1.4 Φυσικοί πόροι

Οι φυσικοί πόροι μιας περιοχής αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη της υπό τον όρο ότι είναι οικονομικά εκμεταλλεύσιμοι. Ο Δήμος Αρτέμιδος δύναται να χαρακτηριστεί ως μια περιοχή με ικανοποιητικούς φυσικούς πόρους. Οι σημαντικότεροι εξ αυτών είναι:

- Η γη υψηλής παραγωγικότητας που έχει διαμορφωθεί από τις προσχώσεις ρεμάτων και κυρίως των χειμάρρων Βρύχωνα και Κουφάλα αποτελεί τη βάση της γεωργικής δραστηριότητας μεγάλου μέρους του πληθυσμού.
- Το εκτενές θαλάσσιο μέτωπο και η αντίστοιχη ζώνη αιγιαλού, τα οποία προσφέρουν δυνατότητες ανάπτυξης αλιευτικών, τουριστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων.
- Ο ορεινός όγκος και το δασικό του σύστημα, το οποίο παρουσιάζεται αναλυτικά παρακάτω.

2.1.4.1 Το Δάσος του Αγίου Λαυρεντίου

Το διακατεχόμενο δάσος του Αγ. Λαυρεντίου, βρίσκεται στη νότια πλευρά του Πηλίου και έχει υπερθαλάσσιο ύψος 10 – 1.471μ. (Αγριόλευκες). Καταλαμβάνει την περιοχή γύρω από το ομώνυμο χωριό Άγιος Λαυρέντιος, το οποίο απέχει ανατολικά από το Βόλο, ευθεία απόσταση 9 χλμ. και οδική 30 χλμ. περίπου. Το δάσος υπάγεται διοικητικά στο Δημοτικό Διαμέρισμα Αγ. Λαυρεντίου, Δήμου Αρτέμιδος, Επαρχίας Βόλου, Νομού Μαγνησίας (διοικητικά), στο Δασικό σταθμό Λεχωνίων, Δασαρχείο Βόλου, Δ/νση Δασών Ν. Μαγνησίας και Δ/νση Δασών περιφέρειας Θεσσαλίας (δασικά), στο Ειρηνοδικείο και Πρωτοδικείο Βόλου και στο Εφετείο Λάρισας (δικαστικά), στο Δημόσιο Ταμείο και την Οικονομική Εφορία Βόλου (οικονομικά) και στον Αστυνομικό σταθμό Λεχωνίων, Αστυνομική Δ/νση Ν. Μαγνησίας (αστυνομικά).

Η δασική περιφέρεια συνορεύει βόρεια με τις δασικές περιφέρειες Δράκειας και Κισσού – Αγίου Δημητρίου, νότια με αγρολιβαδική περιοχή της περιφέρειας Αγ. Λαυρεντίου, ανατολικά με τη δασική περιφέρεια Αγ. Γεωργίου Νηλείας – Αγ. Βλασίου και δυτικά με τη δασική περιφέρεια Δράκειας και με αγρολιβαδική περιοχή Αγ. Λαυρεντίου.

Σύμφωνα με τη νέα εμβαδομέτρηση που συντάχτηκε στο πλαίσιο της νέας Διαχειριστικής μελέτης για την περίοδο 2001 - 2005 η δασική περιφέρεια Αγ. Λαυρεντίου έχει συνολική έκταση 15.690 στρεμ. Η έκταση έχει καταταχθεί με μορφές δασοπονικής εκμετάλλευσης ως εξής:

ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΩΝ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ 2001 – 2005
Δασοσκεπείς εκτάσεις	7120 στρ.
Μερικώς δασοσκ. "	50 στρ.
Αγροί – Δενδ/γειες "	6950 στρ.
Γυμνές – Διάκενες "	910 στρ.
Άγονες- Οικισμοί "	660 στρ.
ΣΥΝΟΛΟ	15.690 στρ.

A) Συνθήκες ιδιοκτησίας

1) Διακατοχή

Το δάσος αναγνωρίστηκε σαν διακατεχόμενο, με την υπ' αριθμ. 144131/3.12.1928 Διαταγή του Υπουργείου Γεωργίας, υπέρ του Δημοτικού Διαμερίσματος Αγίου Λαυρεντίου και σήμερα διαχειρίζεται από το Δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Αρτέμιδος.

2) Ιδιοκτησιακά και κλασματικά δίκαια

Το δάσος δε βαρύνεται με δουλείες και άλλα κλασματικά δίκαια υπέρ τρίτων, εκτός από την άσκηση βοσκής και την κάλυψη ατομικών αναγκών των κατοίκων σε καυσόξυλα και λίγη χρήσιμη ξυλεία. Οι σχετικές διατάξεις που εκδίδει το Δασαρχείο Βόλου καλύπτει τις παραπάνω λειτουργίες.

B) Κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες

Από τη διαχείριση του δάσους επιδιώκεται η κάλυψη των αναγκών που είναι οι εξής:

Η κάλυψη των ατομικών αναγκών των κατοίκων, σε τεχνητό και καύσιμο ξύλο, η παροχή προσωπικής εργασίας στους κατοίκους, η εκτέλεση κοινωφελών και αντιτυρικών έργων και η ανάπτυξη του χωριού. Οι παραπάνω επιδιώξεις μπορούν να επιτευχθούν τηρώντας τις βασικές αρχές της δασοπονίας και με το να μην επιδιώκεται μόνο η μέγιστη απόληψη ξυλώδους κεφαλαίου για κερδοσκοπικούς λόγους.

Τα δασικά προϊόντα που παράγει το δάσος είναι καυσόξυλα και ξυλάνθρακες οξιάς και χρήσιμη ξυλεία οξιάς. Κατά θέσεις εμφανίζεται λίγη καστανιά, λίγα αείφυλλα πλατύφυλλα (στα ΝΔ) και λεύκη (θέση Αγριόλευκες). Η καστανιά συναντάται με τη μορφή ιδιόκτητων δασοτεμαχίων. Πρέπει να τονιστεί ότι για την απόληψη των καυσοξύλων για τις ατομικές ανάγκες των κατοίκων οφείλει να χρησιμοποιείται οργανωμένο συνεργείο από έμπειρα άτομα για να μη προκαλούνται ζημιές στο δάσος. Επίσης, για την πώληση της ξυλείας το δασικό οδικό δίκτυο αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στο κόστος παραγωγής. Οι συνθήκες μεταφοράς κρίνονται ικανοποιητικές αλλά χρειάζεται συνεχής συντήρηση και βελτίωση λόγω των καιρικών φαινομένων που επικρατούν το χειμώνα στην περιοχή.

Το χωριό Αγ. Λαυρέντιος συνδέεται με την πόλη του Βόλου με ασφαλοστρωμένο δρόμο μήκους 30 χλμ. μέσω Αγριάς. Οι δασικές συστάδες συνδέονται με τον κεντρικό δρόμο με έναν αγροτοδασικό, ο οποίος αρχίζει από το χωριό και μετά από 3 χλμ. διαχωρίζεται σε τρεις οδικούς άξονες, που καλύπτουν όλη

τη δασική περιοχή. Για να τηρηθούν οι αρχές της δασοπονίας προτείνεται η διάνοιξη και άλλων δασοδρόμων ξοδεύοντας βέβαια το ελάχιστο ξυλώδες κεφάλαιο και τη λιγότερη αισθητική αλλοίωση του τοπίου.

Το πραγματικό ξυλαπόθεμα της διαχειριστικής κλάσης της οξιάς από την οποία λαμβάνονται τα δασικά προϊόντα στο δεκαετή χρόνο περιφοράς, είναι περίπου συνολικά 59.451 κ.μ., σύμφωνα με τα στοιχεία της διαχειριστικής μελέτης 2001-2005. Το προτεινόμενο λήμμα που μπορεί να αποληφθεί μέσα στη δεκαετία για τις συστάδες της πρώτης πενταετίας υπολογίζεται σε 5.207 κ.μ., σύμφωνα με τη διαχειριστική μελέτη. Βασικός στόχος είναι η προστασία, ανάπτυξη και αξιοποίηση του δάσους και γενικότερα του οικοσυστήματος της περιοχής, παρά η απόληψη ποσοτήτων λήμματος. Η αξιοποίηση του δάσους δίνει τη δυνατότητα ανάπτυξης του Δ. Διαμερίσματος του Αγίου Λαυρεντίου σαν παραθεριστικό κέντρο με αποτέλεσμα να συμβάλλει στην αύξηση του εισοδήματος των μόνιμων κατοίκων. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται εάν δε παραβαίνονται οι σκοποί της δασοπονίας που αναφέρονται παρακάτω:

- Η συντήρηση του δάσους εξασφαλίζεται με τη συνεχή φυσική του αναγέννηση και τη φύλαξη από βλάβες που προκαλούνται από το οργανικό περιβάλλον.
- Η διατήρηση της βλάστησης για να βελτιώνεται και να συγκρατείται το έδαφος, η υδροφορία και η παραγωγικότητά του και να αποφεύγεται η διάβρωση και η απόπλυση του.
- Το δάσος συνιστά το καταφύγιο πολλών ζώων και παράλληλα μια πολύτιμη φυσική τράπεζα γονιδίων με ανεκτίμητη συμβολή στη βιολογική ποικιλότητα. Γι' αυτό η προστασία της άγριας πανίδας μέσω σωστής διαχείρισης του δάσους, εξασφαλίζει μια γενικότερη οικολογική ισορροπία.
- Η απόληψη ξυλώδους κεφαλαίου να γίνεται σύμφωνα με τις αρχές της εφαρμοσμένης δασοπονίας και να μην εκτελούνται υλοτομίες ανεξέλεγκτα.
- Στην εξασφάλιση εκτάσεων για βοσκότοπους για να τις χρησιμοποιούν οι κάτοικοι, καθώς επίσης και εξασφάλιση καύσιμης ύλης τους έτσι ώστε να μην καταστρέφεται το δασικό οικοσύστημα από παράνομες ενέργειες.

Γ) Γεωλογία-ανάγλυφο

Η ανάγλυφος όψη του δάσους του Αγίου Λαυρεντίου, παρουσιάζει έντονο το χαρακτηριστικό του ορεινού όγκου. Υπάρχει πλήθος μικρών ρεμάτων που εκβάλλουν σε άλλα μεγαλύτερα όπως Ρ. Μακροκόστα, Λαβίδι, Ασπρονέρι, Κουφάλας, Βρύχωνος κ.α. Στα περισσότερα μικρορέματα δεν παρατηρείται συνεχής υδατοπαροχή, ενώ στα μεγαλύτερα η υδατοπαροχή είναι ελάχιστη έως ανύπαρκτη κατά τους θερινούς μήνες. Το έδαφος εξαιτίας των άφθονων μικρορεμάτων και μισγάγγειων, εμφανίζει άπειρες πτυχές και ανώμαλη μορφή. Οι κατά μήκος κλίσεις των ρευμάτων κατά θέσεις, είναι αρκετά μεγάλες έως κατακόρυφες στα πρηνή τους και παρατηρούνται φαινόμενα κατολισθήσεων και διαβρώσεων. Αυτά όμως είναι τοπικά και δεν αποτελούν κίνδυνο και συνεπώς δε χρειάζεται να ληφθούν ανάλογα μέτρα.

Η τοπογραφική διαμόρφωση, χαρακτηρίζεται από μικρά και μεγάλα υψώματα και επιμήκεις κορυφογραμμές, όπως Αγριόλευκες (1.471μ.), Γολγοθάς (1.425μ.), Φλέσι (1.054μ.) κ.α. Οι εκθέσεις ως προς τον ορίζοντα είναι νότιες με ποικίλες τοπικές αποκλίσεις, κυρίως προς Βορρά. Οι κλίσεις του εδάφους κυμαίνονται από μέτριες έως απότομες. Πηγές με πόσιμο νερό υπάρχουν λίγες.

Η περιοχή του δάσους, ως μέρος του ορεινού όγκου του Πηλίου έχει πετρογραφική σύνθεση από τις Αλπικές πτυχώσεις. Το όρος Πήλιο ανήκει στην πελαγονική ζώνη της Δυτικής Μακεδονίας – Ολύμπου και αποτελεί το άκρο της δεύτερης κρυσταλλοπαγούς μάζας της Βορεινής Αιγηίδας, η οποία αρχίζει από τα κράσπεδα της λεκάνης των Σκοπίων και συνεχίζει με κατεύθυνση Β.ΒΔ – Ν.ΝΔ στο άκρο της χερσονήσου της Μαγνησίας. Η κρυσταλλοπαγής αυτή μάζα, αποτελείται από μεταμορφωμένα πετρώματα (Γνεύσιους – Μαρμαρυγιακούς – Σχιστόλιθους – Αμφιβολίτες – Κερατίτες και Ασβεστοκερατίτες ή ημιμεταμορφωμένα πετρώματα όπως Χλωρικούς – Αργιλικούς – Πυριτικούς σχιστόλιθους – Ψαμμίτες – Μάρμαρα κ.λ.π.),

Ειδικότερα στην συγκεκριμένη περιοχή απαντώνται οι παρακάτω σχηματισμοί:

Τεταρτογενείς σχηματισμοί που χαρακτηρίζονται από Αλλουβιακές αποθέσεις. Σχηματισμοί του επωθημένου καλύμματος, Βενέτου – Πλεσιδίου – Λεχωνίων – όπου απαντώνται επικλισιγενή ιζήματα Μέσου – Άνω – Κρητιδικού της Πελαγονικής ζώνης δηλαδή Φλύσχης, Ασβεστόλιθοι, Οφειόλιθοι. Μάρμαρα Τριαδικού – Ιουρασικού. Μεταμορφωμένα ορθοπετρώματα και παραπετρώματα του κρυσταλλοσχιτώδους υπόβαθρου της Πελαγονικής ζώνης.

Το έδαφος είναι κυρίως Αργίλλοαμμώδους – Αμμοχαλικώδους μορφής, με αποκλίσεις προς το Αμμώδες. Αυτό είναι αποτέλεσμα της αποσάθρωσης των παραπάνω βασικών πετρωμάτων με τη βοήθεια της επίδρασης των παραγόντων της εδαφογένεσης, δηλαδή της βλάστησης (ποσότητα ξηροτάπητα και γενικά ποσοστό χούμου), του κλίματος, της γεωμορφολογίας (κλίση, έκθεση) και της ανθρωπογενούς επίδρασης. Επιπλέον έχει πολύ μικρή συνεκτική ικανότητα, παρασύρεται από τα όμβρια νερά κυρίως σε μεγάλες και απότομες κλίσεις, αλλά ακόμα και σε μέτριες, ώστε να δημιουργούνται πολλά μικρορέματα και χαραδρώσεις που διασχίζουν όλη σχεδόν την έκταση του δάσους.

Οι παράγοντες της εδαφογένεσης και ο ανθρωπογενής παράγοντας επιδρούν στο έδαφος και το μετατρέπουν ως προϊόν αποσάθρωσης των παρακάτω πετρωμάτων: Σκληρών Ασβεστολίθων, με μέσο και κάτω μέρος κλιτύων. Σχιστόλιθων, με μέσο μέρος κλιτύων και αποστρογγυλεμένες κορυφές. Σχιστόλιθων, με κάτω μέρος κλιτύων και με απότομες πλαγιές. Τα εδάφη αυτά χαρακτηρίζονται βαριά, Αμμοαργιλλώδους – Αργίλλοχαλικώδους μορφής και λεπτόκοκκου μέχρι χοντρόκοκκου υφής.

Τα γενικά γνωρίσματα του εδάφους παρουσιάζονται παρακάτω:

Βάθος: Τα εδάφη χαρακτηρίζονται σαν βαθιά έως αβαθή κατά θέσεις, στο νότιο και στο κεντρικό μέρος της περιφέρειας. Βραχώδεις εξάρσεις εμφανίζονται προς τα ανατολικά ενώ το βάθος κυμαίνεται από βαθύ έως αβαθές στο μεγαλύτερο μέρος. Βορειότερα το έδαφος γίνεται αβαθές έως βαθύ.

Γονιμότητα: Τα δασοσκεπή μέρη παρουσιάζουν μεγαλύτερη γονιμότητα, με πλούσιο ξηροτάπητα. Στις θέσεις που βρίσκονται η οξιά και η καστανιά σχηματίζουν πολύφυλλες ενώσεις, ενώ στις θέσεις των αείφυλλων πλατύφυλλων, τα εδάφη είναι κατώτερης παραγωγικότητας.

Υγρασία εδάφους: Γενικά η υγρασία κρίνεται επαρκής για να αναπτυχθεί η δασική βλάστηση. Η υγρασία κυμαίνεται ανάλογα με την εδαφοκάλυψη, το υψόμετρο, την έκθεση ως προς τον ορίζοντα κ.λ.π.

Ξηροτάπητας: Το πάχος του εμφανίζεται αρκετά μεγάλο στα κοιλάματα της οξιάς και της καστανιάς και μέτριο στα αντερείσματα και στα σημεία εμφάνισης των αείφυλλων πλατύφυλλων.

Ορίζοντας Α: Είναι βαθύς έως πολύ βαθύς, εμπλουτισμένος με χουμικά συστατικά, δροσερός, κατά τόπους έφυγρος, με ικανοποιητική υδατοδιαπερατότητα και υδατοϊκανότητα και αρκετά γόνιμος, ιδιαίτερα κάτω από πυκνές συστάδες οξιάς.

Δ) Κλίμα

Δεν έχουν γίνει ειδικές μετεωρολογικές παρατηρήσεις για να διαθέτουμε ακριβή τοπικά κλιματικά στοιχεία για την περιοχή μελέτης. Ο πλησιέστερος μετεωρολογικός σταθμός που λειτουργεί είναι αυτός των Κ.Λεχωνίων, βρίσκεται Ν.Δ της μελετούμενης δασικής έκτασης και σε ευθεία απόσταση από το κέντρο της, 10 χλμ. περίπου. Από τις παρατηρήσεις που καλύπτουν την περίοδο των ετών 1991 – 1996, προκύπτουν τα εξής στοιχεία που επηρεάζουν την ανάπτυξη της δασικής βλάστησης. Η μέση θερμοκρασία κυμαίνεται μεταξύ 8,6 °C και 25,1°C, με ελάχιστη τιμή τους – 3,4 °C και μέγιστη τους 42 °C. Ο ψυχρότερος μήνας είναι ο Ιανουάριος, ενώ ο θερμότερος είναι ο Αύγουστος. Θερμοκρασία μικρότερη ή ίση με 0°C έχει πιθανότητα να εμφανιστεί από το Δεκέμβριο έως τον Απρίλιο. Η σχετική υγρασία κυμαίνεται μεταξύ 62% τον Σεπτέμβριο και 71% το Δεκέμβριο. Ο ξηρότερος μήνας είναι ο Ιούνιος με μέσο ύψος νετού 7 mm, ενώ υγρότερος ο Νοέμβριος 60 mm. Η μέγιστη βροχόπτωση εικοσιτετραώρου (μεγαλύτερη των 50 mm), παρατηρήθηκε κατά τους μήνες Μάρτιο, Οκτώβριο και Δεκέμβριο και η απολύτως μέγιστη τον Μάρτιο (92 mm).

Το κλίμα της περιοχής, είναι τυπικά Μεσογειακό, που χαρακτηρίζεται από μία ξηρή και θερμή περίοδο από Μάιο έως Σεπτέμβριο και ένα υγρό και ψυχρό χειμώνα. Τα καιρικά φαινόμενα γίνονται εντονότερα με την αύξηση του υψομέτρου. Η θερμοκρασία το χειμώνα πέφτει κάτω από 0°C και τα χιόνια διατηρούνται για μεγάλο χρονικό διάστημα. Οι συνθήκες βροχής ευνοούν την ανάπτυξη των υπαρχόντων δασοπονικών ειδών. Εφαρμόζοντας τον τύπο του Mathias υπολογίζεται το μέσο ετήσιο ύψος βροχής στην περιοχή του δάσους, 936 mm περίπου. Τα παραπάνω βροχομετρικά στοιχεία αποτελούν κριτήριο και συγχρόνως βασικό παράγοντα για να υπολογιστεί η παραγωγικότητα του δάσους.

Οι άνεμοι είναι πολύομβροι ΒΑ και ΝΑ, οι οποίοι ευνοούν να αναπτυχθούν τα δασοπονικά είδη, γιατί πλέοντες πάνω από το Αιγαίο Πέλαγος, γίνονται τελείως υγροί και υποχρεωτικά αφήνουν μεγάλο μέρος της υγρασίας τους στις ανατολικές κυρίως εκθέσεις του δάσους αλλά και στις υπόλοιπες με τη μορφή βροχής. Γενικά συμπεραίνεται ότι το κλίμα ευνοεί την ανάπτυξη των ειδών γι' αυτό το λόγο οποιαδήποτε αλλαγή της δασικής βλάστησης, θα αποτύχαινε.

Ε) Δασική βλάστηση

Στο δάσος του Αγ. Λαυρεντίου απαντώνται οι παρακάτω φυτοκοινωνικές διαπλάσεις:

α) Η διάπλαση των ψυχρόβιων φυλλοβολούντων – κατά το χειμώνα – Πλατύφυλλων (AESTATISILVAE), που αντιπροσωπεύεται από τη φυτοκοινωνική ένωση της Οξιάς (FAGETUM SILVATICAΕ) δηλαδή, από την ψυχρότερη περιοχή της διάπλασης αυτής, τη δασική ζώνη FAGETUM του MAYER, με αντιπροσωπευτικό είδος τη δασική οξιά (FAGUS SILVATICA). Αναπτύσσεται στο οικολογικό περιβάλλον της φυσικής της εξάπλωσης (optium), συγκροτεί πολύξυλες συστάδες, σύμπυκνες και παρουσιάζει στην περιοχή αυτή εξαιρετικές αυξητικές και προσαρμοστικές ικανότητες επιβίωσης. Διαπιστώνεται ότι με τις σημερινές κλιματικές συνθήκες, η φυτοκοινωνική ένωση της Οξιάς αποτελεί για τη σημερινή περιοχή εξάπλωσής της, εκδήλωση σταθερών και αμετάβλητων συνθηκών τόπου (κλίμα – έδαφος), δηλαδή την τελική ένωση KLIMAX. Επίσης η διάπλαση αυτή αντιπροσωπεύεται από τη φυτοκοινωνική ένωση της Καστανιάς (CASTANETUM) ήμερης και άγριας, η οποία εξαπλώνεται στα χαμηλότερα υψόμετρα, αμιγής ή σε μίξη με Οξιά και άλλα πλατύφυλλα.

β) Η διάπλαση των Αείφυλλων Πλατύφυλλων (DURISILVAE) με αντιπροσωπευτικότερα είδη το Πουρνάρι (Q.COCCIFERA) και λιγότερο την Αριά (Q. ILEX), την Κουμαριά (ARBUTUS UNEDUM), το Φιλίκι (PHILIREA MEDIA) κ.α. με τις κατά θέσεις διαπλάσεις Φρύγανων και Ερεικώνων που αντιπροσωπεύεται αντίστοιχα από τον Κισσό, την Ερείκι και την παρουσία Κέδρου (είδος υποδάσους).

γ) Η διάπλαση των παραποτάμιων ειδών (FLUVILLI GNOSA) η οποία εμφανίζεται με μορφή διάσπαρτων ατόμων ή μικροενώσεων, κατά μήκος των ρευμάτων με αντιπροσωπευτικό είδος το πλατάνι (PLATANUS ORIENTALIS).

Οι παραπάνω φυτοκοινωνικές ενώσεις, διακόπτονται σποραδικά στις ΝΔ κυρίως εκθέσεις και στα άγωνα και ξηρά εδάφη από άλλα δασοπονικά είδη της ίδιας φυτογεωργικής διάπλασης ή του ανώτερου LAURETUM. Τα είδη αυτά απαντώνται συνήθως κατ' άτομο χωρίς οικονομική σημασία και είναι:

▪ ΟΣΤΡΥΑ

OSTRYA CARPINIFOLIUM

▪ ΣΦΕΝΔΑΜΙ	ACER PLATANOIDES
▪ ΑΡΚΟΥΔΟΠΟΥΡΝΑΡΟ	ILEX AQUIFOLIUM
▪ ΑΡΚΕΥΘΟΣ	JUNIPERUS COMMUNIS
▪ ΚΡΑΝΙΑ	CORNUS MAS
▪ ΑΓΡΙΑΧΛΑΔΙΑ	PIRUS AMIGDALIFORMIS
▪ ΑΓΡΙΟΜΗΛΙΑ	PIRUS MALUS
▪ ΑΓΡΙΟΚΟΡΟΜΗΛΙΑ	PRUNUS PSEUDOAEEMENIACA
▪ ΑΓΡΙΕΛΙΑ	OLEA EUROPEA
▪ ΔΑΦΝΗ	LAURUS NOBILIS
▪ ΜΑΥΡΗ ΠΕΥΚΗ	PINUS NIGRA
▪ ΑΓΡΙΑΠΙΔΙΑ	PIRUS COMMUNIS
▪ ΓΚΟΡΤΣΙΑ	PIRUS AMIGDALIFORMIS
▪ ΚΕΔΡΟΣ Ο ΟΞΥΑΚΑΝΘΟΣ	JUNIPERUS OXYACANTHUS
▪ ΚΕΔΡΟΣ Ο ΚΥΑΝΟΚΑΡΠΟΣ	JUNIPERUS COMMUNIS
▪ ΠΡΙΝΟΣ	QUERCUS COCCIFERA

Από γράστες συναντώνται, Φτέρη (PTERIS AQUILINA), Βάτος (RUBUS IDEUS), Αγριοτριανταφυλλιά (ROSA ORPHANIDES) κ.α. Από ημιπαράσιτα τα αναρριχώμενα, Κισσός (HEDERA ELIX), Κλιματίδα (CLEMATIS VITALLA), Ασπάραγκος (ASPARAGUS). Καθώς συναντώνται ποώδη χαμοκέρασα, (FRAGARIA VESCA), τσουκνίδα (URTICA URENS & DIOICA) κ.α. Στη χλωρίδα εμφανίζονται αγρωστώδη (GRAMINACEAE), σύνθετα (COMPOSITAE) και ψυχανθή (PAPILIONACEAE). Τα χορτολιβαδικά είδη λείπουν εντελώς από τις κλειστές συστάδες της οξιάς και συναντώνται άφθονα στις γυμνές εκτάσεις, στα διάκενα του δάσους και στα εγκαταλελειμμένα χωράφια. Επιπλέον στη θέση «Αγριόλευκες» συναντώνται ελάχιστες ομάδες από Λεύκη Τρέμουλα (POPULUS TREMULA) και στα ρεύματα Ιτιά (SALIX CAPREA) και Κλήθρα (ALNUS GLUTINOSA).

ΣΤ) Πανίδα

Στην περιοχή διαβιώνουν λαγοί, αλεπούδες, τσακάλια, αγριογούρουνα, διάφορα είδη ορνιθοπανίδας, ερπετά κ.α.

Η) Βοσκότοποι

Με δεδομένα τα στοιχεία της διαχειριστικής μελέτης καταγράφονται και 910 στρ. βοσκοτόπων και γυμνών εκτάσεων. Μπορούν να αξιοποιηθούν εάν εφαρμοστεί ορθολογική διαχείρισή τους προς την κατεύθυνση οικολογικής σταθερότητας και παραγωγικής κτηνοτροφικής βελτιστοποίησής τους.

Γενικά οι σκοποί της βελτίωσης των βοσκοτόπων μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής:

- Διατήρηση και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος.
- Αειφορία των φυσικών οικονομικών παραγωγικών στοιχείων.
- Βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της περιοχής του βοσκοτόπου υπέρ των ντόπιων πληθυσμών.
- Απόδοση στο κοινωνικό σύνολο ειδικών έμμεσων ωφελειών (υδρονομία, προστασία εδαφών κτλ.)
- Επιστημονική έρευνα και εκπαίδευση σε θέματα ορθολογικής διαχείρισης βοσκοτόπων.
- Διατήρηση της πρωτογενούς γενετικής ποικιλότητας των λιβαδικών φυτικών συνθέσεων και δασικών φυτικών ειδών.

Η ορθολογική διαχείριση των φυσικών βοσκοτόπων αποσκοπεί με επιστημονικές μεθόδους και μέσα να αριστοποιήσει και να διαιωνίσει (αειφορία) την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών σε συνάρτηση και προστασία των ίδιων των λιβαδιών και τη βελτίωση – ανάπτυξή τους, στα πλαίσια της ισορροπίας του ευρύτερου δασικού οικοσυστήματος. Η έννοια της αειφορίας για τα φυσικά λιβαδικά οικοσυστήματα αναφέρεται πρωταρχικά στην παραγωγή βοσκήσιμης λιβαδικής ύλης σε τέτοιο ποσοτικό και ποιοτικό επίπεδο, αλλά και από άποψη σύνθεσης των ειδών, ώστε τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμη βάση να μην υπάρχει υποβάθμιση, αλλά αντίθετα αύξηση και βελτίωση.

Ορθολογική διαχείριση βοσκοτόπων σημαίνει ότι από την άσκηση βόσκησης δεν πρέπει να απολαμβάνεται τουλάχιστο το 50% της παραγωγής των ποολίβαδων και το 30% των θαμνολίβαδων, το οποίο πρέπει να παραμένει στο λιβαδικό σύστημα για τη διατήρηση της παραγωγικότητάς του. Ειδικότερα, η βελτίωση της υπάρχουσας λιβαδικής βλάστησης για να γίνεται αποδεκτή ως οικονομικά αξιοποιήσιμη και οικολογικά βιώσιμη, πρέπει τα επιθυμητά είδη να συμμετέχουν τουλάχιστο κατά 10%

στη φυτική σύνθεση και να υπάρχει τουλάχιστο 1 επιθυμητό φυτό σε κάθε 1 τ.μ. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να λαμβάνονται τα εξής μέτρα:

- Καταπολέμηση της ανεπιθύμητης βλάστησης
- Διασπορά ή σπορά κατάλληλων λιβαδικών φυτών με διάφορες μεθόδους, ανάλογα με την επικρατούσα κατάσταση.

Οι προτάσεις διαχείρισης, μέσω των μελετών, οφείλουν να επιλύουν όλα τα προβλήματα που εντοπίζονται στο χώρο των φυσικών λιβαδιών (προσπέλαση, ποτισμός, προστασία, πυκνότητα ανωρόφου και θαμνοτόπου, ύψος θάμνων, σχέση βοσκόμενων και μη ειδών, ξηρή ουσία και προστασία του εδάφους, υπερβοσκοφόρτωση κλπ.), να καθορίζουν το επίπεδο ανθρώπινης επέμβασης στα φυσικά στοιχεία και στα λοιπά παραγωγικά αυξητικά έργα και δραστηριότητες (τουρισμός, αναψυχή, γεωργία) και να προβλέπουν τη διατήρηση και βελτίωση της φυσικής ισορροπίας σε μακροπρόθεσμη βάση.

Η συμμετοχή της βοσκήσιμης ύλης των φυσικών βοσκοτόπων στις συνολικές διατροφικές ανάγκες των κτηνοτροφικών ζώων στην Ελλάδα, ανάλογα με τη μορφή του κτηνοτροφικού κεφαλαίου, ανέρχεται σε ποσοστό από 34 – 66% και η συμβολή στο εθνικό εισόδημα περίπου στο 2,5%.

2.1.5 Τεχνικές υποδομές και δίκτυα

2.1.5.1 Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο του Δ. Αρτέμιδος χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη ενός κεντρικού άξονα μήκους περίπου 4 χλμ. – τμήμα της επαρχιακής οδού που συνδέει το Βόλο με το Δυτικό και Ανατολικό Πήλιο – που διασχίζει κατά πλάτος την περιοχή, περνώντας μέσα από τα δημοτικά διαμερίσματα των Άνω και Κάτω Λεχωνίων. Οι υπόλοιποι επαρχιακοί, κοινοτικοί και αγροτικοί δρόμοι διακλαδώνονται προς την ευρύτερη περιοχή του Δήμου, ξεκινώντας σχεδόν αποκλειστικά από αυτόν τον βασικό άξονα ο οποίος όμως σήμερα έχει φτάσει πλέον στο μέγιστο της φέρουσας ικανότητάς του με αποτέλεσμα τους καλοκαιρινούς μήνες να παρουσιάζονται κυκλοφοριακά προβλήματα κυρίως εντός των οικισμών που διαπερνά.

Οι οδοί που οδηγούν στα άλλα δύο δημοτικά διαμερίσματα, του Αγίου Λαυρεντίου και του Αγίου Βλασίου, βρίσκονται σε καλή σχετικά κατάσταση με εξαίρεση ορισμένα τμήματα τα οποία χρήζουν διαπλάτυνσης και αλλαγής ασφαλοτάτητα. Η συγκοινωνία με τον Άγιο Λαυρέντιο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί προβληματική όσον αφορά την χάραξη της επαρχιακής οδού, αλλά ικανοποιητική ως προς την κατάσταση του οδοστρώματος μετά από τις εργασίες που έγιναν το φθινόπωρο του 2006 με την ολοκλήρωση της αποκατάστασης του παλιού ασφαλοτάτητα από καινούριο. Οι κοινοτικοί δρόμοι, κυρίως εντός των οικισμών παρουσιάζουν μεγάλη στενότητα οδοστρώματος και δυσκολία προσπέλασης που οφείλεται στην έλλειψη πολεοδομικού σχεδιασμού δημιουργώντας ένα δαιδαλώδες δίκτυο με τους τέμνοντες αγροτικούς δρόμους κυρίως στην περιοχή των Άνω και Κάτω Λεχωνίων. Οι κοινοτικοί δρόμοι είναι συνήθως επιστρωμένοι με τσιμέντο που διακόπτεται από τμήματα ασφαλοτάτητα. Τόσο τα παραθαλάσσια όσο και τα ορεινά τμήματα του Δήμου καλύπτονται από ένα μεγάλο δίκτυο οδών, κυρίως αγροτικών, που επιτρέπει την εκμετάλλευση των καλλιεργήσιμων γαιών. Το δίκτυο αυτό απαιτεί συνεχή συντήρηση και βελτίωση.

Γενικά το οδικό δίκτυο, και μετά τα πρόσφατα έργα, μπορεί να χαρακτηριστεί σε καλή κατάσταση ως προς την ποιότητα του οδοστρώματος. Προβλήματα στο οδικό δίκτυο εμφανίζουν κυρίως οι νέοι παραλιακοί οικισμοί λόγω της στενότητας των οδών και της προβληματικής κατάστασης των αποστραγγιστικών υποδομών τους, αλλά και της ύπαρξης τους σε αγροτικό χώρο, καθώς και ορισμένοι νέοι οικισμοί στα Άνω και Κάτω Λεχώνια, που προέκυψαν στην περίμετρο των οικισμών αυτών από την επέκταση αυτών των δημοτικών διαμερισμάτων.

Η αποπεράτωση του οδικού άξονα Δράκεια – Άγιος Λαυρέντιος – Χιονοδρομικό Κέντρο Πηλίου αναμένεται να αυξήσει την οδική κίνηση, διευκολύνοντας την πρόσβαση των κατοίκων και των επισκεπτών προς το χιονοδρομικό κέντρο. Παράλληλα όμως θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες περιβαλλοντικές πιέσεις θα προκύψουν (π.χ. θόρυβος, ρύποι, σκουπίδια).

Ένα ειδικότερο θέμα αφορά στην κατασκευή του νέου περιφερειακού οδικού άξονα που αποτελεί προέκταση αυτού του Βόλου. Ασφαλώς η χάραξη του άξονα αυτού είναι θεμελιώδους σημασίας για την περιοχή του Δήμου. Στα πλεονεκτήματα του νέου περιφερειακού περιλαμβάνονται:

- Η αποσυμφόρηση του κεντρικού οδικού άξονα που διασχίζει τα Κάτω και Άνω Λεχώνια με μείωση της αέριας ρύπανσης, του θορύβου και του κινδύνου για τους πεζούς.
- Η μείωση του χρόνου μετάβασης των κατοίκων και μεταφοράς των προϊόντων της περιοχής προς το πολεοδομικό συγκρότημα του Βόλου και συνεπώς τη μείωση του κόστους μετακινήσεων και μεταφορών.
- Η βελτίωση της προσπελασιμότητας της περιοχής σε συνδυασμό με τη θέση της και το συγκριτικά χαμηλότερο κόστους γης είναι πολύ πιθανό να προκαλέσει μια εντονότερη μεταφορά διαφόρων οικονομικών δραστηριοτήτων (π.χ. εμπορικά καταστήματα, κέντρα διασκέδασης και αναψυχής, εμπορικές εκθέσεις και αποθήκες, επαγγελματικά εργαστήρια, ξενοδοχεία και ξενώνες) από το πολεοδομικό συγκρότημα προς την περιοχή του Δήμου. Στα θετικά αυτής της εξέλιξης δύνανται να συμπεριληφθούν η τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης καθώς και η αύξηση της αξίας των ακινήτων των κατοίκων. Ως ενδεχόμενοι κίνδυνοι αναφέρονται η περαιτέρω μείωση της αγροτικής γης, πιέσεις στο περιβάλλον και στις υποδομές, αλλοίωση του τοπίου κ.α.
- Η εντατικοποίηση της οικιστικής ανάπτυξης της περιοχής για λόγους κατοικίας και η αύξηση του πληθυσμού, κυρίως των νότιων περιοχών του Δήμου, με συνέπειες αφενός την περαιτέρω αστικοποίησή του και αφετέρου την αύξηση των αναγκών για υποδομές.

(ΤΑΠ Δ. Αρτέμιδας, 2002: 39-40)

Ως προς τη χάραξη της οδού υπάρχουν αντίθετες απόψεις των κατοίκων και των φορέων της περιοχής. Σύμφωνα με τη μια άποψη ο νέος περιφερειακός θα πρέπει να διέρχεται από τις ορεινές περιοχές του Δήμου, ενώ σύμφωνα με άλλη άποψη θα πρέπει να διασχίζει τις πεδινές περιοχές των Άνω και Κάτω Λεχωνίων. Είναι γεγονός ότι η μη έγκαιρη ολοκλήρωσή του και η κατασκευή του μέχρι την Αγριά θα προκαλέσει περαιτέρω επιβάρυνση των συγκοινωνιακών απαιτήσεων του υφιστάμενου κεντρικού επαρχιακού άξονα με ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για την ασφάλεια και την ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής.

2.1.5.2 Σιδηροδρομικό δίκτυο - Το τραινάκι του Πηλίου

Η ιστορία του σιδηροδρόμου Βόλου – Μηλεών, σήμερα Άνω Λεχωνίων – Μηλεών, είναι γνωστή και πολύ καλά τεκμηριωμένη. Εκείνο που πρέπει να αναφερθεί εδώ είναι ότι το τραϊνάκι του Πηλίου είναι ένα από τα λίγα εναπομείναντα ατμήλατα τρέινα στενού πλάτους των 60 cm. Δύο τέτοια (Ffestiniog Railway και Balla Lake Railway) βρίσκονται στην Βόρεια Ουαλία (Βρετανία) και έχουν πολύ καλή αξιοποίηση. Περιληπτικά η ιστορία του σιδηροδρόμου είναι:

Πίνακας 17: Ιστορική αναδρομή του σιδηροδρόμου.

• 16.12.1892:	Αποφασίζεται η σιδηροδρομική σύνδεση του Βόλου με το Πήλιο (Ζαγορά, μέσω Λεχωνίων και Μηλεών)
• 26.05.1893:	Σύμβαση του κράτους με την εταιρία Θεσσαλικών Σιδηροδρόμων για την γραμμή Βόλου - Άνω Λεχωνίων 13 km
• 16.12.1894:	Αρχίζει η κατασκευή
• 12.10.1895:	Εγκαινιάζεται η γραμμή Βόλου – Άνω Λεχωνίων
• 1900:	Αποφασίζεται η επέκταση της γραμμής κατά 15 km από Άνω Λεχώνια μέχρι Μηλιές
• 02.07.1903:	Εγκαινιάζεται η γραμμή Άνω Λεχώνια - Μηλιές (σύνολο 28,2 km Βόλος - Μηλιές)
• 01.08.1971:	Σταματάει η λειτουργία της γραμμής ως "οικονομικώς ασύμφορη".
• 1981 - 1984:	Προσπάθεια επαναλειτουργίας (συσκέψεις, κινητοποιήσεις, ίδρυση Συλλόγου Φίλων του Τραίνου)
• 19.03.1985:	Αποξήλωση των γραμμών στο τμήμα Αγριάς - Κάτω Λεχώνια για διαπλάτυνση του δρόμου
• 21.03.1985:	Το Συμβούλιο Νεοτέρων Μνημείων Θεσσαλίας κρίνει διατηρητέο το τρέινο με όλη την υλικοτεχνική υποδομή του (εκδίδεται σχετικό Π.Δ.)
• 12.12.1985:	Απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου
• Καλοκαίρι 1986:	Επανατοποθέτηση-εγκιβωτισμός της γραμμής στο τμήμα Αγριάς - Κάτω Λεχώνια από τη Νομαρχία Μαγνησίας
• 1986 - 1987:	Μελέτη Επαναλειτουργίας από το Νομαρχιακό Ταμείο Μαγνησίας
• 29.08.1987:	Πρώτη πανηγυρική έκτακτη επανακυκλοφορία ατμήλατου συρμού στο τμήμα Στ. Βόλου – Αναυρος
• 1988 - 1991:	Ανακατασκευή γραμμής στο τμήμα Αναυρος - Αγριά
• 1992 - 1994:	Έκτακτη κυκλοφορία εκδρομικών συρμών και ειδικών συρμών για μαθητεία νέων μηχανοδηγών στο τμήμα Στ. Βόλου - Αγριά
• 1995 - 1996:	Έργα στο τμήμα Άνω Λεχώνια - Μηλιές (Γραμμή και κτίρια σταθμών)
• 25.05.1996:	Έναρξη Επαναλειτουργίας στο τμήμα Άνω Λεχώνια – Μηλιές
• Ιανουάριος 2002:	Σύσταση νέου φορέα εκμετάλλευσης του τραίνου

Πηγή: ΤΑΠ Δ. Αρτέμιδας, 2002

Με την υπ' αριθμόν 20387/1282/6-5-1985 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 322/β/24.5.85, ο σιδηρόδρομος Βόλου - Μηλεών χαρακτηρίστηκε ως *ιστορικό διατηρητέο μνημείο* που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.1469/50. Στον χαρακτηρισμό περιλαμβάνονται όλες οι κτιριακές εγκαταστάσεις, από τον σιδηροδρομικό σταθμό

Βόλου μέχρι τον σταθμό Μηλεών, ως σύνολο δηλαδή κτίρια, γέφυρες, τεχνικά έργα και γραμμές, καθώς και όλο το τροχαίο υλικό. Η ανωτέρω απόφαση προσδιορίζει εύστοχα και περιεκτικά τους λόγους που καθιστούν τον σιδηρόδρομο Άνω Λεχωνίων - Μηλεών ιστορικό διατηρητέο μνημείο. Ιδιαίτερα πρέπει να επισημανθεί ότι στην απόφαση αντί του δοκίμου όρου «σιδηρόδρομος» χρησιμοποιείται ο όρος «τραϊνάκι», όπως δηλαδή αποκαλούνταν πάντοτε από τους Βολιώτες και Πηλιορείτες, τονίζοντας προφανώς ιδιαίτερα τον σύνδεσμο του τραίνου αυτού με την παράδοση, τον πολιτισμό, την ιστορία και το περιβάλλον της περιοχής.

Τα στοιχεία που προσδιορίζουν τον σιδηρόδρομο Άνω Λεχωνίων - Μηλεών σαν ένα πρώτης τάξης τουριστικό προϊόν και αξιοθέατο είναι πολλά:

α) Έχει τροχαίο υλικό (μηχανές, βαγόνια) μεγάλης μουσειακής αξίας (κατασκευής 1903 και 1912 οι ατμάμαξες, από τα τέλη του περασμένου αιώνα οι φορτάμαξες και οι επιβατάμαξες - οι τελευταίες υπέστησαν πλήρη ανακατασκευή βάσει των αρχικών τους σχεδίων στο διάστημα 1987-1990). Μεταξύ των επιβαταμαξών του μάλιστα υπάρχουν και 4 σπάνιες τροχιοδρομικές άμαξες ανοιχτού (θερινού) τύπου, των αρχών του αιώνα (carozze gardenieri).

β) Η ομορφιά, η ποικιλία (θάλασσα, περιβόλια, βουνό) και η γραφικότητα του τοπίου καθώς και η θέα της διαδρομής συνδυάζονται με τα μοναδικής αξίας και αισθητικής τεχνικά έργα της γραμμής που δεν παραβιάζουν αλλά αντίθετα συμπληρώνουν την ομορφιά του τοπίου.

γ) Οι σιδηροδρομικοί σταθμοί (που ανακατασκευάστηκαν πρόσφατα με πιστή αναπαράσταση της αρχικής τους μορφής) αποτελούν μαζί με τα τεχνικά έργα (γεφύρια, αντικατολισθητικά αντερείσματα, σήραγγες, κλπ.) μοναδικής ωραιότητας μνημεία βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του τέλους του προηγούμενου και των αρχών του σημερινού αιώνα, για τον λόγο αυτό δε ολόκληρη η γραμμή κηρύχθηκε διατηρητέο μνημείο από το Υπουργείο Πολιτισμού.

δ) Η γραμμή του Πηλίου, σε περίπτωση αφετηρίας από την πόλη του Βόλου, είναι ίσως ο μοναδικός σιδηρόδρομος στην Ευρώπη (και μάλιστα πλάτους 60 cm) που συνδυάζει 3 διαφορετικούς χαρακτήρες:

- στα πρώτα 3 χλμ. διασχίζει κεντρικές οδούς της πόλης του Βόλου σαν αστικός τροχόδρομος (και μάλιστα σε τμήμα της διαδρομής του κινείται σε γραμμή συνδυασμένου τριπλού εύρους),

- στα επόμενα 9 χλμ. διασχίζει την παραθαλάσσια πεδινή περιοχή του Δυτικού Πηλίου με τα κοντινά θέρετρα (Αγριά, Λεχώνια) κινούμενος στο πλάι της συνδετήριας οδού Βόλου-Πηλίου σαν τοπικός και περιαστικός ελαφρύς σιδηρόδρομος/τροχιόδρομος,
- τέλος στα τελευταία 16 χλμ. μετατρέπεται σε ορεινό σιδηρόδρομο με ιδιαίτερα δύσκολα και εκτεταμένα τεχνικά έργα.

Η ανωτέρω ιδιομορφία, σε συνδυασμό με το μουσειακό τροχαίο υλικό της γραμμής, την καθιστούν μοναδικό σιδηροδρομικό θησαυρό παγκόσμιας εμβέλειας, "μαγνήτη" για τα εκατομμύρια οργανωμένων σε Συλλόγους Φίλων του Σιδηροδρόμου και της ιστορίας της τεχνολογίας των μεταφορών.

ε) Τέλος, η γραμμή έχει έντονη διασύνδεση με την τοπική ιστορία και παράδοση, έχει "πανευρωπαϊκό" χαρακτήρα τεχνικού έργου (σχεδιασμός από Ιταλό μηχανικό, τον Ε. ντε Κίρικο, τροχαίο υλικό βελγικής και γαλλικής κατασκευής, πηλιορείτες μάστορες στην κατασκευή των γεφυριών, κλπ.), έχει γίνει διάσημη από τα έργα του μεγάλου Ιταλού ζωγράφου Τζ. ντε Κίρικο, ενώ τέλος γειτνιάζει με το Πήλιο και τις Σποράδες, που αποτελούν πολύ σημαντικά θέρετρα χειμερινού και θερινού, εσωτερικού και διεθνούς τουρισμού.

Τα παραπάνω στοιχεία διαμορφώνουν ένα πολύ υψηλό εν δυνάμει τουριστικό ενδιαφέρον για επίσκεψη και περιήγηση στον εν λόγω σιδηρόδρομο, από πάρα πολλές κατηγορίες τουριστών:

1) Ειδικός τουρισμός (ιδιαίτερα αναπτυσσόμενος τα τελευταία χρόνια):

- φίλοι του σιδηροδρόμου και του ατμού (σιδηροδρομικός τουρισμός),
- φίλοι της "βιομηχανικής αρχαιολογίας", της λαϊκής κουλτούρας, της αρχιτεκτονικής και της ζωγραφικής / Τζιόρτζιο ντε Κίρικο (πολιτιστικός τουρισμός),
- φυσιολάτρες, ορειβάτες, περιηγητές, χιονοδρόμοι (οικολογικός, περιπατητικός, ορειβατικός, περιηγητικός, χιονοδρομικός τουρισμός),
- εκπαιδευτικός τουρισμός (σχολεία, φοιτητές Πολυτεχνείων, μηχανικοί, επαγγελματίες σιδηροδρομικοί).

2) Γενικός Τουρισμός που φθάνει στην περιοχή (ξένοι τουρίστες, Έλληνες εκδρομείς, εκδρομικοί σύλλογοι, ΚΑΠΗ, κλπ.).

Η ανωτέρω πολυσυλλεκτική εν δυνάμει και υπαρκτή πελατεία διαμορφώνει την ανάγκη για το ανάλογο marketing και την προώθηση-προβολή του εν λόγω σιδηροδρόμου, προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι δυνατότητες τουριστικής αξιοποίησής του, προς όφελος τόσο του φορέα εκμετάλλευσής του (άμεσα), όσο και της τοπικής οικονομίας του νομού Μαγνησίας γενικότερα. Με βάση την ανάλογη διεθνή εμπειρία, το τραινάκι του Πηλίου που έχει την τύχη διεθνώς να είναι ένα γνωστό σε ευρείς κύκλους "επώνυμο τρέινο" (legend train), μπορεί να έχει σημαντικές προοπτικές οικονομικής αξιοποίησης και συμβολής στην τουριστική και πολιτιστική ανάδειξη και ανάπτυξη της περιοχής του Δήμου Αρτέμιδος, ιδιαίτερα στα πλαίσια ενός σχήματος συνεργασίας και σύμπραξης Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα, όπως είναι ο νέος Φορέας Διαχείρισης που συστήθηκε πρόσφατα με τη μορφή Α.Ε. και στο κεφάλαιο της οποίας συμμετέχει και ο Δήμος Αρτέμιδος.

2.1.5.3 Δίκτυο συγκοινωνιών

Η περιοχή εξυπηρετείται συγκοινωνιακά με αστικό και υπεραστικό συγκοινωνιακό δίκτυο. Συγκεκριμένα, τα Άνω Λεχώνια, τα Κάτω Λεχώνια και ο οικισμός Πλατανίδια εξυπηρετούνται από το αστικό δίκτυο της πόλης του Βόλου με συχνά δρομολόγια, ενώ ο Άγιος Βλάσιος και ο Άγιος Λαυρέντιος επικοινωνούν με το Βόλο με το υπεραστικό δίκτυο. Η συγκοινωνία μεταξύ των δημοτικών διαμερισμάτων γίνεται μέσω αυτού του δικτύου δημόσιων συγκοινωνιών ενώ δεν υπάρχει απ' ευθείας συγκοινωνία μεταξύ Αγίου Λαυρεντίου και Αγίου Βλασίου.

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση των κατοίκων των δύο ορεινών δημοτικών διαμερισμάτων είναι ιδιαίτερα προβληματική, με τάσεις περαιτέρω μείωσης λόγω της μείωσης του πληθυσμού τους και της εφαρμογής κριτηρίων κερδοφορίας του φορέα υπεραστικών λεωφορείων. Επίσης, προβληματική είναι και η στάση του αστικού λεωφορείου στα Άνω Λεχώνια με κινδύνους για πεζούς, επιβάτες και οδηγούς διερχομένων οχημάτων.

2.1.5.4 Δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης απορριμμάτων

Η περιοχή του Δήμου συνολικά δεν αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα στην ποσότητα και την ποιότητα του παρεχόμενου νερού που γίνεται είτε από πηγές είτε από γεωτρήσεις. Οι πηγές που τροφοδοτούν τους οικισμούς έχουν κυμαινόμενη, κατά τη διάρκεια του έτους παροχή που παρουσιάζει μείωση τα τελευταία χρόνια.

Σημαντικά προβλήματα υδροδότησης παρουσιάζει το δημοτικό διαμέρισμα Κάτω Λεχωνίων καθώς και ορισμένοι παραθαλάσσιοι οικισμοί.

Επίσης, ο Δήμος δε διαθέτει Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) η οποία θα εκπονούσε και θα εφήρμοζε σχέδιο ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων της περιοχής και θα υλοποιούσε έργα στον τομέα της ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης. Επίσης, λόγω της έλλειψης ΔΕΥΑ ο Δήμος εμφανίζει μειωμένες δυνατότητες πρόσβασης σε χρηματοδοτικούς πόρους όπως το Ταμείο Συνοχής. Ένα ιδιαίτερο πρόβλημα στην κατανομή των υδάτων σχετίζεται με τις αμυντικές στάσεις ορισμένων κατοίκων και τοπικών παραγόντων εκείνων των Δημοτικών διαμερισμάτων που εμφανίζουν αφθονία πόσιμου ύδατος.

Το υπάρχον υδρευτικό δίκτυο κατασκευάστηκε πριν 40 περίπου χρόνια και αποτελείται σε μεγάλο μέρος του από αμιαντοσωλήνες. Οι επεμβάσεις που πρέπει να γίνουν αφορούν την αντικατάσταση ενός μεγάλου μέρους του δικτύου για λόγους υγιεινής ή για λόγους παλαιότητας και την επέκτασή του όπου χρειάζεται. Μέρος αυτών των εργασιών έχει ήδη ολοκληρωθεί ή είναι υπό κατασκευή. Το ίδιο ισχύει και για τα έργα άρδευσης που είναι πολύ σημαντικά για μία περιοχή που στηρίζεται στην πρωτογενή παραγωγή.

Το σύνολο της αποχέτευσης γίνεται με βόθρους που πολλές φορές είναι απορροφητικοί και δημιουργούν κινδύνους για την μόλυνση του εδάφους και του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα. Η κατασκευή δικτύου αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού στην περιοχή του οικισμού Τσικάρι των Άνω Λεχωνίων βρίσκεται σε εξέλιξη. Ο Δήμος όμως χρειάζεται μια συνολική και μακροπρόθεσμα βιώσιμη λύση η οποία δεν μπορεί να προκύψει παρά μέσα από μια από τις εξής εναλλακτικές:

- Κατασκευή δημοτικού δικτύου και κεντρικής μονάδας βιολογικού καθαρισμού
- Κατασκευή διαδημοτικής μονάδας βιολογικού καθαρισμού με Δήμο Μηλεών και Αφετών και ενδεχομένως Δήμο Αγριάς
- Σύνδεση με βιολογικό πολεοδομικού συγκροτήματος Βόλου

Ο Δήμος Αρτέμιδος χρησιμοποιεί το χώρο υγειονομικής ταφής απορριμμάτων του Βόλου ως χώρο απόρριψης των απορριμμάτων. Η μικρή απόσταση από το Χ.Υ.Τ.Α. που εξυπηρετεί το πολεοδομικό συγκρότημα του Βόλου διευκολύνει την όλη διαδικασία ενώ μικροπροβλήματα δημιουργούνται μόνο από τον τρόπο

εναπόθεσης των απορριμμάτων και από τον τρόπο συγκέντρωσης αυτών. Ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες λόγω της αύξησης παραθεριστών, επισκεπτών και διερχομένων δημιουργούνται προβλήματα από την αύξηση των σκουπιδιών στις παραθαλάσσιες και κεντρικές περιοχές. Επίσης, σε ορισμένα σημεία του Δήμου και κυρίως σε ρεματιές και ακτές χειμάρρων παρατηρείται το φαινόμενο της παράνομης ρίψης μπαζών και σκουπιδιών. Η προγραμματιζόμενη απόκτηση από το Δήμο ιδιόκτητου απορριματοφόρου αναμένεται να βελτιώσει την κατάσταση.

Επίσης, απαιτείται συνεχής προστασία και καθαρισμός των χειμάρρων της περιοχής για τη διοχέτευση των όμβριων υδάτων και την αποφυγή πλημμύρων αλλά και για λόγους αισθητικής και υγιεινής.

2.1.6 Κοινωνικές υποδομές

2.1.6.1 Εκπαίδευση

Στο χώρο της εκπαίδευσης ο Δ. Αρτέμιδος διαθέτει την εξής υποδομή :

Πίνακας 19 : Νηπιαγωγεία

	Αρ. Νηπιαγωγ.	Οργανι κότητα	Αρ. Αιθουσών	Ιδιοκτήτης	Αρ. Μαθητών 2000-2001	Αρ. διδασκόντων 2000-2001
Άγιος Βλάσιος	1	1/θέσιο	1	Δημόσιο	6	1
Άγιος Λαυρέντιος	-	-	-	-	-	-
Άνω Λεχώνια	1	2/θέσιο	2	Δημόσιο	24	3
Κάτω Λεχώνια	1	1/θέσιο	1	Ιδιώτης	32	2
Σύνολο	3		4		62	6

Πίνακας 20 : Δημοτικά Σχολεία

	Αρ. Δημοτικών	Οργανι κότητα	Αρ. Αιθουσών	Ιδιοκτήτης	Αρ. Μαθητών 2000-2001	Αρ. διδασκόντων 2000-2001
Άγιος Βλάσιος	1	2/θέσιο	2	Δημόσιο	26	
Άγιος Λαυρέντιος	1	2/θέσιο	3	Δημόσιο	17	
Άνω Λεχώνια	1	6/θέσιο	6	Δημόσιο	88	
Κάτω Λεχώνια	1	6/θέσιο	8	Δημόσιο	95	
Σύνολο	4		19		226	

Πίνακας 21 : Γυμνάσια

	Αρ. Γυμνασίων	Αρ. Αιθουσών	Ιδιοκτήτης	Αρ. Μαθητών 2000-2001	Αρ. διδασκόντων 2000-2001
Άγιος Βλάσιος	-	-	-	-	-
Άγιος Λαυρέντιος	-	-	-	-	-
Άνω Λεχώνια	-	-	-	-	-
Κάτω Λεχώνια	1	9	Κ.Κάτω Λεχωνίων	131	18
Σύνολο	1	9	-	131	18

Λύκεια

Κανένα από τα Δημοτικά διαμερίσματα του Δ. Αρτέμιδος δεν διαθέτει Λύκειο. Οι μαθητές της περιοχής συνεχίζουν τις σπουδές τους στο Λύκειο Αγριάς.

2.1.6.2 Υγεία - Πρόνοια.

Η υποδομή που διαθέτουν στο Χώρο της Υγείας και της Πρόνοιας τα δημοτικά διαμερίσματα είναι η εξής :

	Περ. Ιατρείο	Αγρ. Ιατρείο	Κέντρο Ιατρικής Πρόληψης- Πρόνοιας	Παιδικοί Σταθμοί
Άγιος Βλάσιος	1	-	-	-
Άγιος Λαυρέντιος	1	-	-	-
Άνω Λεχώνια	1	-	1	1
Κάτω Λεχώνια	-	1	-	1 (Ιδιωτικός)

Μεγάλο ποσοστό των αναγκών στο χώρο της υγείας καλύπτεται από την πόλη του Βόλου.

2.1.7 Πολιτισμός - αθλητισμός

Στον πολιτιστικό τομέα ο Δήμος Αρτέμιδος έχει όλα εκείνα τα στοιχεία που συνθέτουν την μοναδική ιστορική, κοινωνική και πολιτιστική εξέλιξη του Πηλίου. Οικισμοί με παράδοση και πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, τόπος προέλευσης σημαντικών προσωπικοτήτων -ιστορικών και μη- από τους χώρους των γραμμάτων, της τέχνης, της πολιτικής, των επιχειρήσεων, σημαντικά βυζαντινά και νεότερα μνημεία, βιομηχανική κληρονομιά, διατήρηση πολιτιστικής παράδοσης, σύγχρονες πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.α. είναι ορισμένα από τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν το πλέγμα της ενδιαφέρουσας κοινωνικοοικονομικής και πολιτιστικής ζωής της περιοχής.

Παρακάτω παρατίθενται τα σημαντικότερα πολιτιστικά μνημεία του Δήμου, τα οποία πέραν της αξίας που έχουν για την ιστορική μνήμη και τη διαφύλαξη της παράδοσης, αποτελούν σημαντικούς πόρους, οι οποίοι με την κατάλληλη αποκατάσταση και προβολή δύνανται να αποτελέσουν πόλους έλξης επισκεπτών.

Πίνακας 22 : Βυζαντινά Μνημεία στο Δήμο Αρτέμιδος

Α/Α	ΜΝΗΜΕΙΟ	Δ.Δ.
1	Παλαιόκαστρο	ΑΓ. ΒΛΑΣΙΟΣ
2	Γέφυρα	ΑΓ. ΒΛΑΣΙΟΣ

3	Μιναρές	ΑΓ. ΒΛΑΣΙΟΣ
4	Ι.Μ. Αγ. Λαυρεντίου	ΑΓ. ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
5	Πύργος Σουλειμάν	ΑΝΩ ΛΕΧΩΝΙΑ
6	Πύργος Κοκοσλή	ΑΝΩ ΛΕΧΩΝΙΑ
7	Πύργος Ολύμπιου	ΑΝΩ ΛΕΧΩΝΙΑ
8	Λείψανα παλαιοχριστιανικής βασιλικής	ΠΛΑΤΑΝΙΔΙΑ
9	Βασιλική Β' και τετράκογχος ναός	ΠΛΑΤΑΝΙΔΙΑ

Πηγή: 7^η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

Πίνακας 23 : Νεότερα Μνημεία στο Δήμο Αρτέμιδος

Α/Α	ΜΝΗΜΕΙΟ	Δ.Δ.
1	Αρχοντικό Α. Στέλλου	ΑΓ. ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
2	Αρχοντικό Κανταρτζή	ΑΓ. ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
3	Παλιό Ξενοδοχείο Λιάντζουρα	ΑΓ. ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
4	Αρχοντικό Γκλαβάνη	ΑΓ. ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
5	Βίλα Κοντού	ΑΝΩ ΛΕΧΩΝΙΑ
6	Βίλα Χατζηκυριαζή	ΑΝΩ ΛΕΧΩΝΙΑ
7	Τραινάκι Πηλίου	ΠΗΛΙΟ

Πηγή: 5^η Εφορία Νεωτέρων Μνημείων

Στους τομείς του Πολιτισμού και του Αθλητισμού η υπάρχουσα υποδομή των τεσσάρων δημοτικών διαμερισμάτων είναι :

Πίνακας 24

	Πολιτιστικό Κέντρο	Πνευμ. Κέντρο	Βιβλιοθήκη	Μουσείο	Πινακοθήκη
Άγιος Βλάσιος	1	-	1	-	-
Άγιος Λαυρέντιος	-	-	1	-	-
Άνω Λεχώνια	1	1	1	1	1
Κάτω Λεχώνια	-	-	-	-	-

Πίνακας 25

	Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης	Κέντρο Νεότητας-Αθλητισμού	Αθλητικές εγκαταστάσεις
Άγιος Βλάσιος	-	-	Γήπεδο Μπάσκετ
Άγιος Λαυρέντιος	-	-	-
Άνω Λεχώνια	1	1	Γήπεδο Μπάσκετ
Κάτω Λεχώνια	-	-	Γήπεδο Ποδοσφαίρου

2.1.7.1 Πολιτιστικοί Σύλλογοι.

Έχουν συσταθεί αρκετοί σύλλογοι οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο χώρο του πολιτισμού, σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα. Πιο αναλυτικά:

- **Άγιος Λαυρέντιος** : Γυναικείος σύλλογος ανάπτυξης και Εξωραϊστικός - Πολιτιστικός Σύλλογος Αγίου Αποστόλου του Νέου, θεατρική ομάδα νέων, χορευτικές ομάδες.
- **Άνω Λεχώνια** : Πολιτιστικό τμήμα κοινότητας, Χορευτικός Όμιλος κοινότητας, Μορφωτικός Σύλλογος, Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Πλατανιδίων.
- **Άγιος Βλάσιος** : Υπάρχουν 2 Μορφωτικοί, Πολιτιστικοί και εξωραϊστικοί Σύλλογοι.
- **Κάτω Λεχώνια** : Σύλλογος για τη διάδοση της Ελληνικής Παράδοσης και Δημοκρατική Εκπολιτιστική Κίνηση.

2.1.8 Περιβάλλον

Το περιβάλλον της περιοχής αναφοράς κρίνεται σε γενικές γραμμές ιδιαίτερα ικανοποιητικό. Στα θετικά χαρακτηριστικά του συμπεριλαμβάνονται:

- Η ύπαρξη σημαντικού δασικού πλούτου
- Η ένταξη στο πρόγραμμα ευρωπαϊκών οικοσυστημάτων NATURA σημαντικού τμήματος του ορεινού όγκου του Δήμου
- Η ύπαρξη βιοτόπου στα Κάτω Λεχώνια (εκβολές του Βρύχωνα)
- Η ύπαρξη σημαντικών ρεμάτων και χειμάρρων τα οποία μειώνουν τους κινδύνους από διαβρώσεις και πλημμύρες
- Η έλλειψη ρυπογόνων βιομηχανιών, πλην ορισμένων ελαιοτριβείων

Στα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν περιλαμβάνονται:

- Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των αστικών αποβλήτων
- Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των αποβλήτων των ελαιοτριβείων
- Η μείωση της νιτρορύπανσης στον αγροτικό χώρο
- Ο καθαρισμός των ρεμάτων και των χειμάρρων από ανεξέλεγκτα σκουπίδια
- Η προστασία της ποιότητας των υδάτινων πόρων της περιοχής καθώς και της θάλασσας

2.1.9 Διοικητικές υπηρεσίες

2.1.9.1 Στοιχεία Δημοτικών -Κοινοτικών καταστημάτων.

Πίνακας 26

Δημοτικό Διαμέρισμα	Αριθμός ορόφων	Συνολική επιφάνεια (τ.μ.)	Έτος κατασκευής	Ιδιοκτήτης
Άνω Λεχώνια	1	100	1960	Πλήρης κυριότητα
Άγιος Βλάσιος	1	60	1930	"
Άγιος Λαυρέντιος	1	105	1890	"
Κάτω Λεχώνια	1	240	1960	"
Δημαρχείο	3	400	1998	"

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ολοκληρώθηκε το νέο Δημαρχείο του Δήμου Αρτέμιδος στο Δημοτικό διαμέρισμα των Άνω Λεχωνίων. Ορισμένα όμως κοινοτικά καταστήματα απαιτούν συνεχή συντήρηση, ενώ ορισμένα δύνανται να χρησιμοποιηθούν για άλλες χρήσεις.

2.1.9.2 Μηχανολογικός εξοπλισμός και μηχανήματα

Ο Δήμος Αρτέμιδος διαθέτει ένα φορτηγό και ένα όχημα 4X4. Επίσης, διαθέτει επιβατηγό όχημα το οποίο χρησιμοποιείται για την εξυπηρέτηση διαφόρων αναγκών των πολιτών του δήμου. Ακόμη έχει γίνει μελέτη για αγορά ενός απορριμματοφόρου και ενός ακόμη οχήματος 4X4.

2.1.9.3 Εξοπλισμός πληροφορικής του Ο.Τ.Α.

Πίνακας 27:

Δημοτικό Διαμέρισμα	FAX	H/Y (Pentium III ή ταχύτεροι)	Εκτυπωτές (Laser/ inkjet)	Επεξεργασία κειμένου	Δημοτολόγιο	Διαχείριση τελών	Μισθοδοσία
Άνω Λεχώνια	1	1	1	1	1	1	-
Άγιος Βλάσιος	1	1	1	1	1	1	1
Άγιος Λαυρέντιος	-	-	-	-	-	-	-
Κάτω Λεχώνια	1	-	-	-	-	-	-
Δημαρχείο	3	12	12	12	1	1	1

Λοιπός εξοπλισμός: Plotter, Scanner, Προγρ. (Νομοθεσία, Διαχ. Έργων, Σχεδιαστικό, Ύδρευση – Άρδευση, ΤΑΠ, Διπλογραφικό).

2.1.9.4 Προσωπικό Ο.Τ.Α.

Το προσωπικό των Δημοτικών Διαμερισμάτων που συγκροτούν τον Δήμο Αρτέμιδος έχει ως εξής

Πίνακας 28

	Δημοσίου Δικαίου				Ι.Δ. Αορίστου χρόνου			
	ΠΕ	ΤΕ	ΔΕ	ΥΕ	ΠΕ	ΤΕ	ΔΕ	ΥΕ
Άνω Λεχώνια	-	-	1	-	-	-	-	-
Άγιος Βλάσιος	-	-	1	-	-	-	-	-
Άγιος Λαυρέντιος	-	-	3	-	-	-	-	-
Κάτω Λεχώνια	-	-	2	1	-	-	-	1
Δήμος	3	-	6	1	-	-	-	-

2.1.9.5 Υπηρεσίες διοικητικής υποστήριξης που λειτουργούν στο νέο Ο.Τ.Α

Οι υπηρεσίες διοικητικής υποστήριξης που λειτουργούν στα τέσσερα δημοτικά διαμερίσματα είναι οι εξής:

Πίνακας 29

	Κατάστημα ΟΤΕ	Κατάστημα ΕΛΤΑ	Αστυνομία/ Αστ. Σταθμός	Δασαρχείο	Συμβολαιογραφείο
Άνω Λεχώνια	1	1	-	1	1
Άγιος Βλάσιος	-	-	-	-	-
Άγιος Λαυρέντιος	-	-	-	-	-
Κάτω Λεχώνια	-	-	1	-	-

2.1.9.6 Ν.Π.Δ.Δ. του Ο.Τ.Α

Τα Ν.Π.Δ.Δ. που έχουν συστήσει τα δημοτικά Διαμερίσματα του δήμου Αρτέμιδος είναι τα εξής :

Άνω Λεχώνια

- Πολιτιστικό Κέντρο και βιβλιοθήκη
- Κέντρο Ιατρικής Πρόληψης / Πρόνοιας
- Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης

- Σχολές Τεχνών, Μουσείο - Πινακοθήκη
- Κέντρο Νεότητας - Αθλητικό Κέντρο

Άγιος Βλάσιος

- Πολιτιστικό Κέντρο Αγίου Βλασίου
- Κοινοτική Βιβλιοθήκη

Κάτω Λεχώνια

- Κοινοτική Σχολική Επιτροπή Κάτω Λεχωνίων

2.1.10 Επιχειρηματική δραστηριότητα.

Από τις τέσσερις κοινότητες που συγκροτούν το Δ. Αρτέμιδος μόνο η Κοινότητα των Άνω Λεχωνίων έχει αναπτύξει επιχειρηματική δραστηριότητα έχοντας συστήσει την Εταιρεία Ανάπτυξης Άνω Λεχωνίων (ΕΤ.ΑΝ.Α.Λ.). Πρόκειται για Αμιγή Κοινοτική Επιχείρηση που έχει ως σκοπό την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία) της περιοχής. Η εταιρία αυτή, σήμερα, έχει μετονομαστεί σε ΔΗΑΝΕΤ ως ΝΠΙΔ και η οποία έχει δημοτικά έσοδα και δραστηριοποιείται στην αποκομιδή απορριμμάτων και γενικά στην καθαριότητα του Δήμου. Έχει ιδρύσει βρεφονηπιακό σταθμό και απασχολεί 6 άτομα επιδοτούμενα από τον ΟΑΕΔ. Επίσης, καταβάλλει προσπάθειες ανάληψης προγραμμάτων στους τομείς του μαζικού αθλητισμού, του «Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών» και «Βοήθειας στο Σπίτι».

2.1.11 Δημοτική Περιουσία.

Τα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου Αρτέμιδος έχουν μία μεγάλη ακίνητη περιουσία. Συγκεκριμένα, το δημοτικό διαμέρισμα των Άνω Λεχωνίων έχει στην κατοχή του περιουσία σε κτίσματα και οικοπέδα συνολικής επιφάνειας 9287,5 τμ, τα Κάτω Λεχώνια 28314,3 τμ, ο Άγιος Λαυρέντιος 6930,2 τμ και ο Άγιος Βλάσιος 2598,1 τμ. Τα αγροτεμάχια, οι βοσκότοποι, οι αγροί και οι δασικές εκτάσεις έχουν ως εξής: Άνω Λεχώνια 120,55 στρ., Κάτω Λεχώνια 189,4 στρ., Άγιος Λαυρέντιος 5911,5 στρ. και Άγιος Βλάσιος 1262,37 στρ. Ορισμένα από τα ακίνητα και τα κτίσματα του

Δήμου χρησιμοποιούνται για την κάλυψη ίδιων αναγκών, ενώ ορισμένα όπως αγροκτήματα, καταστήματα και αποθήκες ενοικιάζονται και αποφέρουν σημαντικά ετήσια έσοδα.

2.1.12 Διοικητική οργάνωση του Δήμου

2.1.12.1 Όργανα λειτουργίας του Δήμου

Τα όργανα λειτουργίας του δήμου Αρτέμιδος έχουν ως εξής :

Πίνακας 30

	Πληθυσμός	Μέλη Δημοτικού συμβουλίου	Μέλη Τοπικού Συμβουλίου	Πρόεδροι Τοπικών συμβουλίων	Σύνολο Δημοτικών Συμβούλων
Άνω Λεχώνια	1395				
Κάτω Λεχώνια	1409		5	1	
Άγιος Βλάσιος	930		5	1	
Άγιος Λαυρέντιος	714		5	1	
Σύνολο	4448	11		3	11+3+1=15

Ο Δήμος Αρτέμιδος εκλέγει έναν Αντιπρόεδρο και η Δημοκρατική Επιτροπή του Δήμου αποτελείται από τρία μέλη.

2.1.12.2 Οικονομικά του Δήμου

Η κατάσταση των οικονομικών του Δήμου προσδιορίζεται, στο πλαίσιο του υφιστάμενου καθεστώτος στη χώρα μας, κυρίως από το μέγεθος και τη δομή της παραγωγής του. Επίσης, ορισμένες κατηγορίες όπως οι επενδύσεις εξαρτώνται τόσο από τη γενικότερη πολιτική δημοσίων επενδύσεων της χώρας όσο και από την ικανότητα του Δήμου να διεκδικεί επιπρόσθετους πόρους. Συνολικά, η ανάλυση των οικονομικών του Δήμου Αρτέμιδος, όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί, κρίνεται υγιείς. Κατά τα έτη 1999-2001 τα τακτικά έσοδα αυξήθηκαν ελαφρώς βραδύτερα από τις δαπάνες. Ιδιαίτερα θετικά κρίνονται οι μεγάλες αυξήσεις τόσο στις επενδύσεις του Δήμου όσο και στην αντίστοιχη αύξηση των επιχορηγήσεων και ιδιαίτερα των επιχορηγήσεων του Π.Δ.Ε. (ΤΑΠ Δ. Αρτέμιδος, 2002: 52)

Πίνακας 31 : Βασικά οικονομικά μεγέθη του Δήμου Αρτέμιδος

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1999	2000	2001	Μεταβολή % μεταξύ 1999- 2001
ΕΣΟΔΑ	120.087.660	159.555.729	178.595.768	48,7%
ΕΞΟΔΑ	211.399.060	241.244.362	319.668.252	51,1%
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	-91.311.400	-81.688.635	-	54,9%
			141.072.484	
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	58.968.407	34.845.810	143.821.062	146%
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	169.092.809	167.722.988	492.266.782	191%
ΑΝΕΞΟΦΛΗΤΑ ΔΑΝΕΙΩΝ	ΥΠΟΛΟΙΠΑ 14.736.100	9.839.804	14.165.595	-3,9%

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : SWOT ANALYSIS

3.1 Συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της περιοχής

Υπάρχει ένα σύνολο παραγόντων που ασκούν ευμενή ή δυσμενή επίδραση στο παραγωγικό σύστημα κάθε περιοχής της χώρας μας και ειδικότερα της περιοχής αναφοράς. Οι παράγοντες αυτοί συνήθως αφορούν εξωγενείς και ενδογενείς περιορισμούς αλλά και δυνατότητες που δημιουργούνται τόσο στο τοπικό επίπεδο, όσο και από την αλληλεξάρτηση του τοπικού με το εθνικό και το διεθνές επίπεδο αναφοράς. Η κατανόηση αυτών των παραγόντων συμβάλλει σε μια ρεαλιστική αντίληψη των ορίων ανάπτυξης και απασχόλησης της περιοχής του Δήμου.

Η ανάλυση SWOT¹ ως μεθολογικό εργαλείο, αποτελεί ένα μοντελοποιημένο τρόπο καταγραφής των κυριότερων συμπερασμάτων που προκύπτουν από την ανάλυση και την καταγραφή του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης. Κύριος στόχος της είναι καταρχήν ο εντοπισμός των ισχυρών σημείων πάνω στα οποία μπορεί να στηριχθεί η αναπτυξιακή πορεία τους και να καθοριστούν οι στρατηγικές κατευθύνσεις μιας συνεκτικής και συνολικής στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης για την περιοχή αναφοράς.

Ακόμη, ο εντοπισμός και καταγραφή των αδύνατων σημείων αποτελεί την αναγκαία βάση για εκείνες τις πολιτικές και δράσεις που θα συνέβαλαν στη θεραπεία τους. Εξάλλου, σε ένα συνεχώς μεταλλασσόμενο περιβάλλον παρουσιάζονται ευκαιρίες και κίνδυνοι, στοιχεία τα οποία θα πρέπει να αξιολογούνται και να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό των όποιων παρεμβάσεων πολιτικής υπέρ των εν λόγω περιοχών.

Η ανάλυση SWOT συνίσταται από τις τέσσερις εξίσου σημαντικές παραμέτρους:

- 1) Δυνατά σημεία
- 2) Αδύνατα σημεία
- 3) Ευκαιρίες
- 4) Απειλές

---

¹ Ανάλυση **SWOT**: Συντομογραφία των αγγλικών λέξεων, Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats ή στα ελληνικά, ανάλυση ΑΔΕΑ: Αδυναμίες, Δυνατότητες, Ευκαιρίες, Απειλές. Αφορά την ανάλυση που λαμβάνει χώρα στο εσωτερικό περιβάλλον του αντικειμένου που εξετάζεται με τη διάγνωση των δυνατοτήτων και αδυναμιών, ενώ στο άμεσο εξωτερικό περιβάλλον εντοπίζεται οι ευκαιρίες και οι απειλές-κίνδυνοι.

Οι δύο πρώτες παράμετροι καθορίζονται από την ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος, δηλαδή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής του Δήμου και αφορούν αποκλειστικά τον προσδιορισμό των πλεονεκτημάτων ή μειονεκτημάτων που πηγάζουν από την υφιστάμενη υποδομή, τις χωρικές διαρθρώσεις και τα στοιχεία που διαμορφώνουν το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της περιοχής. Η συλλογή, ανάλυση και επεξεργασία των φυσιογνωμικών, οικονομικών κλπ. στοιχείων που έχει προηγηθεί επιτρέπει την αξιολόγηση και τη σύνοψη των συμπερασμάτων σχετικά με τα δυνατά και αδύνατα σημεία που σκιαγραφούν το χαρακτήρα της υπό μελέτη περιοχής.

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που συγκροτούν το εσωτερικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης, εντοπίζονται και εξειδικεύονται οι παράμετροι που συνιστούν τα δυνατά σημεία, τα οποία πρέπει να αναπτύξει η παραγωγική δραστηριότητα στην περιοχή, καθώς και τα αδύνατα σημεία, τα οποία καλείται να περιορίσει, ώστε να μην αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξή της. Κατ' αναλογία, λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα από την ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος προσδιορίζονται τα σημεία εκείνα που διαφαίνεται να αποτελούν ευκαιρίες για ανάπτυξη και τα οποία θα πρέπει να εκμεταλλευθεί ο στρατηγικός αναπτυξιακός σχεδιασμός της περιοχής μελέτης, καθώς και οι κίνδυνοι που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι περιοχές αναφοράς στο μέλλον.

Στον Πίνακα 35 που ακολουθεί συνοψίζονται τα κύρια αποτελέσματα της SWOT ανάλυσης για το Δήμο Αρτέμιδος, ενώ στη συνέχεια αναλύεται και τεκμηριώνεται κάθε ένα από τα στοιχεία που συνθέτουν τα δυνατά και αδύνατα σημεία καθώς και οι ευκαιρίες και απειλές για την ανάπτυξη της περιοχής.

Πίνακας 32 : SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Υψηλής παραγωγικότητας αγροτική γη και πολυκαλλιέργειες ▪ Έμπειρο αγροτικό δυναμικό ▪ Καλό επίπεδο υποδομών ▪ Προσπελάσιμη περιοχή ▪ Πολιτιστική κληρονομιά ▪ Ύπαρξη υδάτινων πόρων ▪ Σχετικά διαφοροποιημένη διάρθρωση παραγωγής στους τομείς υπηρεσιών και μεταποίησης 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Μικρό μέγεθος περιοχής ▪ Άνιση εσωτερική ανάπτυξη ▪ Έλλειψη καθετοποίησης στην πρωτογενή παραγωγή ▪ Έλλειψη μεγάλων μονάδων και οικονομικών συγκεντρώσεων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα ▪ Εξάρτηση από καλλιέργειες φθίνουσας απόδοσης ▪ Έλλειψη υποδομών στο περιβάλλον

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ύπαρξη σημαντικού θαλάσσιου μετώπου ▪ Ύπαρξη δασικού πλούτου ▪ Ύπαρξη του Τραίνου του Πηλίου ▪ Εγγύτητα στον αστικό πόλο του Βόλου 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Έλλειψη χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού - Άναρχη οικιστική ανάπτυξη ▪ Έλλειψη επιχειρηματικών δομών και βιομηχανικής παράδοσης ▪ Περιορισμένα μέσα άσκησης πολιτικής τοπικής ανάπτυξης ▪ Έλλειψη μηχανισμών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών ▪ Τοπικισμός
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p>	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αυξανόμενη τουριστική ζήτηση για νέα προϊόντα ▪ Αυξανόμενη ζήτηση για ποιοτικά αγροτικά προϊόντα ▪ Αυξανόμενη ζήτηση για περιαστική κατοικία ▪ Διάχυση ανάπτυξης πολεοδομικού συγκροτήματος Βόλου ▪ Διοργάνωση Ολυμπιακών αγώνων στο Βόλο ▪ Νέο διεθνές περιβάλλον ▪ Προγράμματα Γ' ΚΠΣ και ύπαρξη ειδικών πολιτικών στήριξης 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικιστική πίεση ▪ Απειλές για το περιβάλλον ▪ Νέα ΚΑΠ ▪ Αυξανόμενος εμπορικός και επενδυτικός ανταγωνισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο (π.χ. ΟΝΕ, διεύρυνση προς ανατολάς της ΕΕ) και διεθνές επίπεδο (π.χ. νέος Γύρος ΠΟΕ, παγκοσμιοποίηση)-Νέα Οικονομία ▪ Συγκέντρωση επενδύσεων στην πρωτεύουσα του Νομού και τάσεις ενίσχυσης των αναπτυξιακών ανισοτήτων σε διατοπικό και ενδοτοπικό επίπεδο

Πηγή: ΤΑΠ Δ Αρτέμιδος, 2002.

3.1.1 Δυνατά σημεία

- *Υψηλής παραγωγικότητας αγροτική γη και πολυκαλλιέργειες*

Η καλλιεργήσιμη γη στην περιοχή του Δήμου Αρτέμιδος (ιδιαίτερα στο νοτιότερο τμήμα του), λόγω των φυσικών της ιδιοτήτων αλλά και λόγω της συγκριτικά ικανοποιητικής ύπαρξης υδάτινων πόρων θεωρείται ως ιδιαίτερα παραγωγική. Επίσης, ποσοστιαία ο Δήμος έχει να επιδείξει, σε σύγκριση με άλλες περιοχές του Πηλίου, υψηλή συμμετοχή της αγροτικής γης στη συνολική. Ο πόρος «καλλιεργήσιμη γη» αποτέλεσε και θα εξακολουθεί για πολύ να αποτελεί σημαντικό συντελεστή της παραγωγής στην περιοχή αναφοράς. Όμως από μόνος του δεν αρκεί για να διασφαλίσει υψηλή απασχόληση και ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο στους κατοίκους του Δήμου. Απαιτούνται έργα αγροτικής υποδομής, συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος των ποιοτικών χαρακτηριστικών του εδάφους, ορθή χρήση λιπασμάτων και επιλογή αποδοτικών καλλιεργειών.

Ακόμη, στα πλεονεκτήματα της αγροτική παραγωγής δύναται να αναφερθεί το μεγάλο εύρος των παραγόμενων προϊόντων στα νοτιότερα τμήματα του Δήμου, γεγονός σπάνιο για τα σύγχρονα ελληνικά αγροτικά δεδομένα, όπου η μονοκαλλιέργεια αποτελεί σχεδόν τον κανόνα. Η πολυκαλλιέργεια έχει ως πλεονεκτήματα τη διασπορά του κινδύνου και την ευελιξία στην παραγωγή, ενώ στα μειονεκτήματα θα μπορούσαν να αναφερθούν η περιορισμένη δυνατότητα εξειδίκευσης και επενδύσεων μεγάλης κλίμακας.

- *Εμπειρο αγροτικό δυναμικό*

Το αγροτικό δυναμικό της περιοχής του Δήμου έχει αποδείξει κατά τις τελευταίες δεκαετίες ότι διαθέτει δυναμισμό και ότι είναι ανοικτό σε νέες ιδέες και πρακτικές. Επίσης, οι αγρότες της περιοχής έχουν υψηλή εξειδίκευση στους κλάδους παραγωγής που ασχολούνται καθώς και υψηλό συσσωρευμένο πάγιο κεφάλαιο.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν προβλήματα που συνδέονται με τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού, την ελλιπή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση τους, τη συνεχή κατάρτισή τους καθώς και την τεχνική και επιστημονική υποστήριξή τους, ειδικά στα κρίσιμα ζητήματα της καταπολέμησης των ασθενειών, της αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών και της διάθεσης των προϊόντων.

- *Ικανοποιητικό επίπεδο υποδομών*

Το επίπεδο των βασικών τεχνικών και κοινωνικών υποδομών του Δήμου, με δεδομένη την ολοκλήρωση των εκτελούμενων έργων, δύναται να θεωρηθεί, συγκριτικά πάντοτε, ως ιδιαίτερα ικανοποιητικό. Αυτό συνιστά σημαντικό συντελεστή για την παραγωγική δραστηριότητα αλλά και για την προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων. Φυσικά, υπάρχουν ακόμη σημαντικά περιθώρια βελτιώσεων και δημιουργίας νέων υποδομών.

- *Προσπελασιμότητα της περιοχής*

Η περιοχή αναφοράς εμφανίζει ικανοποιητικό δείκτη προσπελασιμότητας. Το οδικό της δίκτυο είναι αρκετά πυκνό, σε σχετικά καλή κατάσταση και έχει πρόσβαση στους κεντρικούς άξονες προς τα αστικά κέντρα της ευρύτερης περιοχής και της

χώρας. Με την ολοκλήρωση έργων όπως ο περιφερειακός και ο δρόμος προς το χιονοδρομικό κέντρο αναμένεται περαιτέρω βελτίωση της προσπελασιμότητάς του.

- *Πολιτιστική κληρονομιά*

Η περιοχή διαθέτει ένα πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα καθώς και πλούσια πολιτιστική ζωή. Αρχοντικά, αρχιτεκτονική κληρονομιά, μοναστήρια, εκκλησίες, μνημεία, καλντερίμια κλπ. συνθέτουν το πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα της περιοχής το οποίο προσφέρεται για την ανάδειξη και προβολή της περιοχής. Επίσης, ο ικανοποιητικός αριθμός συλλόγων και φορέων καθώς και οι πολίτες της περιοχής παράγουν και προσφέρουν, ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες, σημαντική πολιτιστική δραστηριότητα.

- *Υπαρξη υδάτινων πόρων*

Συγκριτικά πάντοτε, η περιοχή διαθέτει επαρκείς υδάτινους πόρους, τόσο επιφανειακούς όσο και υπόγειους. Τα προβλήματα που σχετίζονται με το ζήτημα είναι αυτά της συγκράτησης και της ορθολογικής διαχείρισης των πόρων αυτών.

- *Σχετικά διαφοροποιημένη διάρθρωση της παραγωγής στους άλλους τομείς*

Η παραγωγή στους τομείς των υπηρεσιών και της μεταποίησης εμφανίζει σημαντική διαφοροποίηση. Αυτό σημαίνει ότι οι εν λόγω τομείς είναι συνολικά λιγότερο ευάλωτοι σε κλαδικές κρίσεις ή κυκλικές διακυμάνσεις από ότι ο αγροτικός τομέας της περιοχής. Επίσης, η διασπορά σε διάφορους κλάδους της βιοτεχνικής κυρίως παραγωγής υποδηλώνουν το εύρος της εξειδίκευσης που μπορεί να αναπτυχθεί.

- *Υπαρξη σημαντικού θαλάσσιου μετώπου*

Το θαλάσσιο μέτωπο της περιοχής με τις ομαλές και αξιοποιήσιμες ακτές του συνιστά σημαντικό φυσικό πόρο, ικανό να συμβάλει στην ανάπτυξη της περιοχής. Συγκεκριμένα προσφέρεται για τουριστική και παραθεριστική ανάπτυξη, για

αθλητισμό και αναψυχή, για ανάπτυξη της αλιείας κλπ. Επίσης, κάτω από προϋποθέσεις αποτελεί σημείο δυναμικής αστικής ανάπτυξης.

- *Υπαρξη δασικού πλούτου*

Ο δασικός πλούτος της περιοχής, όπως περιγράφηκε αναλυτικά, και το οικοσύστημα του αποτελούν έναν περαιτέρω σημαντικό ενεργητικό της περιοχής. Μέσα από ορθή πρακτική αξιοποίησης προσφέρει τη δυνατότητα για ανάπτυξη του οικοτουρισμού και του περιπατητικού τουρισμού, αλλά και για λήψη πρώτων υλών.

- *Υπαρξη του Τραίνου του Πηλίου*

Το Τραϊνάκι του Πηλίου είναι μοναδικό στην Ελλάδα και ένα από τα ελάχιστα μνημεία σιδηροδρομικής κληρονομιάς στον κόσμο. Το γεγονός ότι έχει την αφετηρία του στα Άνω Λεχώνια και διασχίζει σημαντικό τμήμα της περιοχής, το καθιστά σημαντικό πολιτιστικό, ιστορικό και τουριστικό πόρο. Το σχέδιο για την καλύτερη αξιοποίησή του μέσα από τον νέο φορέα εκμετάλλευσης ανοίγει νέες δυνατότητες για τον Δ. Αρτέμιδος.

- *Εγγύτητα στον αστικό πόλο του Βόλου*

Η συγκεκριμένη απόσταση του Δήμου από τον αναπτυξιακό πόλο του Βόλου δύναται να θεωρηθεί ως δυνατό σημείο της περιοχής. Όπως δείχνει η οικονομική χωρική ανάλυση αλλά και η εμπειρική έρευνα, από τη διάχυση της ανάπτυξης ενός αστικού πόλου επωφελούνται αμεσότερα οι γειτνιάζουσες περιοχές. Η περίπτωση αυτή φαίνεται να άρχισε να ισχύει για το Δήμο Αρτέμιδος. Η απασχόληση κατοίκων στο κεντρικό πόλο ανάπτυξης του Νομού φαίνεται να αυξάνεται συνεχώς. Επίσης, μεγάλο μέρος της παραγωγής του Δήμου απορροφάται από την κατανάλωση του πολεοδομικού συγκροτήματος. Μια μετάθεση οικονομικών και κυρίως εμπορικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων στην περιοχή βρίσκεται σε εξέλιξη και αναμένεται να ενισχυθεί.

3.1.2 Αδύνατα σημεία

- *Μικρό μέγεθος της περιοχής*

Το μικρό μέγεθος της περιοχής αναφοράς αποτελεί ένα σημαντικό μειονέκτημα. Και αυτό γιατί τίθενται περιορισμοί στους πόρους που μπορεί να απορροφήσει, στις διοικητικές και διαχειριστικές δομές που μπορεί να αναπτύξει καθώς και στον αριθμό και την κλίμακα έργων και δράσεων που μπορεί να σχεδιάσει και να υλοποιήσει. Επίσης, το μικρό μέγεθος περιορίζει αυτομάτως και τις δυνατότητες επιρροής των εκπροσώπων του στα κέντρα λήψης αποφάσεων της χώρας και στον επηρεασμό της κατανομής κεντρικών πόρων.

- *Άνιση εσωτερική ανάπτυξη*

Ο Δ. Αρτέμιδος εμφανίζει σήμερα έναν δυαδισμό στην ανάπτυξη του καθώς και στις προοπτικές εξέλιξής του. Η ορεινή περιοχή του Δήμου, σε σύγκριση με την πεδινή, χαρακτηρίζεται από χαμηλότερη προσπελασιμότητα, λιγότερο αναπτυγμένες υποδομές, από μείωση και γήρανση πληθυσμού, από μεγαλύτερη εξάρτηση από την πρωτογενή παραγωγή, από χαμηλότερη πολυαπασχόληση, από λιγότερες επιλογές και εναλλακτικές επενδυτικών δράσεων και ως αποτέλεσμα από χαμηλότερα εισοδήματα. Συνεπώς, η αντιμετώπιση των προβλημάτων των ορεινών περιοχών αλλά και η ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους απαιτούν μια ειδική και διαφοροποιημένη προσέγγιση.

- *Έλλειψη καθετοποίησης στην πρωτογενή παραγωγή*

Όπως φαίνεται και από την ανάλυση των διαρθρώσεων της παραγωγής υπάρχει περιορισμένος βαθμός σύνδεσης της τοπικής αγροτικής παραγωγής με την τοπική μεταποιητική και δευτερευόντως εμπορική δραστηριότητα. Το γεγονός αυτό στερεί από την περιοχή τη δυνατότητα αύξησης της τοπικά παραγόμενης προστιθέμενης αξίας και της απασχόλησης.

- *Εξάρτηση της αγροτικής παραγωγής φθίνουσας απόδοσης καλλιέργειες*

Οι βασικές και πλέον διαδεδομένες καλλιέργειες της παραγωγής εντάσσονται σε εκείνες οι οποίες μπορούν πλέον να χαρακτηρισθούν ως φθίνουσες. Και αυτό επειδή πρόκειται για καλλιέργειες με αυξανόμενο κόστος παραγωγής, τάσεις πτώσης των τιμών διάθεσης, χωρίς διεθνή ανταγωνιστικότητα και πλήρη εξάρτηση από τις ενισχύσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Αυτό έχει ως συνέπεια το καθαρό αγροτικό εισόδημα να περιορίζεται συνεχώς και να αποθαρρύνεται έτσι η είσοδος νέων αγροτών στη γεωργική παραγωγή. Επίσης, η πλήρης εξάρτηση της επιβίωσης από την ΚΑΠ δημιουργεί έντονη ανασφάλεια και αβεβαιότητα στους παραγωγούς για την μελλοντική εξέλιξη των σχετικών ΚΟΑ.

- *Έλλειψη υποδομών στο περιβάλλον*

Τα βασικότερα προβλήματα προκύπτουν από τη μη επίλυση του ζητήματος της διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων καθώς και από τη χρήση μεγάλων ποσοτήτων λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων στην αγροτική παραγωγή. Υπάρχει σημαντική έλλειψη σύγχρονων υποδομών στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος. Ιδιαίτερα αυτό ισχύει στην περίπτωση της αποχέτευσης και της επεξεργασίας των λυμάτων.

- *Έλλειψη χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού-άναρχη οικιστική ανάπτυξη*

Όπως σχεδόν το σύνολο της χώρας, έτσι και η περιοχή του Δήμου Αρτέμιδος στερείται ενός σχεδίου χωροταξικής και πολεοδομικής οργάνωσης. Αυτό, σε συνδυασμό με τον παραθαλάσσιο χαρακτήρα, έχει ως συνέπεια την άναρχη οικιστική ανάπτυξη και τις συχνές συγκρούσεις χρήσεων γης. Επίσης, η υφιστάμενη κατάσταση δεν επιτρέπει την οργανωμένη ανάπτυξη των οικισμών παρά την παρατηρούμενη ζήτηση.

- *Έλλειψη μεγάλων μονάδων και οικονομικών συγκεντρώσεων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα*

Η περιοχή δεν διαθέτει μεγάλες μονάδες παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, οι οποίες θα μπορούσαν να προκαλέσουν τη γέννηση νέων μονάδων είτε για λόγους

προμήθειας είτε για λόγους διάθεσης. Επίσης, δεν διαθέτει τέτοιες οικονομικές συγκεντρώσεις οι οποίες θα λειτουργούσαν ως «κεκράκτες» για την προσέλκυση άλλων μονάδων ή για την παραγωγή εξωτερικών οικονομιών. Αξιοσημείωτη είναι η έλλειψη σημαντικών ιδιωτικών επενδύσεων στον τουρισμό.

- *Έλλειψη επιχειρηματικών δομών και βιομηχανικής παράδοσης*

Μέχρι σήμερα η περιοχή δεν διαθέτει ούτε θεσμούς αλλά ούτε και υποδομές για τη στήριξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και για την εγκατάσταση νέων μονάδων παραγωγής. Επίσης, λόγω του έντονα αγροτικού της χαρακτήρα η περιοχή στερείται βιομηχανικής παράδοσης και εξειδίκευσης γεγονός που ως ένα βαθμό επηρεάζει την ανάληψη μεταποιητικών δραστηριοτήτων ή την προσέλκυσή τους .

- *Περιορισμένα μέσα άσκησης πολιτικής ανάπτυξης*

Τα μέσα άσκησης πολιτικών παρέμβασης για την ανάπτυξη εξακολουθούν και μετά τη δημιουργία των Καποδιστριακών Δήμων στη χώρα μας να είναι περιορισμένα. Η εξάρτηση από την κεντρική διοίκηση τόσο στο σχεδιασμό όσο και στη χρηματοδότηση των έργων ανάπτυξης δημιουργεί σημαντικότερα εμπόδια στην εφαρμογή μιας τοπικής αναπτυξιακής πολιτικής.

- *Έλλειψη μηχανισμών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών*

Κυρίως λόγω του μεγέθους του αλλά και λόγω των εγγενών αδυναμιών της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα δεν διαθέτει μηχανισμούς ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών του για μια σειρά από θέματα όπως επενδυτικά προγράμματα και ενισχύσεις, επενδυτικές ευκαιρίες, αγροτικά ζητήματα, περιβαλλοντική προστασία, δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης κ.α. Αυτό έχει ως συνέπεια την μη πλήρη και έγκαιρη αξιοποίηση των ευκαιριών που παρουσιάζονται. Επίσης, βελτιώσεις είναι δυνατές στην ενημέρωση του πολίτη για τρέχοντα ζητήματα και για τον προγραμματισμό του.

- *Τοπικισμός*

Όπως στους περισσότερους νέους δήμους της χώρας, έτσι και στο Δήμο Αρτέμιδος υπάρχουν ως ένα βαθμό τοπικιστικές στάσεις σχετικά με την ιεράρχηση προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπίσει η Δημοτική Αρχή καθώς και σχετικά με τις προτεραιότητες στον προγραμματισμό.

3.1.3 Ευκαιρίες

- *Αυξανόμενη ζήτηση για νέα τουριστικά προϊόντα*

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια τάση αύξησης της ζήτησης για τουρισμό ποιότητας, για συνδυασμένο τουρισμό καθώς και για νέα τουριστικά προϊόντα. Και στους τρεις αυτούς τομείς εμφανίζονται ευκαιρίες για το Δήμο Αρτέμιδος, που όπως τονίσθηκε διαθέτει πλούσιους τουριστικούς πόρους. Η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, των τοπίων και του περιβάλλοντος μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων με έμφαση στην αειφορία και στην ποιότητα. Επίσης, εφικτή είναι η σύνδεση της τοπικής πρωτογενούς παραγωγής με το τουριστικό κύκλωμα. Ο συνδυασμένος τουρισμός προϋποθέτει την ύπαρξη διαφορετικών τουριστικών πόλων, κάτι που διαθέτει σε επάρκεια ο Δήμος. Επίσης, η περιοχή προσφέρεται για την αξιοποίηση των νέων μορφών τουρισμού όπως ο οικοτουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο περιπατητικός τουρισμός, ο χιονοδρομικός και ο πολιτιστικός-θρησκευτικός κ.α.

- *Αυξανόμενη ζήτηση για ποιοτικά αγροτικά προϊόντα*

Οι πρόσφατες δυσάρεστες εξελίξεις στο χώρο της Ευρωπαϊκής γεωργίας όπως η σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια, οι διοξίνες, η διάδοση ασθενειών στα ζώα, η επιβάρυνση με χημικές ουσίες των τροφίμων κ.α. δύνανται να αναδείξουν υπό προϋποθέσεις ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στην ελληνική γεωργία και κτηνοτροφία το οποίο συνδέεται με το συγκριτικά καθαρό περιβάλλον της ελληνικής υπαίθρου και την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων. Συνεπώς, στο ζήτημα αυτό το εξωτερικό περιβάλλον παρέχει μια ευκαιρία για την αγροτική παραγωγή της περιοχής προς την κατεύθυνση της ποιότητας.

- *Αυξανόμενη ζήτηση για περιαστική και εξοχική κατοικία και αναψυχή*

Οι αστικοί πληθυσμοί της χώρας αναζητούν ολοένα και περισσότερο δράσεις ελεύθερου χρόνου και αναψυχής στον υπαίθρο χώρο. Αυτό ισχύει πλέον για τους κατοίκους όλων των αστικών κέντρων της χώρας. Η εγγύτητα του Δήμου Αρτέμιδος με το πολεοδομικό του Βόλου αυξάνει τις δυνατότητες για προσέλκυση νέων κατοίκων και μεταφορά τους της κύριας κατοικίας. Επίσης, η περιοχή προσφέρεται για κάλυψη αναγκών εξοχικής κατοικίας, δραστηριοτήτων ελεύθερου χρόνου και αναψυχής.

- *Διάχυση της ανάπτυξης του πολεοδομικού συγκροτήματος*

Η ανάπτυξη του Βόλου θα ευνοήσει στο μέλλον ακόμη περισσότερο την ανάπτυξη της περιοχής αναφοράς. Διάφοροι παράγοντες όπως η έλλειψη επαρκών εκτάσεων γης, το συγκριτικά υψηλότερο κόστος, η κατασκευή του περιφερειακού, θεσμικοί περιορισμοί κ.α. αναμένεται να προκαλέσουν μετάθεση ορισμένων δραστηριοτήτων στην περιοχή του Δήμου και ιδιαίτερα στις περιοχές περί τους οδικούς άξονες και το παραλιακό μέτωπο.

- *Νέο διεθνές περιβάλλον*

Οι αλλαγές στην Ανατολική Ευρώπη και ιδιαίτερα στο Βαλκανικό μας περίγυρο, οδήγησαν στο να αποκτήσει η περιοχή της Βορείου και Κεντρικής Ελλάδος και συνεπώς όλες οι επί μέρους περιοχές της οικονομικής ενδοχώρας ευκαιρίες για εξαγωγές αλλά και για προσέλκυση επενδυτών. Παράλληλα, το νέο διεθνές περιβάλλον δημιουργεί και μια σειρά ευκαιρίες που προκύπτουν από την επέκταση των αγορών και αφορούν κυρίως στις επιχειρήσεις με έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό αλλά και τον ελληνικό τουρισμό. Επιπλέον, μετά την ένταξη της Ελλάδας στο Ευρώ είναι πιθανόν να προκύψουν πρόσθετα οφέλη για τις χώρες χαμηλού κόστους παραγωγής και διαβίωσης.

- *Προγράμματα Δ' ΚΠΣ αλλά και εθνικών προγραμμάτων*

Το Δ' ΚΠΣ με τα επιχειρησιακά προγράμματα των υπουργείων, το ΠΕΠ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, οι ειδικές Κοινοτικές πρωτοβουλίες αλλά και εθνικά

προγράμματα όπως ο εθνικός Αναπτυξιακός Νόμος προσφέρουν για τα επόμενα χρόνια σημαντικούς πόρους για αναπτυξιακή χρήση. Χρειάζεται όμως συνεχής ενημέρωση και παρακολούθηση, τεχνοκρατική προπαρασκευή και ενεργοποίηση όλων των φορέων της περιοχής καθώς και συνεργασία με υπερκείμενους θεσμούς για την αποτελεσματική αξιοποίησή τους.

3.1.4 Απειλές

- *Οικιστική πίεση*

Η αναμενόμενη οικιστική ανάπτυξη της περιοχής δύναται να προκαλέσει σημαντικά προβλήματα σε περίπτωση που δεν σχεδιασθεί κατάλληλα. Απώλεια αγροτικής γης, συγκρούσεις χρήσεων γης, έλλειψη υποδομών και αύξηση του κόστους αυτών, κοινωνικές τριβές και αλλαγή στο τοπίο και τη φυσιογνωμία της περιοχής είναι μόνο ορισμένες από τις πιθανές απειλές.

- *Απειλές για το περιβάλλον*

Η απειλή για το φυσικό περιβάλλον είναι διαρκής. Σε περίπτωση θαλάσσιας ρύπανσης ή πυρκαγιών ή μόλυνσης του υδροφορέα δύναται να προκαλέσει σημαντικές βλάβες στην περιοχή και στην ελκυστικότητά της.

- *Εξελίξεις στις αγροτικές πολιτικές της ΕΕ-Νέα ΚΑΠ*

Οι κίνδυνοι για μείωση των ενισχύσεων της γεωργίας, για περαιτέρω πτώση των τιμών και για αύξηση του εξωτερικού ανταγωνισμού είναι ορατοί. Αυτοί πηγάζουν από τις δεσμεύσεις της ΕΕ, από το νέο Γύρο Διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ, από τη διεύρυνση της ΕΕ προς Ανατολάς, από την πίεση ομάδων συμφερόντων για πλήρη απελευθέρωση των αγροτικών αγορών. Με την υπάρχουσα αγροτική διάρθρωση η περιοχή θα αντιμετώπιζε οξύτατα προβλήματα.

- *Αυξανόμενος διεθνής ανταγωνισμός και νέα οικονομία*

Η νέα ευρωπαϊκή και διεθνής οικονομία χαρακτηρίζεται από άρση ή δραστική μείωση των εμπορικών εμποδίων, μείωση του κόστους διεθνών μεταφορών, αύξηση της ταχύτητας μετάδοσης και συγκέντρωσης πληροφοριών και μείωση του κόστους αυτών, εναρμόνιση εθνικών συστημάτων και προδιαγραφών, διεθνοποίηση των επιχειρήσεων και της παραγωγής, αύξηση των ξένων επενδύσεων, εμφάνιση νέων ανταγωνιστικών χωρών για επενδύσεις και εμπόριο, αύξηση νομισματικών κρίσεων και διάδοσή τους κ.α.

Όλα τα παραπάνω οδηγούν στην αύξηση του διεθνούς εμπορικού ανταγωνισμού και του ανταγωνισμού τόπων για διατήρηση και προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι η τοπική οικονομία ως μέρος της παγκόσμιας οικονομίας είναι άμεσα εκτεθειμένη στις διεθνείς εξελίξεις και προκλήσεις και συνεπώς χρειάζεται τεράστια προσπάθεια ώστε να μη περιθωριοποιηθεί. Επίσης, στους εξωγενείς παράγοντες που, κάποιες τουλάχιστον πτυχές τους, ασκούν δυσμενή επίδραση στις χωρικές ισορροπίες στην Ελλάδα θα πρέπει να συμπεριληφθούν η αυξανόμενη "τριτογενοποίηση" των οικονομιών διεθνώς.

Ο πρώτος παράγοντας που συνδέεται με την ανάδειξη μιας σειράς νέων κλάδων του τριτογενή τομέα όπως των τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, των πάσης φύσεως παραγωγικών υπηρεσιών συμβούλων αλλά και των υπηρεσιών πολιτισμού και αναψυχής σε σημαντικούς και δυναμικούς κλάδους της οικονομίας, ενισχύει ουσιαστικά το ειδικό βάρος της Αθήνας και κατά δεύτερο λόγο της Θεσσαλονίκης αφού ο "νέος" τριτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από σημαντικές οικονομίες αστικής κλίμακας και συγκέντρωσης και απαιτεί την ύπαρξη μεγάλων πόλεων για την ανάπτυξή του.

Έτσι, τουλάχιστον στο επίπεδο των προβλέψεων, φαίνεται ότι ο εκσυγχρονισμός του τριτογενή τομέα της οικονομίας, ενισχύει το Π.Σ. της Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Η περιοχή αναφοράς όπως και το σύνολο της ευρύτερης περιοχής αδυνατεί να συμμετάσχει στα οφέλη της ραγδαίας ανάπτυξης του τομέα των υπηρεσιών πλην του τουρισμού.

Ένας άλλος δυσμενής για την περιοχή παράγοντας συνδέεται με το νέο ρόλο της Θεσσαλονίκης ως βιομηχανικό, εμπορικό, διαμετακομιστικό (και ενδεχομένως χρηματιστηριακό) κέντρο των Βαλκανίων, ο οποίος αυξάνει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και την ελκτικότητα της τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρύτερο επίπεδο.

Οι δύο λοιπόν αυτοί παράγοντες, η τριτογενοποίηση της οικονομίας και το άνοιγμα των Βαλκανικών αγορών, φαίνεται να ενισχύουν του δύο ισχυρούς πόλους συγκέντρωσης της Ελλάδας αφήνοντας τον υπόλοιπο οικονομικό χώρο χωρίς "ταυτότητα" και σε αναζήτηση αναπτυξιακής στρατηγικής. Παράλληλα, ένας άλλος παράγοντας, που η εμπειρία δείχνει ότι έχει πτυχές με σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις, συσχετίζεται με την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και η Νομισματική Ένωση οι οποίες θέτουν ιδιαίτερα αυστηρά κριτήρια σύγκλισης για τα αδύναμα κράτη-μέλη, υποχρεώνοντάς τα σε σοβαρές περικοπές δημοσίων προγραμμάτων και έργων, την στιγμή ακριβώς όπου αυτά είναι απολύτως αναγκαία για την αναβάθμιση των τεχνικών υποδομών και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, που είναι απαραίτητα για την πραγματική σύγκλιση των Ευρωπαϊκών οικονομιών. Η ύπαρξη των ΚΠΣ, αντισταθμίζει μεν σε σημαντικό βαθμό τις απώλειες, δεν αποτελεί όμως ασφαλές υποκατάστατο εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής γιατί η συνέχεια των και η θέσπισή των ως Ευρωπαϊκή δημοσιονομική πολιτική δεν είναι δεδομένη και υφίσταται έντονες αμφισβητήσεις.

Από την άλλη πλευρά, η λειτουργία της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς, εξαλείφει πλήρως τα εμπόδια στη διακίνηση ανθρώπων, εμπορευμάτων και κεφαλαίων και έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού οι επιχειρήσεις τους θα πρέπει πλέον να ανταγωνιστούν επί ίσοις όροις τις μεγαλύτερες, τεχνολογικά πιο προηγμένες και πιο έμπειρες επιχειρήσεις του Ευρωπαϊκού Βορρά, οι οποίες επιδιώκουν συστηματικά (και απ' ότι φαίνεται αρκετά αποτελεσματικά) να διεισδύσουν στις αγορές τους.

- *Συγκέντρωση επενδύσεων στην πρωτεύουσα του Νομού και τάσεις ενίσχυσης των αναπτυξιακών ανισοτήτων*

Οι μέχρι τώρα σημαντικότερες αναπτυξιακές πολιτικές και δράσεις που εφαρμόστηκαν στο Νομό Μαγνησίας, βρήκαν πεδίο δράσης κυρίως στην περιοχή της πρωτεύουσας του Νομού και λιγότερο στην περιφέρεια. Έτσι, έχει δημιουργηθεί ένα πλέγμα υποδομών, ένα καθεστώς επενδύσεων και έχει στηθεί ένας μηχανισμός απορρόφησης επενδυτικών δράσεων με τοπικά συγκεντρωτικό χαρακτήρα. Η συνέχιση των πολιτικών άνισης και στρεβλωτικής μεταχείρισης θα ενίσχυε περαιτέρω τη δυναμική συγκέντρωσης στην περιοχή της πόλης του Βόλου και σε βάρος των

περιμετρικών της περιοχών, όπου οι οικονομικές και κοινωνικές επιλογές είναι πιο περιορισμένες.

Στα μειονεκτήματα θα πρέπει να αναφερθούν και οι δυσκολίες υλοποίησης του ΚΠΣ πρωτίστως σε εθνικό αλλά και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και η χαμηλή απορροφητικότητα, σε αντίθεση με τα πιο ευέλικτα μικρότερα προγράμματα όπως η ΣΑΝΑ ή η ΣΑΤΑ. Οι δυσκολίες αυτές οφείλονται στις εγγενείς αδυναμίες σχεδιασμού - προγραμματισμού και υλοποίησης προγραμμάτων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, καθώς και στον τοπικό ανταγωνισμό σε νομαρχιακό και σε περιφερειακό επίπεδο που εμποδίζει μια ευρύτερη συνεννόηση και μια σταθερή συνεργασία τοπικών φορέων. Εδώ είναι πλέον σαφές από την εμπειρία ότι ο ίδιος ο σχεδιασμός των πολιτικών μπορεί να αποτελέσει μειονέκτημα στο βαθμό που προτάσσει δράσεις που δεν ανταποκρίνονται στις πιεστικές ανάγκες για εκσυγχρονισμό της οικονομίας.

Εκτιμάται ότι ολόκληρο το Α' και μέρος του Β' ΚΠΣ δεν έχουν αξιοποιήσει το σύνολο των δυνητικών θετικών τους επιδράσεων στην οικονομία, γιατί οι πόροι κατευθύνθηκαν συχνά σε δράσεις με κριτήρια τις ισορροπίες και την διοχέτευση των πόρων σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα (μικρά έργα, κατακερματισμός δράσεων, αδυναμία ολοκλήρωσης) σε βάρος της αποτελεσματικότητας. Ακόμη, η καθυστέρηση στην υλοποίηση του Γ' ΚΠΣ και η ενδιάμεση αξιολόγησή του έχουν στερήσει από την περιοχή σημαντικούς πόρους.

3.2 Συμπεράσματα από την SWOT ANALYSIS

Η προηγούμενη ανάλυση αναμφίβολα κατέδειξε το ειδικό και γενικό πλαίσιο εντός του οποίου αναμένεται να λειτουργήσει η περιοχή. Εντός αυτού του πλαισίου θα πρέπει να υπάρξουν μια σειρά από ενέργειες και δράσεις που θα βελτιώνουν τις γενικές συνθήκες ανάπτυξης, θα βελτιώνουν το συνολικό επενδυτικό περιβάλλον καθώς και πνεύμα επιθετικής πρωτοβουλίας από όλους τους εμπλεκόμενους στο ζήτημα της ανάπτυξης φορείς. Αν και οι δυσμενείς παράγοντες είναι πολλοί και σημαντικοί, αφορούν στις περισσότερες περιπτώσεις το σύνολο της Ελληνικής περιφέρειας και όχι μόνο την περιοχή μελέτης. Η αναφορά τους αποσκοπεί κυρίως στην κατανόηση των διαρθρωτικών αδυναμιών της οικονομίας και του νέου περιβάλλοντος (κυρίως του διεθνούς) και των περιορισμών (αλλά και δυνατοτήτων)

που προκύπτουν από αυτό για τη χάραξη μιας ρεαλιστικής και ταυτόχρονα αποτελεσματικής στρατηγικής ανάπτυξης.

Από την άλλη πλευρά τα περισσότερα πλεονεκτήματα δεν είναι γενικά, αλλά πολύ ειδικά, αφορούν την ίδια την περιοχή και θα πρέπει να αξιοποιηθούν με το καλύτερο δυνατό τρόπο. Σε τελική ανάλυση, αυτός ακριβώς πρέπει να είναι ο ρόλος μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής: λαμβάνοντας υπ' όψη τις δυσκολίες, τους περιορισμούς και τις νέες τάσεις του ευρύτερου (εθνικού και διεθνούς) περιβάλλοντος, να αξιοποιεί με τον καλύτερο τρόπο τα υπάρχοντα και να δημιουργεί συνεχώς νέα τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για το ξεπέρασμα της κρίσης και την ανάπτυξη της περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

4.1 Το διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης

Η ανάπτυξη μιας χώρας ή ειδικότερα μιας περιφερειακής ή τοπικής οικονομίας δεν είναι μια απλή εσωτερική διαδικασία, όπως θα ίσχυε σε μια απολύτως κλειστή οικονομία με στρατηγική αυτάρκειας. Αντιθέτως, όσο πιο ενταγμένη στο διεθνές οικονομικό σύστημα είναι η περιφερειακή ή η τοπική οικονομία τόσο πιο έντονη είναι η εξάρτησή της από τις διεθνείς εξελίξεις στις αγορές και στις πολιτικές. Η τοπική οικονομία της ευρύτερης περιοχής είναι πλέον λειτουργικά ενταγμένη στη διεθνή και ευρωπαϊκή οικονομία και, συνεπώς, εξαρτάται άμεσα από τις τρέχουσες αλλά και τις διαμορφούμενες ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις. Κύρια χαρακτηριστικά του νέου διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος είναι:

- Παγκοσμιοποίηση των αγορών αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων

Μέσω της σταδιακής απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου στο πλαίσιο του ΠΟΕ (πρώην GATT), καθώς και της ένταξης στο διεθνές εμπορικό σύστημα σχεδόν του συνόλου των εθνικών οικονομιών, επήλθε πλέον η ολοκλήρωση των εθνικών αγορών και η δημιουργία μιας παγκόσμιας αγοράς. Συνεπώς, μια τοπική οικονομία είναι ένας πολύ μικρός τόπος της παγκόσμιας και δύναται να εξαγει αγαθά και υπηρεσίες παντού αλλά συγχρόνως να δεχθεί και εισαγωγές από παντού. Αυτό σημαίνει ότι ο διεθνής εμπορικός ανταγωνισμός εντατικοποιήθηκε και ότι μη ανταγωνιστικές επιχειρήσεις εκτοπίζονται ταχύτατα από αντίστοιχες της διεθνούς οικονομίας.

Ακόμη, παρατηρείται μια συνεχής αύξηση του διεθνούς εμπορίου υπηρεσιών (πάνω από 20% του διεθνούς εμπορίου αγαθών), καθώς και η ανάπτυξη του ενδο-επιχειρησιακού (intra firm) εμπορίου (περίπου 1/3 του συνολικού διεθνούς εμπορίου). Επίσης, αυξήθηκε τόσο ο όγκος, όσο και η ταχύτητα κίνησης των διεθνών κεφαλαίων στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης των εθνικών χρηματοπιστωτικών αγορών. Κεφάλαια κινούνται ταχύτατα και επενδύονται σε εκείνες τις αγορές (τόπους) που έχουν την μεγαλύτερη απόδοση. Επίσης, πολύ συχνά η διεθνής κίνηση κεφαλαίων είναι σε θέση

να προκαλέσει ή να επισπεύσει και να ενδυναμώσει τις αρνητικές συνέπειες νομισματικών κρίσεων, οι οποίες λόγω της διεθνοποίησης επιδρούν αρνητικά και σε άλλες χώρες.

- Διεθνοποίηση του παραγωγικού συστήματος, ευέλικτη εξειδίκευση

Μέσω της τεράστιας αύξησης των άμεσων ξένων επενδύσεων, της μετεγκατάστασης στο εξωτερικό παραγωγικών δραστηριοτήτων, επιχειρηματικών συνεργασιών και υπεργολαβιών παρατηρείται μια έντονη διεθνοποίηση της παραγωγής. Όλοι οι παραγωγικοί συντελεστές, πλην του εδάφους, όπως κεφάλαια, τεχνολογία, επιχειρηματικότητα, εργασία κινούνται πλέον διεθνώς και σχηματίζουν ένα παγκόσμιο σύστημα παραγωγής. Στο σύστημα αυτό τεράστια είναι πλέον η σημασία των τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων για τη χωροθέτηση νέων δραστηριοτήτων καθώς και για τη συγκράτηση υφιστάμενων. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε μια αύξηση του περιφερειακού ανταγωνισμού για προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Επίσης, τα συστήματα παραγωγής τείνουν να μεταβληθούν από το συγκεντρωτικό φορντικό πρότυπο, προς ένα μοντέλο με μεγαλύτερη εξειδίκευση εντός του ίδιου ομίλου.

- Ενδυνάμωση της αλληλεξάρτησης των οικονομικών εξελίξεων

Η αυξηθείσα ολοκλήρωση των αγορών και των εθνικών παραγωγικών συστημάτων έχει ως συνέπεια την αύξηση της οικονομικής αλληλεξάρτησης. Έτσι, διεθνείς υφέσεις και κρίσεις σε μια χώρα ή ομάδα χωρών ασκούν έντονες αρνητικές επιπτώσεις και σε άλλες χώρες. Από την άλλη, αύξηση των ρυθμών ανάπτυξης σε μια μεγάλη οικονομία ή σε μια ομάδα χωρών δύναται να επιδράσει θετικά και σε άλλες.

- Εμφάνιση νέων χωρών και ανταγωνιστών

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η εμφάνιση νέων δυναμικών χωρών (π.χ. νέες βιομηχανικές χώρες της Νότιο-ανατολικής Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, χώρες κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, Κίνα, Ινδία) οι οποίες εμφανίζουν συγκριτικά και δυναμικά πλεονεκτήματα στην παραγωγή ολοένα και περισσότερων προϊόντων και υπηρεσιών, ειδικά προϊόντων και υπηρεσιών έντασης εργασίας. Αυτό

έχει ως συνέπεια την απώλεια αγορών και παραγωγής σε ορισμένους κλάδους των παραδοσιακών βιομηχανικών χωρών και την πίεση για διαρθρωτική προσαρμογή, καθώς και για αυξημένη εμπορική προστασία

- Διαρθρωτικός και τεχνολογικός μετασχηματισμός

Ο έντονος διεθνής ανταγωνισμός, καθώς και η ταχύτητα στις τεχνολογικές εξελίξεις πέζουν για συνεχή προσαρμογή των παραγωγικών διαρθρώσεων. Η εμφάνιση νέων προϊόντων, σε συνδυασμό με την μείωση του κύκλου ζωής αυτών, αλλά και των μεθόδων παραγωγής έχουν αυξήσει τον ανταγωνισμό για έρευνα και ανάπτυξη και για νέες επενδύσεις, δημόσιες και ιδιωτικές. Περιοχές με υστέρηση στη διαρθρωτική προσαρμογή είναι καταδικασμένες σε οικονομικό μαρασμό και πτώση του βιοτικού τους επιπέδου.

- Η περιφερειακή διάσταση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και της νέας διεύρυνσης

Ο Δήμος Αρτέμιδος, όπως και το σύνολο της χώρας, μας αποτελεί πολύ μικρό τμήμα της ενιαίας αγοράς και του ενιαίου νομισματικού χώρου. Δυστυχώς, η χώρα μας δεν αξιοποίησε πλήρως τις δυνατότητες που προσφέρει η τεράστια και αναπτυγμένη κοινή αγορά. Αντιθέτως, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της χώρας μας με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ αυξάνεται διαρκώς, ενώ απουσιάζουν σχεδόν παντελώς οι εισροές κεφαλαίων για άμεσες ευρωπαϊκές επενδύσεις. Το εμπόριο του Νομού με τις χώρες της ΕΕ έχει έντονα συμπληρωματικό ή διακλαδικό χαρακτήρα και όχι ενδοκλαδικό, με κυρίαρχα εξαγωγικά προϊόντα τα τρόφιμα και ποτά, ακατέργαστα ή ημι-κατεργασμένα αγροτικά προϊόντα και όχι προϊόντα έντασης γνώσης και τεχνολογίας. Τέλος, η νέα διεύρυνση της ΕΕ συνεπάγεται οφέλη και κινδύνους για την οικονομία της περιοχής. Οφέλη από την επέκταση της αγοράς της ΕΕ, η οποία δύναται να αξιοποιηθεί από την Μαγνησία για αύξηση αγροτικών εξαγωγών, τροφίμων, δομικών υλικών, επίπλων αλλά και για προσέλκυση τουριστών. Οι κίνδυνοι προέρχονται από την απώλεια ξένων επενδύσεων, οι οποίες δείχνουν να προτιμούν τις εν λόγω χώρες, από την μετεγκατάσταση ελληνικών επιχειρήσεων, αύξηση των εισαγωγών αλλά και απώλεια μεριδίων στις αγορές των πρώην 14 εταίρων μας.

- Αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων στη διευρυμένη Ευρώπη

Από την άποψη της περιφερειακής σύγκλισης, δύο είναι οι χαρακτηριστικές τάσεις που παρατηρούνται στη διευρυμένη Ευρώπη: Από τη μία πλευρά παρατηρείται βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων που εκφράζεται με ρυθμούς μεγαλύτερους από τους αντίστοιχους της Ε.Ε. Αντίθετα όμως, οι περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό των νέων χωρών αυξάνονται, ενώ παράλληλα η σύγκλιση με τις υπόλοιπες χώρες μέλη της Ε.Ε, εκφρασμένη σε όρους κατά κεφαλήν Α.Ε.Π είναι πολύ χαμηλή. Στη νέα Ε.Ε των 25 μελών σχηματίζονται τρεις ομάδες με βάση το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. Η πρώτη περιλαμβάνει τα σημερινά κράτη μέλη εκτός Ελλάδας, Ισπανίας, και Πορτογαλίας, με κατά κεφαλήν Α.Ε.Π πάνω από το μέσο Κοινοτικό όρο. Η δεύτερη ομάδα αποτελείται από τις Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία, Κύπρο, Μάλτα, Δημοκρατία της Τσεχίας, και τη Σλοβενία με κατά κεφαλήν Α.Ε.Π που κυμαίνεται μεταξύ 68% (Τσεχία) και 95% (Ισπανία). Η τρίτη ομάδα αποτελείται από τις χώρες με κατά κεφαλήν Α.Ε.Π κατά πολύ χαμηλότερου του μέσου κοινοτικού όρου. Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι το άμεσο αποτέλεσμα είναι η αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων εντός της ΕΕ 25. Η αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων στη νέα ΕΕ των 25 σε συνδυασμό με τη δημοσιονομική στενότητα των πλουσίων χωρών αναμένεται να μειώσει τις χρηματοδοτήσεις προς τις περιφέρειες των παλαιών μελών της στο απώτερο μέλλον.

- Μείωση των δυνατοτήτων άσκησης εθνικής οικονομικής και περιφερειακής πολιτικής

Στο νέο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον παρατηρείται μια αδυναμία του σύγχρονου εθνικού κράτους να ασκήσει αποτελεσματικά τις παραδοσιακές του πολιτικές (π.χ. νομισματική, δημοσιονομική, εισοδηματική, εξωτερική οικονομική) και κατά συνέπεια ειδικές πολιτικές όπως περιφερειακής ανάπτυξης, απασχόλησης, κοινωνικής πρόνοιας κ.α. Και αυτό, γιατί από τη μια η ολοκλήρωση των αγορών αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων περιορίζει σημαντικά την αποτελεσματικότητα των εθνικών οικονομικών πολιτικών. Από την άλλη, υπάρχουν τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο περιορισμοί στην άσκηση αυτόνομης εθνικής οικονομικής

πολιτικής και, ειδικότερα, περιφερειακής. Σε συνδυασμό με τη δημοσιονομική δυσπραγία, απαιτούνται πλέον νέου τύπου πολιτικές παρέμβασης για την περιφερειακή ανάπτυξη.

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι μια περιφερειακή ή τοπική οικονομία συνιστά έναν μικρό τόπο, μια μικρή οικονομία ενσωματωμένη πλήρως στην ευρωπαϊκή και κατά δεύτερο λόγο στη διεθνή. Συνεπώς, λόγω του εντεινόμενου διεθνούς εμπορικού και επενδυτικού ανταγωνισμού αναβαθμίστηκε τα μέγιστα η σημασία της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, δηλαδή αφενός της ικανότητας μιας περιοχής να παράγει ανταγωνιστικά αγαθά και υπηρεσίες και αφετέρου να αποτελεί ελκυστικό τόπο για την προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων. Τέλος, μια τρίτη βασική διαπίστωση σχετίζεται με την περιφερειακή ανάπτυξη. Η ανάπτυξη αυτή επηρεάζεται όχι μόνον από τις εθνικές αλλά και από τις διεθνείς παραμέτρους. Αυτό δυσχεραίνει σημαντικά τη δυνατότητα του σχεδιασμού της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης, ενώ συγχρόνως θέτει όρια στην επιλογή των μέσων παρέμβασης, αλλά και της αποτελεσματικότητας αυτών.

Βασικός στρατηγικός στόχος της σύγχρονης πολιτικής για την τοπική ανάπτυξη είναι η αύξηση των πλεονεκτημάτων και η μείωση των μειονεκτημάτων που συνεπάγονται οι παραπάνω αλλαγές. Για το σκοπό αυτό μια τοπική οικονομία καλείται να αυξήσει την εξωστρέφεια του παραγωγικού της συστήματος αξιοποιώντας τις ευκαιρίες για εξαγωγές και για προσέλκυση ξένων επενδύσεων και ποιοτικών συντελεστών παραγωγής. Τα δύο τελευταία προϋποθέτουν μεγαλύτερη ελκυστικότητα της περιοχής αναφοράς, η οποία με τη σειρά της προσδιορίζεται από τη γεωγραφική της θέση, την ποιότητα των υποδομών της, την ποιότητα της διοίκησης και του ανθρώπινου δυναμικού, τα ειδικά συστήματα όπως φορολογίας, κοινωνικής ασφάλισης, τις ερευνητικές της υποδομές κ.α. Επίσης, στο νέο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον το τοπικό παραγωγικό σύστημα καλείται να εξειδικευθεί σε ορισμένες μόνο παραγωγές, δεδομένου ότι ένας μικρός τόπος δεν δύναται να παράγει τα πάντα με όρους ανταγωνιστικούς. Τέλος, στο νέο περιβάλλον απολύτως αναγκαία είναι η έγκαιρη και συνεχής προσαρμογή στόχων, μέσων, δομών.

4.2 Το εθνικό περιβάλλον της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης

Αποτελεί κοινό τόπο πλέον, ότι η περιφερειακή ή τοπική ανάπτυξη σε μια μικρή χώρα όπως η Ελλάδα εξαρτάται τα μέγιστα από την εθνική. Αφενός, λόγω των

έντονων εσωτερικών οικονομικών διασυνδέσεων και των χωρικών δυναμικών η ανάπτυξη του τοπικού ΑΕΠ εξαρτάται από τις δυναμικές περιφέρειες με τις μεγάλες οικονομικές συγκεντρώσεις, οι οποίες αναπτυσσόμενες συμπαρασύρουν «προς τα πάνω» και τις υπόλοιπες. Από την άλλη, οι πολιτικές που ασκούνται σε εθνικό επίπεδο σε ένα συγκεντρωτικό κράτος όπως το Ελληνικό, αλλά και η συνολική εικόνα και ελκυστικότητα της χώρας αποτελούν στοιχεία καθοριστικά για την ανάπτυξη όλων των περιφερειακών οικονομιών της.

Η μελλοντική ανάπτυξη των περιφερειών και νομών της χώρας θα προσδιορισθεί στο μέλλον από ένα πλέγμα αρνητικών και θετικών τάσεων και πολιτικών, οι κυριότερες εκ των οποίων είναι:

Αρνητικές:

- Συνέχιση της αποβιομηχάνισης και της αποχωροθέτησης στο εξωτερικό μεταποιητικών δραστηριοτήτων έντασης εργασίας, αλλά και μείωση της αγροτικής δραστηριότητας λόγω της νέας ΚΑΠ αλλά και λόγω των διαρθρωτικών προβλημάτων της ελληνικής γεωργίας.
- Συνέχιση της αύξησης των εισαγωγών καταναλωτικών προϊόντων από χώρες χαμηλού κόστους αλλά και προϊόντων υψηλής τεχνολογίας και έντασης κεφαλαίου από τις βιομηχανικές χώρες της ΕΕ, της Αμερικής και της Ασίας. Αυτό συνεπάγεται μεγαλύτερη εισαγωγική διείσδυση, πιέσεις προς τις εγχώριες επιχειρήσεις και αύξηση του εμπορικού ελλείμματος.
- Συνέχιση της τάσης για συγκέντρωση της οικονομικής δραστηριότητας και για «εκτοπισμό» ορισμένων ΜΜΕ στο χώρο του εμπορίου και της μεταποίησης.
- Μειωμένη δυνατότητα του δημόσιου τομέα να ασκήσει επεκτατική δημοσιονομική πολιτική καθώς και εθνική περιφερειακή πολιτική λόγω της ανάγκης μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους.
- Συνέχιση της τάσης για ενίσχυση των δύο πόλων ανάπτυξης της χώρας και του κεντρομόλου χαρακτήρα τους σε βάρος των πιο απόμακρων περιφερειών.

Θετικές:

- Η συνέχιση της ανάπτυξης σε πολλούς τομείς των υπηρεσιών όπως είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες επικοινωνιών και πληροφορικής, υγείας, εκπαίδευσης, μεταφορών κ.α.
- Η ανάπτυξη της παραγωγής σε ορισμένους κλάδους όπως της ενέργειας, των χημικών και φαρμάκων, των δομικών υλικών, του μετάλλου, των ποτών και τροφίμων κ.α.
- Η αναπόφευκτη αναδιάρθρωση της γεωργίας προς την κατεύθυνση πιστοποιημένων ποιοτικών και βιολογικών προϊόντων.
- Η συνέχιση της αύξησης των ελληνικών εξαγωγών προς τις χώρες της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και μεγαλύτερη διείσδυση στις νέες χώρες μέλη της ΕΕ.
- Η αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων στους τομείς των υπηρεσιών (π.χ. τουρισμού) και της ενέργειας αλλά και σ' άλλους κλάδους.

Η σταθεροποίηση της Ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με την εφαρμογή του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2005-2008 (ΥΠΟΙΟ, 15.10.2005) αναμένεται να βελτιώσει την λειτουργία των αγορών και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, να αυξήσει την παραγωγικότητα, να μειώσει τη συμμετοχή του κράτους στην οικονομία, να βελτιώσει τον ανθρώπινο παράγοντα, να αυξήσει την εξωστρέφεια της Ελληνικής οικονομίας, να προσελκύσει περισσότερες διεθνείς επενδύσεις, να ενισχύσει την περιφερειακή ανάπτυξη κ.α

Συμπερασματικά, η μελλοντική περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη στη χώρα μας θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τις διεθνείς δυναμικές αλλά και από τις εθνικές πολιτικές και προσπάθειες.

4.3 Πλαίσιο και μεθοδολογία του νέου στρατηγικού σχεδιασμού σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο

4.3.1 Οι νέοι γενικοί στόχοι για την νέα πολιτική συνοχής (2007-2013)

Ο πρώτος στόχος αναφέρεται στην σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα. Οι προτεραιότητες αυτού του στόχου αναφέρονται κυρίως στις περιφέρειες της Ε.Ε των

25, όπου το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π είναι μικρότερο από 75% του Κοινοτικού μέσου όρου των 25 χωρών μελών. Επίσης επιλέγονται περιοχές της Ε.Ε των 25 όπου το Α.Ε.Ε (Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα) κατά κεφαλή είναι μικρότερο από το 90% του Κοινοτικού μέσου όρου προκειμένου να χρηματοδοτηθούν από το ταμείο συνοχής. Είναι αξιοσημείωτη η βαρύτητα που δίδεται σε αυτόν το στόχο καθώς ο προτεινόμενος από την Επιτροπή προϋπολογισμός αυτού του στόχου ανέρχεται στο 78% του συνολικού προϋπολογισμού.

Ο δεύτερος στόχος αναφέρεται στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Αναφορικά με το πρώτο στοιχείο (περιφερειακή ανταγωνιστικότητα) επιχειρείται να αναπτυχθούν οι καινοτομίες ιδιαίτερα στον τομέα των επιχειρήσεων και να προωθηθεί η κοινωνία της γνώσης. Όλα αυτά πρέπει να γίνουν όσο πιο προσιτά γίνεται στο ευρύ κοινό και να προωθηθεί το γενικό ενδιαφέρον. Ένα ακόμη υποστοιχείο είναι η προστασία του περιβάλλοντος που συμπεριλαμβάνει την ευθύνη για την εκπροσώπηση των περιφερειών στο πρόγραμμα. Το δεύτερο στοιχείο, η απασχόληση, βασίζεται στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης (Στρατηγική Λισσαβόνας). Έχει τρεις ειδικούς βασικούς στόχους που αναφέρονται στην προσαρμοστικότητα του εργατικού δυναμικού στα νέα δεδομένα και τις απαιτήσεις της κάθε εποχής, στην πρόοδο της εργασίας και στη δημιουργία πρόσβασης στην αγορά εργασίας των κοινωνικά ευπαθών ομάδων. Ο προτεινόμενος προϋπολογισμός αυτού του στόχου ανέρχεται στο 18% του συνολικού προϋπολογισμού.

Ο τρίτος στόχος της Επιτροπής είναι η εδαφική συνεργασία. Η επιτυχής εφαρμογή του προγράμματος INTERREG κάνει πιθανή την αρμονική και ισορροπημένη ένταξη των νέων χωρών και την έναρξη της συνεργασίας σε όλη την κοινότητα. Η διασυνοριακή συνεργασία αναμένεται να βελτιώσει τις προσδοκίες σε 13 περιφερειακές ζώνες μέσω του προγράμματος INTERREG III Β. Οι εξωτερικές συνεργασίες αναμένεται να αυξήσουν τις οικονομικές ενδείξεις των κρατών μελών συμπεριλαμβάνοντας και τις γειτονικές συνεργασίες. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου υπολογίζεται στο 4%.

Πίνακας 33

Στόχος «Σύγκλιση»: Στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης στα λιγότερα αναπτυγμένα κράτη μέλη και στις οικονομικά υστερούσες περιφέρειες (ο νυν στόχος 1)	Στόχος «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»: Στήριξη της αναδιάρθρωσης της περιφερειακής οικονομίας και αύξησης της απασχόλησης (οι νυν στόχοι 2 και 3)	Στόχος «Ευρωπαϊκή εδαφική συνοχή»: βασίζεται στη δομή της μέχρι τώρα Κοινοτικής πρωτοβουλίας Interreg
78% των διαθέσιμων πόρων	18% των πόρων	4% των πόρων
Χρήση για: Περιοχές του στόχου 1: Επιλέξιμες είναι όλες οι περιοχές των	Χρήση για : Α) Περιφερειακά προγράμματα	Χρήση για: Α) Διασυνοριακή συνεργασία

<p>οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ βρίσκεται κάτω από το 75% του Κοινοτικού μέσου όρου Στόχος 1 α-περιοχές με στατιστικό αποτέλεσμα (phasing out) Πρόκειται για περιοχές των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ βρίσκεται κάτω από το 75% της ΕΕ των 15, αλλά πάνω από το 75% της ΕΕ των 25, και οι οποίες θα λάβουν φθίνουσα ενίσχυση μέχρι το 2013 (85% → 60%)</p>	<p>(50% των πόρων του στόχου αυτού, χρηματοδοτούμενα από το ΕΤΠΑ): Δύο τύποι περιοχών: Περιοχές που δεν ανήκουν στο στόχο 1 αλλά και περιοχές (phasing in) που έχουν ξεπεράσει το 75% του ΑΕΠ των 15 Περιοχές Phasing in: Περιοχές οι οποίες χωρίς το στατιστικό αποτέλεσμα δεν ανήκουν πλέον στο στόχο 1. Οι περιοχές αυτές λαμβάνουν για κάποιο μεταβατικό χρονικό διάστημα στήριξη.</p>	<p>Επιλέξιμες είναι καταρχήν όλες οι περιοχές κατά μήκος των εσωτερικών και εξωτερικών συνόρων καθώς και οι παράκτιες μεθωριακές περιοχές. Β) Διεθνική συνεργασία:</p>
<p>Τομείς ενίσχυσης: Εκσυγχρονισμός και διαφοροποίηση των οικονομικών διαρθρώσεων (ΕΤΠΑ) Εκσυγχρονισμός και επέκταση των βασικών υποδομών (ΕΤΠΑ) Προστασία του περιβάλλοντος (ΕΤΠΑ) βελτίωση των διοικητικών υποδομών (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) Βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΚΤ)</p>	<p>Τομείς ενίσχυσης: Καινοτομίες και οικονομία της γνώσης Περιβάλλον και πρόληψη κινδύνων Πρόσβαση και υπηρεσίες πρόνοιας</p>	<p>Η διεθνής συνεργασία (μέχρι τώρα INTERREG III C) θα αναπτυχθεί ως αυτοτελές πρόγραμμα και ανάλογα μέτρα θα ενσωματωθούν για τους στόχους 1 και 2.</p>
<p>Στόχος 1-χώρες συνοχής: Χώρες των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι κάτω του 90% του Κοινοτικού μέσου όρου θα συνεχίσουν να χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής για έργα μεταφορών και περιβάλλοντος. Χώρες όπως η Ιρλανδία και Ισπανία, που ξεπέρασαν το 90% δεν θα λαμβάνουν πλέον καμία χρηματοδότηση. (Δεν υπάρχει δηλαδή Phasing in).</p>	<p>Β) Εθνικά προγράμματα (50% των πόρων του στόχου 2 από πόρους του ΕΚΤ): Σε αρμονία με τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την απασχόληση θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης, την ποιότητα της εργασίας, την παραγωγικότητα της εργασίας και την κοινωνική ενσωμάτωση καθώς και για την προσαρμογή στις οικονομικές εξελίξεις.</p>	
<p>Ολοκληρωμένο σχέδιο για περιφερειακές ιδιαιτερότητες: URBAN+ Καταργείται αυτή η Κοινοτική πρωτοβουλία. Συμπερίληψη των αρχών και μέτρων της μέχρι τώρα πρωτοβουλίας στα περιφερειακά προγράμματα. Περιοχές σε ακραία θέση Στο πλαίσιο του στόχου της Σύγκλισης (Στόχος 1) θα εκπονήσει η Επιτροπή ειδικό πρόγραμμα για τις εν λόγω περιοχές. Γεωγραφικά μειονεκτικές περιοχές Εδώ εντάσσονται Νησιά, Ορεινές περιοχές και πολύ αραιοκατοικημένες περιοχές. Τα κράτη μέλη οφείλουν κατά την κατανομή των πόρων να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των περιοχών αυτών.</p>		

4.3.2 Το εθνικό και περιφερειακό πλαίσιο προγραμματισμού

Διαδικασίες και έγγραφα του αναπτυξιακού προγραμματισμού 2007-2013

- Πρώτη, Δεύτερη και Τρίτη Εγκύκλιος ΥΠΟΙΟ
- Πρώτη Οδηγία του ΥΠΟΙΟ για την κατάρτιση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων
- Κατευθύνσεις Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης 2007-2013
- Προγραμματικά κείμενα υπουργείων και περιφερειών
- Στρατηγικές κατευθύνσεις για τη συνοχή σε επίπεδο ΕΕ από Ευρωπαϊκή Επιτροπή (αποστολή σε Κ-Μ και Συμβούλιο) και εν συνεχεία Συμβούλιο

- Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 2007-2013
- Επιχειρησιακά Προγράμματα Υπουργείων και Περιφερειών της περιόδου 2007-2013

Διαδικασίες και έγγραφα του περιφερειακού προγραμματισμού

- Προτάσεις περιφέρειας Θεσσαλίας για τις Κατευθύνσεις Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης
- Οργάνωση Περιφερειακού Αναπτυξιακού Συνεδρίου
- Προγραμματικό κείμενο της Περιφέρειας για συμβολή στο σχεδιασμό του ΕΣΣΑ
- Αναπτυξιακό πρόγραμμα της Περιφέρειας για κατάρτιση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων
- Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Θεσσαλίας
- Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) Θεσσαλίας

4.4 Οι στρατηγικοί στόχοι της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Ο βασικός στρατηγικός στόχος (όραμα) της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την περίοδο 2007-2013 είναι η επιτάχυνση της πραγματικής σύγκλισης, της χωροοικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της αειφορίας μέσω της ανάδειξής της σε Δυναμικό Περιφερειακό Πόλο της Ελλάδος με διακριτή ποιοτική και τεχνολογικά καινοτόμο μεταποιητική, αγροδιατροφική, οικότουριστική και πολιτιστική ταυτότητα στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς.

Ο κεντρικός αναπτυξιακός στόχος (όραμα) της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι πολυδιάστατος, δεδομένου ότι συμπεκνώνει μια σειρά από ειδικούς στόχους, οι οποίοι είναι συμβατοί με τη φιλοσοφία της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, με τους στρατηγικούς στόχους της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ, καθώς και με τις βασικές εθνικές αναπτυξιακές επιλογές. Ειδικότερα, η Περιφέρεια Θεσσαλίας επιθυμεί να ολοκληρώσει την αξιοποίηση της κεντροβαρούς της θέσης, μιας και βρίσκεται στο μέσον του βασικού αναπτυξιακού άξονα της χώρας και να καταστεί ένας δυναμικός περιφερειακός αναπτυξιακός πόλος με διαπεριφερειακές και διεθνείς συνδέσεις και ελκυστικότητα στην προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων. Η κεντρική αναπτυξιακή επιλογή της Περιφέρειας κινείται έξω από λογικές δορυφορικής ανάπτυξης σε σχέση με την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Αντίθετα, επιλέγει και

στηρίζεται σε μια σύγχρονη εκδοχή της ενδογενούς ανάπτυξης, η οποία δρα τοπικά και σκέφτεται παγκόσμια, έχοντας πλήρη κατανόηση της λειτουργίας των παγκοσμιοποιημένων αγορών και πλήρη συνείδηση των περιορισμών της τοπικής κλίμακας.

4.4.1 Οι γενικοί στόχοι

Οι γενικοί στόχοι είναι εναρμονισμένοι με τη γενική κατεύθυνση στρατηγικής που παρουσιάστηκε στην προηγούμενη υποενότητα και έχουν ως εξής:

Πίνακας 34

Γενικοί Στόχοι της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Περιφέρειας Θεσσαλίας
1. Η ταχύτερη οικονομική σύγκλιση με την Ευρωπαϊκή Ένωση
2. Η σταθερή επιδίωξη της βιώσιμης ανάπτυξης
3. Η μεγαλύτερη κοινωνική και χωρική συνοχή

Πηγή : ΕΠ Θεσσαλίας, Ιδία επεξεργασία.

Ο κεντρικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής αφορά στην **οικονομική σύγκλιση με την ΕΕ** σε ορίζοντα 15ετίας. Το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Θεσσαλίας αντιστοιχεί στο 73,2 % του νέου μέσου όρου της ΕΕ των 25 κρατών μελών (2003). Συνεπώς, αν η Περιφέρεια επιτύχει ρυθμούς ανάπτυξης οι οποίοι είναι κατά 2% υψηλότεροι από αυτούς του μ.ο. της ΕΕ, τότε σε περίπου 15 χρόνια θα έχει φτάσει το μέσο επίπεδο ανάπτυξης της ΕΕ.

Εδώ καθίσταται σαφές ότι η επίτευξη αυτού του στόχου είναι αναγκαία προϋπόθεση για την επίτευξη και των υπόλοιπων στόχων. Κανένας άλλος αναπτυξιακός στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί και καμία πολιτική δεν μπορεί να έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε μια οικονομία που βρίσκεται σε ύφεση και χάνει εισοδήματα και θέσεις απασχόλησης.

Συνεπώς, το πρώτο μέλημα της αναπτυξιακής πολιτικής είναι να λειτουργήσει η παραγωγική μηχανή αποτελεσματικά και με υψηλούς ρυθμούς, ώστε να καλυφθεί το κενό που χωρίζει τον πολίτη της Θεσσαλίας από το μέσο Ευρωπαϊκό πολίτη σε όρους εισοδήματος και ευημερίας. Η υστέρηση αυτή στα επίπεδα εισοδήματος, η οποία δημιουργεί ένα αντίστοιχο έλλειμμα απασχόλησης, οφείλεται στη χαμηλή

ανταγωνιστικότητα της παραγωγικής βάσης τόσο της Περιφέρειας όσο και της χώρας σε σχέση με τις προηγμένες οικονομίες της ΕΕ.

Στον βαθμό που οι επιχειρήσεις βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους, η παραγωγική βάση θα ενισχύεται, η περιφερειακή οικονομία θα γίνεται περισσότερο ελκυστική για επενδύσεις και συνεπώς οι θέσεις εργασίας θα αυξάνονται. Ο στόχος της σύγκλισης είναι συμβατός με τα κριτήρια της Λισσαβόνας (ανάπτυξη με έμφαση στην γνώση και την καινοτομία) και επιδιώκει τη δημιουργική και ισορροπημένη ενσωμάτωσή τους στην αναπτυξιακή στρατηγική της Θεσσαλίας. Ο στόχος αυτός είναι επίσης συμβατός με τους διακηρυγμένους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ και της Ελλάδος, οι οποίοι επιδιώκουν την ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών του Ευρωπαϊκού και εθνικού χώρου.

Ο δεύτερο βασικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής θα πρέπει είναι η **συνεχής επιδίωξη της βιωσιμότητας**. Η στάση μας απέναντι στο περιβάλλον, πέρα από ευθύνη προς τις επόμενες γενεές, είναι μια κρίσιμη αναπτυξιακή επιλογή. Η Θεσσαλία διακρίνεται για το εξαιρετικής ποιότητας και ενδιαφέροντος, φυσικό περιβάλλον της, το οποίο αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα κεφάλαια που διαθέτει η περιοχή. Η σημασία του για την ανάπτυξη είναι πολλαπλή, καθώς συμβάλλει στην ποιότητα ζωής και την ευημερία των κατοίκων, αποτελεί το σημαντικότερο κεφάλαιο για τον τουρισμό και μπορεί να αποτελέσει λόγο έλξης ανθρώπινου κεφαλαίου υψηλής ποιότητας στην περιοχή. Η ανάπτυξη είναι δυνατόν να υπονομευτεί τόσο από φυσικές καταστροφές (π.χ. διαβρώσεις, πλημμύρες, πυρκαγιές, παγετούς, ανομβρία) όσο και από ανθρωπογενείς όπως είναι οι εκπομπές αέριων ρύπων, η αλόγιστη διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, η υπεραλίευση, η καταστροφή των δασών και των οικοτόπων, η σπατάλη των υδάτινων πόρων, η ληστρική εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου, η μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα των μεγάλων πεδιάδων της περιοχής, η χρήση φυτοφαρμάκων κ.α..

Ο στόχος της βιωσιμότητας σημαίνει επίσης διαφύλαξη του τοπίου, της αυθεντικότητας και της αισθητικής του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος ως βασικού συστατικού της ευημερίας τόσο των σημερινών, όσο και των επόμενων γενεών, με την επιλογή εκείνων των πολιτικών ανάπτυξης οι οποίες είναι φιλικές προς το περιβάλλον και δια-γενεαλογικά βιώσιμες, δηλαδή δεν αφαιρούν πολύτιμους πόρους από τις επόμενες γενεές. Για τους λόγους αυτούς η Θεσσαλία πρέπει να ανακηρυχθεί σε “πράσινη” περιοχή, γεγονός που σημαίνει ότι τα ζητήματα περιβάλλοντος αποκτούν ιδιαίτερο βάρος και σημασία στο σχεδιασμό

Οι γενικοί αυτοί στόχοι συνάδουν με το αναπτυξιακό προφίλ της Περιφέρειας, είναι μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων της και εφόσον εξειδικευτούν και υποστηριχθούν από κατάλληλες πολιτικές είναι σε θέση να κινητοποιήσουν τις δημιουργικές δυνάμεις της και να της δώσουν μια νέα αναπτυξιακή ώθηση.

Τέλος, παράλληλα με την οικονομική σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα αλλά και το στόχο της βιωσιμότητας, η Θεσσαλία θέτει ως βασικό στόχο την **ενίσχυση της κοινωνικής και χωρικής συνοχής**. Μόνο έτσι, η πρόοδος που θα επιτευχθεί θα έχει τα χαρακτηριστικά της κοινωνικά δίκαιης ανάπτυξης. Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής επιτυγχάνεται, κυρίως, με τη μείωση της ανεργίας, τη καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού σε όλες του τις εκφάνσεις, την εξάλειψη των διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών στον εργασιακό και κοινωνικό βίο, την εξασφάλιση καλύτερης πρόσβασης στην αγορά εργασίας και ενός ελάχιστου επιπέδου διαβίωσης για τις ασθενέστερες οικονομικά ομάδες πληθυσμού.

Συνεπώς, ο στόχος της συνοχής επιτυγχάνεται όταν η ενίσχυση των ρυθμών ανάπτυξης της περιοχής συνοδεύεται από μείωση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων στο εσωτερικό της. Βέβαια, εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι αρκετές έρευνες τείνουν να υποστηρίζουν πως η περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη, όταν στηρίζεται αποκλειστικά ή κυρίως στους μηχανισμούς της αγοράς, τείνει να αυξάνει και όχι να μειώνει τις χωρικές οικονομικές ανισότητες λόγω της κεντρομόλου λειτουργίας των περιοχών με μεγάλες ανθρώπινες, οικονομικές, διοικητικές, τεχνολογικές, ερευνητικές κ.α. συγκεντρώσεις. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο, ο στόχος της χωρικής συνοχής είναι δύσκολο να επιτευχθεί, καθώς βρίσκεται έξω από τις προτεραιότητες των αγορών και συχνά σε αντίθεση με αυτές. Εδώ όμως ακριβώς βρίσκεται και η αξία του αναπτυξιακού σχεδιασμού: να προτείνει μέτρα και δράσεις τα οποία θα επιτρέψουν τη συμμετοχή όλων των επί μέρους περιοχών (π.χ. ορεινών, πεδινών, αστικών, νησιώτικων) στα οφέλη της ανάπτυξης. Έτσι, ο στόχος της χωρικής συνοχής της Θεσσαλίας συμπεριλαμβάνει τη βελτίωση των αναπτυξιακών προοπτικών του δυτικού τμήματός της καθώς και των ορεινών, μειονεκτικών και νησιώτικων περιοχών της. Με δεδομένη την ανάπτυξη του ανατολικού τμήματος της, είναι προφανές ότι τόσο οι υφιστάμενες δυνατότητες, όσο και οι μελλοντικές προκλήσεις, δεν δημιουργούν ίσες ευκαιρίες στα δύο αυτά τμήματα της Περιφέρειας. Αυτόν ακριβώς τον κίνδυνο μιας βαθύτερης εσωτερικής διαίρεσης της περιοχής θα πρέπει να αντιμετωπίσει με ουσιαστικό τρόπο η αναπτυξιακή πολιτική, η οποία θα

πρέπει σε αυτά τα πλαίσια και ανεξαρτήτως τομεακών πολιτικών να αναζητήσει και να καθορίσει τον αναπτυξιακό ρόλο των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών.

4.4.2 Οι ειδικοί στόχοι

Πίνακας 35

Οι Ειδικοί Στόχοι της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Περιφέρειας Θεσσαλίας
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα πιστοποιημένων ποιοτικών προϊόντων
2. Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας
3. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας
4. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας ή/και αναβάθμισης υποδομών και δικτύων τοπικού και υπερτοπικού χαρακτήρα
5. Βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη
6. Προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, σύνδεση περιβάλλοντος και οικονομίας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης
7. Βελτίωση απασχόλησης και ποιότητας ζωής
8. Ενίσχυση της ενδο-περιφερειακής χωρικής και οικονομικής συνοχής
9. Προώθηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας
10. Βελτίωση της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης στο πλαίσιο μιας νέας συνεργατικής διακυβέρνησης

Οι ειδικοί στόχοι από 1-4 υπηρετούν με σαφήνεια την ανάγκη για υλοποίηση του γενικού στόχου (1) της πραγματικής σύγκλισης. Οι στόχοι 5 και 6 αποτελούν εξειδικευμένους ειδικούς στόχους για την προώθηση του γενικού στόχου (2) της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι ειδικοί στόχοι 7, 8 και 9 προάγουν το γενικό στόχο (3) της χωρικής και κοινωνικοοικονομικής συνοχής. Ο ειδικός στόχος (10) λειτουργεί

οριζόντια και υποστηρικτικά στην επίτευξη όλων των γενικών και ειδικών στόχων. Σημειώνεται, ότι όλοι οι ειδικοί στόχοι βρίσκονται σε σχέση αλληλεπίδρασης και αλληλοσυμπλήρωσης και με άμεσο ή έμμεσο τρόπο συνεισφέρουν στην υλοποίηση όλων των γενικών στόχων και κατ' επέκταση στην προώθηση της γενικής στόχευσης (οράματος). Συνεπώς, είναι εμφανής τόσο η εσωτερική συνοχή μεταξύ γενικών και ειδικών στόχων όσο και η συνέργεια μεταξύ των επί μέρους ειδικών στόχων.(ΕΠ Θεσσαλίας,

4.4.3 Οι άξονες προτεραιότητας του ΠΕΠ Θεσσαλίας για την νέα προγραμματική περίοδο.

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας Θεσσαλίας, όπως προσδιορίζεται στη 2 ενότητα του ΕΠ, διαθέτει συνοχή μεταξύ γενικών, ειδικών στόχων και δράσεων (μέσων) και συνιστά ένα ενιαίο όλο. Θεωρείται βέβαιο πως η συνεπής εφαρμογή της θα συμβάλλει καθοριστικά στην βιώσιμη ανάπτυξη της Περιφέρειας και στην πραγματική της σύγκλιση με τους μέσους εθνικούς αλλά και ευρωπαϊκούς όρους.

Η εφαρμογή της ως άνω στρατηγικής έχει ως βασικό περιορισμό τη διαθεσιμότητα των πόρων. Για το λόγο αυτό και στη βάση των όρων που θέτει ο εθνικός και ευρωπαϊκός προγραμματισμός προσδιορίζονται στα παρακάτω οι άξονες προτεραιότητας του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος καθώς και οι εξειδικευμένες δράσεις. Τόσο οι άξονες προτεραιότητας όσο και οι δράσεις του ΕΠ Θεσσαλίας φιλοδοξούν να συμβάλουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της νέας στρατηγικής. Λόγω του περιορισμένου ύψους των διαθέσιμων δημόσιων πόρων (370 εκ. Ευρώ Κοινοτική Συμβολή συν περίπου 65 εκ. η εθνική δημόσια δαπάνη) πολλές από τις δράσεις προτείνεται να χρηματοδοτηθούν από τα τομιακά Επιχειρησιακά Προγράμματα όπως το ΕΠ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, ΕΠ Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας, ΕΠ Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα, ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση, ΕΠ Ανθρώπινοι Πόροι. Σημειώνεται ότι ως Περιφέρεια του Στόχου «Σύγκλιση» η Θεσσαλία δύναται να χρηματοδοτηθεί από όλα τα Τομιακά ΕΠ.

Σύμφωνα με την παράγραφο 4.2.1.2 της 3^{ης} Εγκυκλίου το ΠΕΠ θα καλύψει τον κάτωθι κορμό παρεμβάσεων οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ:

- Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες.
- Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (υποδομές νοσοκομείων και δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοικτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός).
- Πολιτισμός (ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς).
- Έργα προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας.
- Πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
- Πολιτικές ενίσχυσης ορεινών, μειονεκτικών και νησιώτικων περιοχών.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 6 της 3^{ης} Εγκυκλίου, το ΠΕΠ Θεσσαλίας της περιόδου 2007-2013 πέραν των παραπάνω παρεμβάσεων του κοινού κορμού, δύναται να συμπεριλάβει κατά περίπτωση και δράσεις ανταγωνιστικότητας / επιχειρηματικότητας και ψηφιακής σύγκλισης. Επίσης, στην παράγραφο 5.2.2 της 3^{ης} Εγκυκλίου προτείνεται να έχουν τα ΠΕΠ ως θεματικούς άξονες τα εξής:

- Άξονας προτεραιότητας 1: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας
- Άξονας προτεραιότητας 2: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα
- Άξονας προτεραιότητας 3: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής
- Άξονας προτεραιότητας 4: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής

Συνεπώς, η επιλογή των αξόνων του ΠΕΠ Θεσσαλίας και οι κατηγορίες των παρεμβάσεων προσδιορίζονται αφενός από τις προδιαγραφές της 3^{ης} Εγκυκλίου και αφετέρου από τις διαπιστωμένες ανάγκες της Περιφέρειας και τους αναπτυξιακούς στόχους της δεύτερης ενότητας του ΕΠ και παρουσιάζονται συνοψίζονται παρακάτω:

Πίνακας 36 : Άξονες προτεραιότητας του ΠΕΠ και παρεμβάσεις

ΑΞΟΝΕΣ	ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
1. Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας	1.1 Έργα προσπελασιμότητας περιφερειακής και τοπικής κλίμακας 1.2 Υπηρεσίες προσπελασιμότητας
2. Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής	2.1 Παρεμβάσεις περιβάλλοντος τοπικής (ή μη) κλίμακας 2.2 Παρεμβάσεις πολιτισμού 2.3 Παρεμβάσεις υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης

	2.4 Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες
3. Ολοκληρωμένα προγράμματα περιοχών	3.1 Παρεμβάσεις ενίσχυσης ορεινών και μειονεκτικών περιοχών 3.2 Παρεμβάσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε πόλεις, νησιώτικες, παράκτιες και τουριστικές ζώνες 3.3 Πρότυπα καινοτόμα σχέδια ανάπτυξης περιοχών μέσω συνολικών επιχορηγήσεων
4. Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα	4.1 Παρεμβάσεις επιχειρηματικότητας, ανταγωνιστικότητας και ψηφιακής σύγκλισης
5. Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής	5.1 Δράσεις τεχνικής βοήθειας
6. Διαπεριφερειακή συνεργασία	6.1 Παρεμβάσεις για διεθνή και διαπεριφερειακή συνεργασία 6.2 Συμμετοχή σε διεθνή θεματικά δίκτυα 6.3 Ένταξη υποδομών σε διεθνή λειτουργικά δίκτυα 6.4 Ενίσχυση διεθνών συνεργασιών και δράσεων του Π.Θ. και του ΤΕΙ 6.5 Συμμετοχή σε ευρύτερες Ευρωπαϊκές πολιτικές

Πηγή: ΕΠ Θεσσαλίας, 2006.

4.5 Το πλαίσιο της στρατηγικής της ανάπτυξης του Δήμου Αρτέμιδος

Κάθε γεωγραφική και διοικητική ενότητα, όπως ο δήμος, όταν επιχειρεί να παρέμβει και να επηρεάσει με ένα θετικό, συγκροτημένο και επιτελικό τρόπο τις αναπτυξιακές του δυνατότητες και προοπτικές, χρειάζεται μια στρατηγική. Η στρατηγική της ανάπτυξης έρχεται να θέσει μια σειρά ερωτήματα, τα οποία αφορούν στους στόχους τους οποίους θα θέσουμε, τον τρόπο με τον οποίο θα επιδιώξουμε να τους πετύχουμε, το πλαίσιο δράσης και τον τρόπο επιλογής των κατάλληλων πολιτικών. Συνεπώς, η στρατηγική της ανάπτυξης είναι ένα ολοκληρωμένο και αδιάσπαστο σύνολο στόχων και παρεμβάσεων, το οποίο προσδιορίζει με όρους ανάπτυξης σε ποιο σημείο βρισκόμαστε, που επιθυμούμε να φτάσουμε και με ποιο τρόπο και ποιες διαδικασίες θα επιχειρήσουμε να το πετύχουμε. Η στρατηγική της ανάπτυξης, για να είναι επιτυχής, απαιτεί μια σειρά από προϋποθέσεις.

Πρώτον, θα πρέπει να στηρίζεται στη διάγνωση και αξιολόγηση των επιμέρους δεδομένων, αλλά και της συνολικής εικόνας του κάθε δήμου, και με αυτή την έννοια είναι μοναδική για κάθε δήμο και μη επαναλαμβανόμενη. Αυτό σημαίνει, με απλά λόγια, ότι δύο δήμοι με διαφορετικά παραγωγικά, διαρθρωτικά, γεωγραφικά, κλπ., χαρακτηριστικά δεν είναι δυνατόν να διαθέτουν την ίδια στρατηγική, για τον ίδιο ακριβώς λόγο που δύο ασθενείς με διαφορετική διάγνωση δεν θα πρέπει να παίρνουν

την ίδια αγωγή. Η στρατηγική, λοιπόν, θα πρέπει να στηρίζεται στα πραγματικά δεδομένα της τοπικής οικονομίας, αξιολογώντας σωστά το 'βάρος' των προβλημάτων και των δυσκολιών στην επιλογή δράσεων και στην άσκηση πολιτικών.

Δεύτερον, η αναπτυξιακή στρατηγική, από τη φύση της, δεν μπορεί να έχει στατικό αλλά δυναμικό χαρακτήρα. Αυτό σημαίνει ότι η έμφασή της δεν βρίσκεται στην κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης αλλά στη δημιουργική παρέμβαση. Με αυτή την έννοια, η στρατηγική θα πρέπει να ενισχύει ενεργά τα υπάρχοντα φυσικά και επίκτητα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα του δήμου και να δημιουργεί μέσω κατάλληλα επιλεγμένων πολιτικών νέα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε τομείς αιχμής. Θα πρέπει επίσης να αντιμετωπίζει με ουσιαστικό τρόπο τις αδυναμίες της περιοχής που συνδέονται με την παραγωγική διάρθρωση, το ανθρώπινο δυναμικό, τις υποδομές ή τη γεωγραφική θέση της. Παράλληλα, θα πρέπει να αξιοποιεί τις ευκαιρίες που δημιουργούνται από τις τεχνολογικές και διαρθρωτικές μεταβολές και το νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον και να αντιλαμβάνεται τους κινδύνους που εγκυμονούν για το παραγωγικό προφίλ του δήμου, προβλέποντας ένα σύνολο διαρθρωτικών ή εκσυγχρονιστικών δράσεων που να ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις αυτών των κινδύνων στο επίπεδο ευημερίας και απασχόλησης.

Τρίτον, η αναπτυξιακή στρατηγική θα πρέπει να είναι 'εμπροσθοβαρής'. Σε ένα κόσμο που αλλάζει με γρήγορους ρυθμούς, η αναπτυξιακή στρατηγική του δήμου θα πρέπει να έχει το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον και όχι στο παρελθόν. Θα πρέπει να βλέπει μπροστά, να κατανοεί εγκαίρως τις νέες τάσεις στην οικονομία και να αποφεύγει την επανάπαυση στις συνταγές του παρελθόντος. Να αντιλαμβάνεται ότι το νέο οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον απαιτεί νέους τρόπους αντιμετώπισης και νέες πολιτικές. Η στρατηγική της ανάπτυξης θα πρέπει να είναι ανοιχτή σε νέες ιδέες, να τις ενθαρρύνει και να τις ενισχύει και να προσπαθεί να ενσωματώσει στην τοπική κοινωνία και οικονομία μηχανισμούς κατανόησης και διαχείρισης της αλλαγής. Η διάθεση της τοπικής κοινωνίας να μη ξεπεραστεί από τις εξελίξεις αλλά να επωφεληθεί από αυτές σημαίνει ότι η μάθηση, η δημιουργικότητα, η έρευνα, η εφευρετικότητα, η εξωστρέφεια και η αναζήτηση του καινούργιου γίνονται κεντρικά στοιχεία της στρατηγικής και βρίσκουν την έκφρασή τους σε μια σειρά από συγκεκριμένες αναπτυξιακές πολιτικές. Συνεπώς, η αναπτυξιακή στρατηγική του Δήμου Αρτέμιδος θα πρέπει να διαμορφώσει όρους για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, τον εμπλουτισμό και τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, την αποτελεσματική αξιοποίηση από τις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους νέων

γνώσεων και την ενεργό και ευρεία εμπλοκή των νέων γενεών στο γίνεσθαι της νέας οικονομίας, των τεχνολογιών, και της καινοτομίας. Η στρατηγική αυτή επιλογή είναι κρίσιμη για το μέλλον, αφορά στην διαμόρφωση μίας νέας κουλτούρας και αποτελεί ευθύνη και υποχρέωση όλων μας προς τις επερχόμενες γενεές.

Τέταρτον, η στρατηγική της ανάπτυξης θα πρέπει να έχει σαφή αντίληψη της στενότητας των διαθέσιμων πόρων και συνεπώς του υψηλού κόστους ευκαιρίας της κάθε πολιτικής. Το επιτακτικό ερώτημα στην άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής είναι με ποιο τρόπο θα πρέπει να κατανέμω περιορισμένους πόρους σε εναλλακτικές χρήσεις, έτσι ώστε να πετύχω υψηλή συνέργια μέσων και υψηλή αποτελεσματικότητα. Με δεδομένο ότι οι σημαντικότεροι αναπτυξιακοί πόροι για τη χώρα μας προέρχονται από την ΕΕ και δεδομένες τις τάσεις συμπίεσης του Προϋπολογισμού, η ανάγκη ουσιαστικής αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων του 4^{ου} ΚΠΣ είναι ιδιαίτερα επιτακτική. Με τα σημερινά δεδομένα στον προσανατολισμό της Ευρωπαϊκής πολιτικής και στους αναπτυξιακούς δείκτες πολλών περιφερειών, δεν είναι σαφές αν θα υπάρξει άλλο μεγάλο χρηματοδοτικό ‘πακέτο’ για τη χώρα μας και την ευρύτερη περιοχή του δήμου. Το 4^ο ΚΠΣ της περιόδου 2007-2013 θα αποτελέσει ένα από τα βασικά μέσα στήριξης της αναπτυξιακής της πολιτικής του Δήμου Αρτέμιδας. Για αυτό το λόγο θα πρέπει να επιδιώξει να αξιοποιήσει τους πόρους του με αποτελεσματικότητα, συναίσθηση της στενότητας τους και αίσθημα ευθύνης απέναντι στις προσδοκίες των πολιτών, σε δράσεις οι οποίες θα ενισχύουν με ορατό τρόπο το παραγωγικό δυναμικό, την ευημερία και συνοχή της τοπικής κοινωνίας. Με βάση την εμπειρία από την εφαρμογή των προηγούμενων Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, μπορούμε να υποστηρίξουμε σήμερα ότι η επιτυχία του 4^{ου} ΚΠΣ θα εξαρτηθεί από:

- τον βαθμό που οι επιλεγόμενοι στόχοι θα αντιμετωπίζουν τις αιτίες και όχι τις εκφράσεις και εκφάνσεις των προβλημάτων,
- το βαθμό συγκέντρωσης των πόρων σε έργα και δράσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας
- την αποτελεσματική υλοποίηση του από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Τέλος, η αναπτυξιακή στρατηγική, για να είναι αποτελεσματική, θα πρέπει να στηρίζεται σε μια ευρύτερη κοινωνική συναίνεση, να πείθει και να κινητοποιεί ευρύτερα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα. Για να γίνει αυτό θα πρέπει οι

πολιτικές της να αποφεύγουν τη μονομέρεια και να προσφέρουν δυνατότητες για αναπτυξιακό μέρισμα σε όλες τις κοινωνικές και οικονομικές τάξεις του νομού. Αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να αποφεύγει τις αναγκαίες τομές. Σημαίνει όμως, ότι τα κόστη και τα οφέλη που θα προκύψουν από συγκεκριμένες πολιτικές θα πρέπει να είναι ισόρροπα κατανεμημένα και επιπλέον, αυτή η κατανομή θα πρέπει να είναι ορατή και μέσα στα όρια της κοινής λογικής. Σε αυτά τα πλαίσια, μπορούμε να πούμε ότι ο νομός διαθέτει μια σειρά από φυσικά και επίκτητα πλεονεκτήματα τα οποία τον τοποθετούν ανάμεσα στους πλέον ευνοημένους νομούς της χώρας.

Συνοπτικά, η περιοχή διαθέτει ένα έντονα διαφοροποιημένο, υψηλής αισθητικής αξίας και πλούσιο φυσικό και δομημένο περιβάλλον, ένα τεράστιο απόθεμα τουριστικών πόρων, δυναμική τουριστική οικονομία, διαφοροποιημένη και ποιοτική αγροτική παραγωγή, αξιόλογες υποδομές, ευνοϊκή γεωγραφική θέση, αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό, γειτνίαση με ερευνητικά και εκπαιδευτικά κέντρα, κ.α.

4.6 Στόχοι του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης

4.6.1 Οι Γενικοί Στόχοι Ανάπτυξης του Δ. Αρτέμιδος.

Για να είναι αποτελεσματική η στρατηγική της τοπικής ανάπτυξης στην περιοχή θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της σημαντικές παραμέτρους του ευρύτερου οικονομικού περιβάλλοντος, να κινείται σε ένα σύγχρονο πλαίσιο αναφοράς και να πληροί κάποιες προϋποθέσεις οι οποίες είναι απαραίτητες για την επιτυχία της.

Κατ' αρχήν θα πρέπει να θέτει στόχους οι οποίοι να είναι εφικτοί και ρεαλιστικοί, αλλά ταυτόχρονα τολμηροί και πρωτοποριακοί, στόχους που να είναι αφομοιώσιμοι, να προσφέρουν ένα "όραμα" που να κινητοποιεί τις τοπικές δυνάμεις και ταυτόχρονα να συμβάλουν στην απαλλαγή από το σύνδρομο ιδεολογικοποίησης της όποιας κρίσης ή στασιμότητας.

Οι στόχοι της στρατηγικής για την ανάπτυξη θα πρέπει να πηγάζουν από την σωστή διάγνωση των δυνατοτήτων της περιοχής και ταυτόχρονα να αφήνουν περιθώρια για άσκηση "επιθετικής" αναπτυξιακής πολιτικής. Θα πρέπει να αντιλαμβάνονται τους περιορισμούς και τα προβλήματα που θέτει το θεσμικό πλαίσιο και το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον, αλλά ταυτόχρονα να αντιλαμβάνονται και τις νέες δυνατότητες και ευκαιρίες που δημιουργούνται.

Τέλος, θα πρέπει να εντάσσονται σε ένα συνολικό πλαίσιο αντίληψης που να είναι σύγχρονο, ευέλικτο και ριζοσπαστικό και να δίνει ένα σαφή ρόλο στην τοπική κοινωνία και τους φορείς της. Το βασικότερο πρόβλημα το οποίο καλείται να αντιμετωπίσει η αναπτυξιακή στρατηγική σε τοπικό επίπεδο είναι η σοβαρή υστέρηση της παραγωγικής βάσης του συνόλου της Ελληνικής περιφέρειας από τα επίπεδα των ανεπτυγμένων Ευρωπαϊκών περιφερειών σε σχέση με την διάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών δραστηριοτήτων, την τεχνολογική θωράκιση, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Στον βαθμό που οι τάσεις αυτές (που επικρατούν τα τελευταία 20 χρόνια) συνεχιστούν και στην επόμενη περίοδο είναι σχεδόν αναπόφευκτο ότι θα οδηγήσουν στην παραπέρα διάβρωση της παραγωγικής βάσης, με σοβαρές συνέπειες για τις προοπτικές της πραγματικής σύγκλισης με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ.

Το βασικότερο πρόβλημα λοιπόν της περιοχής, στα πλαίσια της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς είναι η ανταγωνιστικότητα της παραγωγικής της βάσης, νοούμενης ως ένα σύνολο μέσων και σχέσεων παραγωγής. Στον βαθμό που τα παραγόμενα προϊόντα και υπηρεσίες (ανεξαρτήτως αν απευθύνονται στην τοπική, την εγχώρια ή την διεθνή αγορά) βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους, η παραγωγική βάση θα ενισχύεται και οι θέσεις εργασίας θα διατηρούνται ή θα αυξάνονται. Σε αντίθετη περίπτωση, η παραγωγική βάση θα συρρικνώνεται και η ανεργία θα αυξάνεται.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα δεδομένα, οι γενικοί στόχοι που τίθενται για την νέα προγραμματική περίοδο είναι οι εξής:

- Ενίσχυση του νέου κύκλου οικονομικής ανάπτυξης.
- Ουσιαστική μείωση της ανεργίας σε τοπικό επίπεδο με βελτίωση της ποιότητας των ανθρώπινων πόρων και ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών.
- Μακροχρόνια διατηρήσιμη ανάπτυξη σε σύγχρονες βάσεις, στηριγμένη σε μια σύγχρονη γεωργία και στον τουρισμό-αναψυχή καθώς και σε ένα ευνοϊκό επενδυτικό και επιχειρηματικό περιβάλλον, με νέους θεσμούς και νέους τοπικούς μηχανισμούς στήριξης.

Η υλοποίηση αυτών των στόχων φανερώνει ότι η περιοχή στις αρχές του 21ου αιώνα μπορεί να αποτελέσει μια δυναμική και γρήγορα αναπτυσσόμενη τοπική οικονομία με παραγωγική ταυτότητα που συμπυκνώνεται στα εξής χαρακτηριστικά:

- Σημαντικό κέντρο σύγχρονης αγροτικής παραγωγής και ενδεχομένως αγροτικής έρευνας και πιλοτικών εφαρμογών.
- Κέντρο επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων (κυρίως διαλογή, τυποποίηση, συσκευασία και μεταποίηση).
- Περιοχή με διαφοροποιημένη εμπορική δραστηριότητα.
- Περιοχή υψηλής ποιότητας περιβάλλοντος, κατοικίας και διαβίωσης.
- Περιοχή πολιτισμικού και ιστορικού ενδιαφέροντος.
- Κύριο συστατικό ενός νέου σημαντικού πόλου ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής στον τομέα του τουρισμού και της αναψυχής.

Οι στόχοι αυτοί για να υλοποιηθούν προϋποθέτουν:

- Ένα ευρύτερο πλαίσιο αντίληψης του υφιστάμενου περιβάλλοντος, δηλαδή μια στρατηγική.
- Άξονες δράσης που να απορρέουν από αυτή την στρατηγική.
- Συγκεκριμένες πολιτικές που θα πρέπει να εφαρμοστούν.

4.6.2 Η Στρατηγική της Ανάπτυξης για την νέα Προγραμματική Περίοδο 2007 – 2013.

Η στρατηγική της ανάπτυξης, στα πλαίσια της νέας προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013, για να είναι αποτελεσματική θα πρέπει να παρουσιάζει μια σειρά από χαρακτηριστικά, τα βασικότερα εκ των οποίων είναι τα ακόλουθα:

Εφαρμογή βάσει των πραγματικών δεδομένων της τοπικής οικονομίας

Η SWOT ανάλυση έδειξε ότι η τοπική οικονομία χαρακτηρίζεται από μια σειρά θετικά χαρακτηριστικά αλλά και αδυναμίες που συσχετίζονται κυρίως με την παραγωγική της βάση και τις λοιπές διαρθρώσεις. Διαπιστώθηκε ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής εντοπίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα της παραγωγής

και στον τουρισμό καθώς και στην οικιστική ελκυστικότητά της. Επίσης, τονίσθηκε ότι υπό προϋποθέσεις η περιοχή μπορεί να ενισχύσει ήπιες δευτερογενείς παραγωγές. Μικρότερες ευκαιρίες φαίνεται να υπάρχουν στον τριτογενή τομέα της οικονομίας πλην τουρισμού, αναψυχής και εμπορίου. Η αναπτυξιακή στρατηγική θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και να κατανοεί όλα αυτά τα χαρακτηριστικά και τις δυσκολίες, καθώς και τις απαιτήσεις που δημιουργούν στην επιλογή δράσεων και στην άσκηση πολιτικών.

Ενίσχυση των φυσικών και επίκτητων πλεονεκτημάτων της περιοχής.

Η στρατηγική της ανάπτυξης θα πρέπει αφενός να ενισχύει τα υπάρχοντα φυσικά και επίκτητα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής και αφετέρου να δημιουργεί μέσω διαρθρωτικών παρεμβάσεων, πολιτικών υποδομών και πολιτικών προσέλκυσης οικονομικών δραστηριοτήτων νέα συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Αντιμετώπιση των αδυναμιών της τοπικής οικονομίας

Η στρατηγική της ανάπτυξης θα πρέπει να αντιμετωπίζει με ουσιαστικό τρόπο τις αδυναμίες της περιοχής που συνδέονται με την παραγωγική διάρθρωση, το ανθρώπινο δυναμικό ή τη γεωγραφική θέση της σε σχέση με τις αγορές και τα εθνικά και διεθνή δίκτυα μεταφορών. Οι αδυναμίες αυτές, είτε συνδέονται με τη διάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των μικρών επιχειρήσεων και τη συνοχή του παραγωγικού συστήματος, είτε με την προβολή και πρόσβασή του σε νέες αγορές με νέα προϊόντα, μεταφράζονται πάντα σε απώλειες ανταγωνιστικότητας και συνεπώς σε απώλειες θέσεων εργασίας και συνεπώς θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με ουσιαστικό τρόπο.

Αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιουργούνται για την τοπική οικονομία

Η στρατηγική της ανάπτυξης θα πρέπει να αξιοποιεί τις ευκαιρίες που δημιουργούνται από τις τεχνολογικές και διαρθρωτικές μεταβολές, τις εξελίξεις στις αγορές και το νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Οι ευκαιρίες αυτές έχουν συνήθως γεωγραφικό ή τομεακό χαρακτήρα και συνδέονται είτε με τις αναδυόμενες αγορές της ευρύτερης περιοχής (Βαλκάνια, Εύξεινος Πόντος, Μεσόγειος), είτε με την προώθηση

και επένδυση σε δραστηριότητες και κλάδους αιχμής με έντονα αναπτυξιακό χαρακτήρα.

Αντίληψη των κινδύνων που απειλούν την τοπική οικονομία

Η στρατηγική της ανάπτυξης θα πρέπει να αντιλαμβάνεται τους κινδύνους που συνεπάγονται τα δύο βασικά συστατικά της νέας διεθνούς πραγματικότητας (οικονομική ολοκλήρωση στην ΕΕ και οικονομικός μετασχηματισμός στις χώρες της ΚΑΕ) για το παραγωγικό προφίλ της περιοχής και να προβλέπει ένα σύνολο διαρθρωτικών ή εκσυγχρονιστικών δράσεων που να ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις αυτών των κινδύνων στο επίπεδο ευημερίας και απασχόλησης. Οι κίνδυνοι αυτοί, οι οποίοι έχουν ήδη αναλυθεί, αφορούν τον ανταγωνισμό υψηλής ποιότητας-τεχνολογίας που προέρχεται από τις χώρες της ΕΕ και τον ανταγωνισμό χαμηλού κόστους που προέρχεται από τις χώρες της ΚΑΕ. Λόγω ακριβώς της διπλής φύσης τους αλλά και της μόνιμης παρουσίας τους, οι κίνδυνοι αυτοί απαιτούν πολιτικές με συνέχεια αλλά και ικανότητα να τους αντιμετωπίσουν. Το ίδιο ισχύει και για τους κινδύνους που προέρχονται από την άνιση προγραμματική μεταχείριση σε τοπικό επίπεδο καθώς και από τις αλλαγές σε επίπεδο ΚΑΠ.

Συμβολή στην διαφοροποίηση, τον εμπλουτισμό και τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης και να προαγάγει την καινοτομία και την τεχνολογία

Η στρατηγική της ανάπτυξης θα πρέπει να συμβάλει με άμεσο και απτό τρόπο στην διαφοροποίηση, τον εμπλουτισμό και τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης της περιοχής, καθώς και στον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων παραγωγικών δομών, νοούμενων ως ένα σύνολο μέσων και σχέσεων που αφορούν στις σφαίρες της παραγωγής, της προώθησης και διανομής των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών. Στον τομέα αυτό ιδιαίτερη σημασία έχει ο τομέας της καινοτομίας και της νέας τεχνολογίας. Η αναβάθμιση της παραγωγικής βάσης της περιοχής πρέπει σε μεγάλο βαθμό να βασιστεί στη νέα τεχνολογία. Η υλοποίηση σχέσεων συνεργασίας του Δήμου με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τα ερευνητικά ινστιτούτα της ευρύτερης περιοχής, τις αναπτυξιακές εταιρείες και τις επιχειρηματικές και επαγγελματικές ενώσεις έχει διεθνώς αποδείξει ότι αποτελεί την

καλύτερη εγγύηση για επιτυχημένα εγχειρήματα στην πράξη, και επιπροσθέτως μπορεί να συμβάλει στην αναζήτηση καινοτόμων λύσεων και διαδικασιών.

Ενίσχυση της εξωστρέφειας και του διεθνή προσανατολισμού της παραγωγής και των επιχειρήσεων της περιοχής

Με δεδομένη την διεθνοποίηση των αγορών, που συνεπάγεται υψηλό βαθμό διείσδυσης της Ελληνικής αγοράς από ξένα προϊόντα, και με δεδομένο το μικρό μέγεθος της ελληνικής εσωτερικής αγοράς, ο νέος παραγωγικός ιστός της περιοχής, για να είναι διατηρήσιμος και αποτελεσματικός, θα πρέπει να έχει και εξαγωγικό χαρακτήρα. Οι παραγωγές και επιχειρήσεις των οποίων τα προϊόντα ανταγωνίζονται στην διεθνή αγορά, πέρα από το γεγονός ότι είναι συνήθως πιο αποτελεσματικές και μακρόβιες, αποτελούν τη βάση ανάπτυξης της περιοχής με πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στο εισόδημα και την απασχόληση.

Αξιοποίηση με τον καλύτερο τρόπο των Κοινοτικών πόρων του 4^{ου} ΚΠΣ 2007-2013

Το 4^ο ΚΠΣ της περιόδου 2007-2013 σίγουρα θα αποτελέσει για την περιοχή ένα από τα βασικά μέσα στήριξης της αναπτυξιακής του πολιτικής. Για αυτό το λόγο θα πρέπει να επιδιώξει να αξιοποιήσει τους πόρους του με αποτελεσματικότητα, συναίσθηση της στενότητας τους και αίσθημα ευθύνης απέναντι στις προσδοκίες των πολιτών, σε δράσεις οι οποίες θα ενισχύουν με ορατό τρόπο το παραγωγικό δυναμικό, την ευημερία και συνοχή της τοπικής κοινωνίας. Με βάση την εμπειρία από την εφαρμογή των προηγούμενων Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, μπορούμε να υποστηρίξουμε σήμερα ότι η επιτυχία του 4^{ου} ΚΠΣ θα εξαρτηθεί από:

- Το βαθμό που οι επιλεγόμενοι στόχοι θα αντιμετωπίζουν τις αιτίες και όχι τις εκφράσεις και εκφάνσεις των προβλημάτων.
- Το βαθμό συγκέντρωσης των πόρων σε έργα και δράσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Την αποτελεσματική υλοποίηση του από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Σύμφωνα με αυτά τα δεδομένα, η στρατηγική ανάπτυξης της περιοχής στηρίζεται στην ενίσχυση των υπάρχοντων και τη δημιουργία νέων ανταγωνιστικών

πλεονεκτημάτων που να αναδεικνύουν, να απελευθερώνουν και να αξιοποιούν τις δυνατότητες των φυσικών και ανθρώπινων πόρων της περιοχής. Στηρίζεται επίσης απαραίτητα στην ενεργητική δραστηριοποίηση της Αυτοδιοίκησης, αλλά και των παραγωγικών φορέων και των πολιτών με ρυθμούς, μηχανισμούς και μέσα συχνά πρωτόγνωρα, αλλά και στην ύπαρξη ενός ανοικτού και διαρκούς διαλόγου σε τοπικό επίπεδο που θα καταγράφει τα οφέλη και τις απαιτήσεις κάθε πολιτικής για τις κοινωνικές ομάδες και θα προφυλάσσει την τοπική κοινωνία από τριβές και συγκρούσεις που θα μπορούσαν να αποβούν μοιραίες για την αναπτυξιακή της προσπάθεια.

4.6.3 Ειδικοί ή τομεακοί στόχοι

Οι πολιτικές που θα επιλεγούν για την ανάπτυξη της περιοχής θα πρέπει να εντάσσονται σε μια ενιαία στρατηγική, όπως αυτή αναπτύχθηκε στην προηγούμενη ενότητα και να υπηρετούν τους στόχους που έχουν τεθεί κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Θα πρέπει επίσης να εντάσσονται σε άξονες δράσης κατά πεδίο παρέμβασης με κοινή λογική και εσωτερική συνοχή που να περιλαμβάνουν τις ακόλουθες δράσεις :

- Εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης της οικονομίας με τη δημιουργία τοπικών μηχανισμών υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και κυρίως των μικρών μονάδων, την ενίσχυση των παραγωγικών υποδομών, την προσέλκυση νέων επενδυτικών κεφαλαίων και την στήριξη του ενδογενούς δυναμικού της περιοχής.
- Διευκόλυνσης και ενίσχυσης των τάσεων διαρθρωτικού μετασχηματισμού της οικονομίας και κυρίως της γεωργίας στην κατεύθυνση της πολυκαλλιέργειας, της παραγωγής ποιοτικών προϊόντων, της χρήσης μεθόδων φιλικών στο περιβάλλον, της βιολογικής καλλιέργειας, της εισαγωγής νέων προϊόντων, της βελτίωσης των συνθηκών παραγωγής κλπ.
- Διευκόλυνσης και ενίσχυσης των τάσεων διαρθρωτικού μετασχηματισμού της οικονομίας με την ενίσχυση των πολιτικών που αυξάνουν την προστιθέμενη αξία των προϊόντων και κυρίως αυτών του πρωτογενή τομέα, αλλά και του δευτερογενούς και όχι πολιτικών που επικεντρώνουν στην παραπέρα συμπίεση του κόστους παραγωγής.

- Ενίσχυσης των δυνατοτήτων και ευκαιριών της περιοχής στον τομέα του τουρισμού και της αναψυχής.
- Προστασίας και μακροχρόνιας ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων της περιοχής με την ενθάρρυνση ή δημιουργία λειτουργικών δομών κατάρτισης και εξειδίκευσης σε ειδικότητες με τεκμηριωμένη ικανότητα πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Επίσης, δράσεις ενίσχυσης του κοινωνικού τομέα της οικονομίας σε τοπικό επίπεδο με κύριο στόχο την αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας, ειδικά ατόμων που βρίσκονται στο τέλος του παραγωγικού τους κύκλου και απειλούνται από την μακροχρόνια ανεργία και την φτώχεια.
- Ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής του γεωγραφικού χώρου που περιλαμβάνει όλα τα ΔΔ του Δήμου.
- Δράσεις που αφορούν στην αποτελεσματικότερη, λειτουργικότερη και πλέον ευέλικτη συγκρότηση των εσωτερικών δομών του Δήμου.
- Δράσεις των οποίων οι θετικές επιπτώσεις θα έχουν διάρκεια, θα είναι περισσότερο (και όχι λιγότερο) ορατές στο βάθος του χρόνου και δεν θα εξαντλούνται σε παροδικές επιδράσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Οι άξονες δράσης αποτελούν εννοιολογικά σύνολα τα οποία περιλαμβάνουν ομάδες παρεμβάσεων και πολιτικών με ένα κοινό θεματικό χαρακτηριστικό. Στην ουσία αποτελούν ταυτόχρονα μια στόχευση και μια ταξινόμηση των πολιτικών και των δράσεων ανάπτυξης που προτείνονται σε κάθε πρόγραμμα, έτσι ώστε να είναι ευκολότερη η κατανόηση, η αποδοχή και η υλοποίησή του. Τα κριτήρια ταξινόμησης των πολιτικών σε άξονες δράσης έχουν ασφαλώς σχέση με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής. Συνήθως, ενσωματώνουν τις προτεραιότητες οι οποίες αναδεικνύονται από την αναπτυξιακή στρατηγική και επιχειρούν να συνδέσουν σε αδρές γραμμές τις κατηγορίες δράσης με συγκεκριμένες προτεραιότητες. Οι επιμέρους δράσεις οι οποίες εντάσσονται σε κάθε άξονα έχουν μια πιο σαφή και οριοθετημένη αποστολή, καθώς επιδιώκουν να συνδέσουν τα διαθέσιμα μέσα άσκησης πολιτικής με συγκεκριμένες ανάγκες ή συγκεκριμένα προβλήματα της περιοχής.

Έτσι λοιπόν, οι κύριοι άξονες δράσης του σχεδίου ανάπτυξης μιας περιοχής θα πρέπει να απορρέουν από την αξιολόγηση και ιεράρχηση των προβλημάτων της κάθε περιοχής. Επίσης, θα πρέπει να είναι σε θέση να συμβάλουν στην υλοποίηση του αναπτυξιακού οράματος και των γενικών και ειδικών στόχων. Στη βάση αυτών των διαπιστώσεων, ταξινομούνται οι πολιτικές και δράσεις για την ανάπτυξη της περιοχής στους εξής έντεκα άξονες δράσης:

Πίνακας 37 : Άξονες παρέμβασης για την ανάπτυξη του Δ. Αρτέμιδος.

Άξονας 1	Χωρική και πολεοδομική ανάπτυξη
Άξονας 2	Ανάπτυξη τεχνικών, οικονομικών υποδομών
Άξονας 3	Ανάπτυξη κοινωνικών υποδομών
Άξονας 4	Διαχείριση και αξιοποίηση υδάτινων πόρων
Άξονας 5	Αγροτική ανάπτυξη
Άξονας 6	Αξιοποίηση δασικών εκτάσεων
Άξονας 7	Τουριστική ανάπτυξη
Άξονας 8	Πολιτισμός – αθλητισμός
Άξονας 9	Περιβάλλον
Άξονας 10	Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων

Άξονας 11	Ανάπτυξη και βελτίωση διοικητικών και διαχειριστικών δομών
------------------	---

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, 2006.

Πίνακας 38: Προγραμματισμός προτεινόμενων δράσεων για την ανάπτυξη του Δήμου Αρτέμιδος

α/α	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (έτη)	ΔΥΝΑΤΕΣ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ Ή ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΑΞΟΝΑΣ 1: Χωρική και πολεοδομική ανάπτυξη			
1.1	Εκπόνηση και έγκριση ΣΧΟΟΑΠ για το σύνολο του Δήμου	2008	ΥΠΕΧΩΔΕ
1.2	Εκπόνηση πολεοδομικών μελετών για όλα τα δημοτικά διαμερίσματα και τους οικισμούς	2008	ΥΠΕΧΩΔΕ
1.3	Αναπλάσεις σε οικισμούς (π.χ. πλατείες, πεζοδρόμια) και στο συνολικό παραλιακό μέτωπο	2010	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΕΠΤΑ, ΣΑΤΑ
1.4	Διατήρηση παραδοσιακού κτιριακού αποθέματος (π.χ. μνημεία, εκκλησίες και μοναστήρια, αρχοντικά, αρχιτεκτονική κληρονομιά, κτίρια βιομηχανικής κληρονομιάς)	2010	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΕΠΤΑ, ΠΕΠ, ΣΑΤΑ, LEADER+
1.5	Πρόγραμμα διατήρησης παραδοσιακού κτιριακού αποθέματος	Συνεχώς	Ιδιωτική πρωτοβουλία
1.6	Αισθητικές δασώσεις κατά μήκος των χειμάρρων (όπου δεν υφίστανται)	Άμεσα	ΥΠΓΕ
1.7	Χωροθετήσεις λειτουργιών όπως βιολογικού, ΠΟΤΑ, αθλητικών εγκαταστάσεων, θέσεων στάθμευσης κ.α.	2008 (ΣΧΟΟΑΠ)	ΥΠΕΧΩΔΕ
1.8	Χαράξεις οδικών αξόνων (π.χ. περιφερειακού, σύνδεση Αγίου Βλάσιου και Αγίου Λαυρεντίου, ποδηλατοδρόμου)	2008	ΠΕΠ, ΣΑΝΑ, ΕΠΤΑ
1.9	Οργάνωση του αγροτικού χώρου (μελέτη χωρικής οργάνωσης των συστημάτων καλλιέργειας, αγροτικός περιβαλλοντικός σχεδιασμός)	2008 (ΣΧΟΟΑΠ)	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΥΠΓΕ, ΠΕΠ
1.10	Ενέργειες για διασφάλιση χρηματοδοτικών ενισχύσεων για κατοίκους παραδοσιακών οικισμών και ενέργειες για τροποποίηση του καθεστώτος που αφορά τους όρους δόμησης	Άμεσα	ΥΠΕΧΩΔΕ

ΑΞΟΝΑΣ 2: Οδική και συγκοινωνιακή υποδομή			
2.1	Βελτίωση επαρχιακού δικτύου (περιφερειακός, αποπεράτωση σύνδεσης Αγίου Λαυρεντίου με χιονοδρομικό, σύνδεση Αγίου Βλάσιου και Αγίου Λαυρεντίου, βελτίωση οδού προς Άγιο Λαυρέντιο)	2009	ΠΕΠ, ΣΑΝΑ
2.2	Αποπεράτωση και βελτίωση οδικών συνδέσεων μεταξύ οικισμών και κεντρικών αξόνων, επέκταση και βελτίωση εσωτερική οδοποιίας	2008	ΠΕΠ, ΕΠΤΑ, ΣΑΤΑ
2.3	Συνεχής συντήρηση, βελτίωση και επέκταση αγροτικών οδών	Συνεχώς	ΣΑΤΑ, ΕΠΤΑ
2.4	Βελτίωση ενδοδημοτικής συγκοινωνίας με δρομολόγηση ενός λεωφορείου μετά από μελέτη κόστους-οφέλους (βιωσιμότητας)	Άμεσα	ΕΠΤΑ, ΤΑΚΤΙΚΑ, ΠΕΠ, ΑΝΤΑΠΟΔΩΤΙΚΗ, Ιδιώτες
2.5	Χώροι στάθμευσης σ' όλα τα δημοτικά διαμερίσματα και στους κάθετους άξονες σε απόσταση 100 μ. από τις κεντρικές παραλίες	2008	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΠΕΠ, ΕΠΤΑ, ΣΑΤΑ
ΑΞΟΝΑΣ 3: Κοινωνική υποδομή			
3.1	Αναβάθμιση εγκαταστάσεων κτιρίων και σχολείων και προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού	Συνεχώς	ΟΣΚ, ΣΑΤΑ
3.2	Υδρευση σχολείου Κάτω Λεγωνίων	Άμεσα	ΤΑΚΤΙΚΑ
3.3	Εξέταση των δυνατοτήτων συγχώνευσης σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	Άμεσα	ΠΕΠ
3.4	Αναβάθμιση υποδομών περιφερειακών ιατρείων	Άμεσα	ΣΑΤΑ, ΕΠΤΑ, ΤΑΚΤΙΚΑ
3.5	Αξιοποίηση ενημερωτικών προγραμμάτων προληπτικής ιατρικής	Συνεχώς	ΥΠΥΓ, ΠΕΣΥ, ΓΝΒ
	Ενέργειες ένταξης κοινωνικών ομάδων που πλήττονται από ανεργία και αποκλεισμό	Συνεχώς	ΥΠΕΡΓ, ΟΑΕΔ, ΚΕΚ,
3.7	Οργάνωση ειδικής πληροφόρησης για ευκαιρίες απασχόλησης και προγράμματα που αφορούν τις γυναίκες και τους ανέργους	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ, ΟΑΕΔ, ΚΕΚ, κ.α.
3.8	Προγράμματα στήριξης και εξυπηρέτησης τρίτης ηλικίας (ΚΑΠΗ, ΚΑΦΗ, βοήθεια στο σπίτι)	Άμεσα	ΠΕΠ, ΠΕΣΥ
3.9	Υποστήριξη εργαζομένων γυναικών (π.χ. πρόγραμμα βρεφονηπιακών σταθμών ολοκληρωμένης φροντίδας, βοήθεια στο σπίτι)	Άμεσα	ΠΕΠ, ΠΕΣΥ

3.10	Ενέργειες στήριξης της κοινωνικής οικονομίας (π.χ. γυναικείοι συνεταιρισμοί)	Άμεσα	ΠΕΠ, LEADER+, EQUAL
ΑΞΟΝΑΣ 4: Υδάτινοι πόροι			
4.1	Μελέτη διαχείρισης υδάτινων πόρων	Άμεσα	ΠΕΠ, ΥΠΓΕ
4.2	Σύσταση ΔΕΥΑ	Άμεσα	ΤΑΚΤΙΚΑ
4.3	Ενοποίηση κυκλώματος ύδρευσης	Άμεσα	ΤΑΚΤΙΚΑ, ΕΠΤΑ, ΣΑΤΑ
4.4	Επέκταση δικτύου ύδρευσης (σε νέους οικισμούς, Άγιο Βλάσιο)	Άμεσα	ΕΠΤΑ, ΠΕΠ
4.5	Αντικατάσταση δικτύου ύδρευσης (π.χ. Άγιο Λαυρέντιο, Κάτω Λεχώνια)	Άμεσα	ΕΠΤΑ, ΠΕΠ
4.6	Δημιουργία μικρών φραγμάτων στους χειμάρρους Βρύχωνα και Κουφάλα	2009	ΥΠΓΕ, ΠΕΠ
4.7	Κατασκευή μονάδας παραγωγής ρεύματος στον Κουφάλα (π.χ. γύρω στα 0,7-0,8 MW)	2008	Δήμος και ιδιωτική πρωτοβουλία
4.8	Συνεχής διάνοιξη και καθαρισμός χειμάρρων και ρεμάτων	Συνεχώς	ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΑ
ΑΞΟΝΑΣ 5: Αγροτική ανάπτυξη			
5.1	Οργάνωση γεωτεχνικής υπηρεσίας Δήμου ή διαδημοτικά	Άμεσα	ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑ
5.2	Μελέτη αναδιαρθρώσεως καλλιεργειών με στόχο τη δυναμική και ποιοτική γεωργία (π.χ. θερμοκήπια, βιολογική γεωργία στο χώρο τροφίμων)	Άμεσα	ΥΠΓΕ, ΕΠΤΑ, ΠΕΠ
5.3	Βελτίωση αγροτικών υποδομών (π.χ. άρδευση, οδοποιία)	_____	_____
5.4	Ορθολογική χρήση του νερού στην άρδευση	Άμεσα	Δήμος ή ΔΕΥΑ
5.5	Δημιουργία πρότυπου (επιδεικτικού) αγροκτήματος σε συνεργασία Δήμου και ιδιωτών αγροτών ή συνεταιρισμού	2008	ΠΕΠ, ΥΠΓΕ
5.6	Διατήρηση και αναπαραγωγή τοπικού γενετικού υλικού	2008	ΥΠΓΕ, ΠΕΠ
5.7	Βοτανικό πάρκο (για τουριστικούς σκοπούς)	2009	ΥΠΓΕ
5.8	Ενέργειες για κατοχύρωση ονομασίας προέλευσης (σε συνεργασία με άλλους δήμους Πηλίου και Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Πηλίου)	Άμεσα	ΠΕΠ

5.9	Επιθετική πολιτική προσέλκυσης και ενθάρρυνσης της δημιουργίας μικρών μονάδων διαλογής, τυποποίησης, συσκευασίας και επεξεργασίας τοπικών αγροτικών προϊόντων	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ
5.10	Δημιουργία μόνιμης δημοτικής υπερτοπικής λαχαναγοράς	2008	ΠΕΠ, ΥΠΓΕ
5.11	Αποθηκευτικοί χώροι αγροτικών παραγωγών εταιρικής σχέσης	Άμεσα	ΔΗΑΝΕΤ, Συνεταιρισμός
5.12	Ενέργειες πληροφόρησης – κατάρτισης αγροτών	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ, ΝΑΜ, ΚΕΚ, Π.Θ, ΔΗΜΗΤΡΑ,
5.13	Δημιουργία μικρών κήπων για ενοικίαση σε αστικό πληθυσμό	Άμεσα	ΠΕΠ, Ιδιώτες
5.14	Δημιουργία ενιαίου συνεταιρισμού για το σύνολο του Δήμου	Άμεσα	
ΑΞΟΝΑΣ 6: Αξιοποίηση δάσους Αγίου Λαυρεντίου			
6.1	Αξιοποίηση μονοπατιών (π.χ. Αγίου Λαυρεντίου – Αγριολεύκες -Χάνια, Φλέσι-Κρύα Βρύση-Άγιος Γεώργιος)	Συνεχώς	ΝΑΜ, ΔΗΑΝΕΤ
6.2	Δημιουργία θέσεων θέας (π.χ. παρατηρητήριο στη θέση Φλέσι άγριων πουλιών, στη θέση Γολγοθάς με κιόσκι)	2008	ΠΕΠ
6.3	Διαμόρφωση χώρου υπαίθριων γευμάτων στη θέση Φλέση (π.χ. κατασκευή λιθόκτιστης βρύσης, πάγκοι, στέγαστρα, κιόσκια, αθλητικοί χώροι, παιδική χαρά, χώρος κατασκήνωσης με μορφή αειφόρου κάμπινγκ κ.α. στη θέση της πηγής)	2008	ΠΕΠ
6.4	Δημιουργία περιβαλλοντικού κέντρου πληροφόρησης και βρύσης στη θέση του πρώην δασοφυλακείου στις Αγριολεύκες	2008	ΠΕΠ
6.5	Δημιουργία ξύλινων κατασκευών (ξενώνων) στη θέση Κοτίνα Λάκκα , 800 μ. από το Πάρκινγκ και 500 μ. από το χιονοδρομική κέντρο	2008	LEADER+, Ιδιώτες
6.6	Ορθολογική διαχείριση βοσκοτόπων (π.χ. ποτίστρες, βελτιώσεις βλάστησης, αλαταριές)	Συνεχώς	ΝΑΜ, ΠΕΠ, ΥΠΓΕ
6.7	Προώθηση της μελισσοτροφίας (75-100 κυψέλες ανά τοποθεσία και σε απόσταση 3 χλμ.)	Άμεσα	Ιδιώτες

6.8	Έργα και ενέργειες προστασίας του δάσους (π.χ. καταπολέμηση παράνομης υλοτόμησης, αντιτυρικές ζώνες, πινακίδες ενημέρωσης)	Άμεσα	ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ
ΑΞΟΝΑΣ 7: Τουρισμός			
7.1	Δημιουργία ενοποιημένου δικτύου τουριστικών χώρων και διαδρομών	2008	LEADER+, ΠΕΠ, ΔΗΑΝΕΤ
7.2	Παραγωγή τουριστικού χάρτη	Άμεσα	Π.Θ
7.3	Τουριστική προβολή (π.χ. τουριστικός οδηγός, συμμετοχή σε εκθέσεις, διαδίκτυο)	Συνεχώς	ΝΕΤΠ, ΔΗΑΝΕΤ
7.4	Αποκατάσταση και προβολή πολιτιστικών και αρχιτεκτονικών μνημείων (π.χ. αρχοντικά, Πύργος Βροχιά)	2009	ΠΕΠ, ΕΠΤΑ, ΥΠΠΟΛ
7.5	Αξιοποίηση και ανάδειξη βιομηχανικής κληρονομιάς (π.χ. Παγοποιείο Δημόπουλου, Μεταξουργείο Κοκοσλή, παλιά ελαιοτριβεία)	2008	ΠΕΠ, ΕΠΤΑ, ΥΠΠΟΛ
7.6	Ολοκλήρωση αποκατάστασης λιθόστρωτων και μονοπατιών (π.χ. Φλέσι-Κρύα Βρύση-Άγιος Γεώργιος)	2008	NAM
7.7	Πολιτιστική διαδρομή Αγίου Λαυρεντίου (με μοναστήρια-εκκλησιές-Αρχοντικά-ιστορικά σημεία- σύγχρονος πολιτισμός-γαστρονομία), θρησκευτική διαδρομή στο σύνολο του Δήμου	2008	ΠΕΠ, ΕΠΤΑ, ΥΠΠΟΛ
7.8	Δημιουργία κατασκηνωτικού κέντρου και σαλέ στο δάσος του Αγίου Λαυρεντίου (βλέπε και σημείο 6)		
7.9	Αξιοποίηση του κτιρίου του τραίνου του Πηλίου και δημιουργία περιπτέρου με τοπικά προϊόντα και αναμνηστικά	2008	Φορέας Διαχείρισης, ΔΗΑΝΕΤ
7.10	Αξιοποίηση για εκδηλώσεις και για ξενώνα του κτιρίου Στρατώνα	2008	ΕΠΤΑ, ΠΕΠ
7.11	Δημιουργία μικρής μαρίνας-καταφυγίου στα Πλατανίδια	2008	ΠΕΠ
7.12	Ενθάρρυνση-προσέλκυση επενδυτών στον αγροτουρισμό και στην κατασκευή ξενώνων	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ
7.13	Διερεύνηση για δημιουργία μικρής Περιοχής Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ)	Άμεσα	ΔΗΑΝΕΤ
7.14	Εφαρμογή σχεδίου αειφόρου τουρισμού με πιστοποίηση	2008	ΠΕΠ, ΥΠΕΧΩΔΕ, ΕΟΤ
ΑΞΟΝΑΣ 8: Πολιτισμός - αθλητισμός			

8.1	Δημιουργία υπαίθριων αθλητικών εγκαταστάσεων στην παραλία (μεταξύ Πλατανιδίων και εκβολών Βρύχωνα)	2009	ΠΕΠ, ΓΓΑ, ΣΑΤΑ
8.3	Έκδοση τόμου για ιστορία, πολιτιστική κληρονομιά και σύγχρονο πολιτισμό της περιοχής του Δήμου	2008	ΤΑΚΤΙΚΑ, ΥΠΠΟΛ
8.4	Ίδρυση ιστορικού-λαογραφικού μουσείου στο κτίριο Γκλαβάνη	2008	ΕΠΤΑ, ΠΕΠ
8.5	Ίδρυση πολιτιστικού – μίνι συνεδριακού κέντρου (π.χ. στο κτίριο Κοντού ή στο Κτίριο Μουρογιάννη ή στο κτίριο του Μεταξουργείου Κοκοσλή	2008	ΕΠΤΑ, ΠΕΠ
8.6	Οργάνωση πανελλήνιου φεστιβάλ παιδικού θεάτρου στον Άγιο Λαυρέντιο	Ετησίως	ΥΠΠΟΛ
8.7	Πολιτιστική διαδρομή Αγίου Λαυρεντίου (βλέπε και σημείο 7)	_____	_____
8.8	Θρησκευτική διαδρομή (εκκλησίες-μοναστήρια, βλέπε και 7)	_____	_____
8.9	Αδελφοποίηση με πόλη Αμάφι ή/και πόλη με ιστορικό σιδηρόδρομο	2008	ΕΕ
8.10	Έγκαιρος προγραμματισμός και ενιαία προβολή πολιτιστικών δραστηριοτήτων συλλόγων και φορέων	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ
8.11	Καταγραφή και προστασία τοπίων	2008	ΥΠΓΕ, ΠΕΠ, ΥΠΕΧΩΔΕ
ΑΞΟΝΑΣ 9: Περιβάλλον			
9.1	Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού σε συνεργασία με άλλους Δήμους της περιοχής ή σε συνεργασία με ΔΕΥΑΜΒ μετά από συγκριτική μελέτη	2008	ΔΕΥΑ, ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ, ΥΠΕΧΩΔΕ, ΠΕΠ
9.2	Συνεχής διάνοιξη και καθαρισμός χειμάρρων και ρεμάτων	_____	_____
9.3	Καθαριότητα (ιδίως παραλίων τους θερινούς μήνες)	Συνεχώς	ΔΗΜΟΣ
9.4	Προστασία δάσους Αγίου Λαυρεντίου (βλέπε σημείο 6)	_____	_____
9.5	Προστασία βιότοπου Βρύχωνα	Συνεχώς	ΔΗΜΟΣ
9.6	Αποφυγή εγκατάστασης ρυπογόνων δραστηριοτήτων στην περιοχή του Δήμου	Συνεχώς	ΔΗΜΟΣ
9.7	Αντιμετώπιση αποβλήτων ελαιοτριβείων	Συνεχώς	ΔΗΜΟΣ, ΔΕΥΑ
9.8	Περιβαλλοντική εκπαίδευση, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ

9.9	Αποφυγή γενετικής μόλυνσης καλλιιεργειών	Συνεχώς	ΕΘΙΑΓΕ, Π.Θ
ΑΞΟΝΑΣ 10: Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων			
10.1	Ενημέρωση δημοτών για προγράμματα κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης (σε συνεργασία με ΟΑΕΔ, ΚΕΚΑΝΑΜ, άλλα ΚΕΚ, Πανεπιστήμιο)	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ
10.2	Ενημέρωση για φορείς και μηχανισμούς εύρεσης εργασίας	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ
10.3	Συμμετοχή σε ειδικά προγράμματα (π.χ. LEONARDO)	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ
10.4	Συνεργασία με Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας για επαγγελματικό προσανατολισμό	Συνεχώς	Γραφείο Διασύνδεσης ΠΘ
10.5	Διοργάνωση ειδικών εκδηλώσεων για ενημέρωση αγροτών	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ
ΑΞΟΝΑΣ 11: Ανάπτυξη και βελτίωση διοικητικών και διαχειριστικών υποδομών			
11.1	Δικτύωση όλων των υπηρεσιών και όλων των υποκαταστημάτων του Δήμου	Άμεσα	ΥΠΕΣΔΔΑ
11.2	Δημιουργία σελίδας στο διαδίκτυο για ενημέρωση δημοτών και ετεροδημοτών καθώς και για προβολή περιοχής	Άμεσα	ΤΑΚΤΙΚΑ
11.3	Βελτίωση και αύξηση μηχανολογικού εξοπλισμού	Άμεσα	ΕΠΤΑ, ΤΑΚΤΙΚΑ
11.4	Δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης χρηματοδοτικών προγραμμάτων και διαχείρισης περιουσίας Δήμου (π.χ. από ΔΗΑΝΕΤ)	Συνεχώς	ΔΗΑΝΕΤ
11.5	Ίδρυση γραφείου ενημέρωσης του πολίτη	Άμεσα	ΔΗΜΟΣ
11.6	Δημιουργία γεωτεχνικού γραφείου για ενημέρωση-καθοδήγηση αγροτών	_____	_____
11.7	Δημιουργία διαδημοτικών υπηρεσιών και εγκατάστασή τους στο κτίριο Παπαγιαννόπουλου	Άμεσα	ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑ
11.8	Δημιουργία Μηχανισμού Εφαρμογής του ΤΑΠ	Άμεσα	ΔΗΜΟΣ, ΔΗΑΝΕΤ

Πηγή: ΤΑΠ Δήμου Αρτέμιδος, 2002, Ίδια επεξεργασία

5.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

5.1.1 Χωρική και πολεοδομική ανάπτυξη

5.1.1.1 Αναμόρφωση των αστικών χαρακτηριστικών της περιοχής και προσδιορισμός χρήσεων γης.

Οι οικισμοί του Δήμου Αρτέμιδος και ο ενδιάμεσος χώρος που βρίσκεται εκτός των οικιστικών ορίων παρουσιάζουν την εικόνα ενός χώρου που δεν έχει την ανάλογη αντιμετώπιση, καθώς παρατηρούνται ελλείψεις παρεμβάσεων βελτίωσης των αστικού τύπου χαρακτηριστικών του. Επίσης, η σύνδεση των οικισμών, που πλέον θα πρέπει να θεωρείται εσωτερικός χώρος του Δήμου, δεν έχει τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά που θα προσέδιδαν στο χώρο μια ενιαία εικόνα. Η βελτίωση των χαρακτηριστικών αυτών θα δώσει στον Δήμο τη δυνατότητα να αποτελέσει ένα χώρο προσέλκυσης νέων κατοίκων, που θέλουν να φύγουν από τα αστικά κέντρα και να κατοικήσουν σε ένα ποιοτικό περιβάλλον.

Ακόμη, για την αποφυγή συγκρούσεων και άναρχης διαμόρφωσης του χώρου απαιτείται σαφής προσδιορισμός των χρήσεων γης και των λειτουργικών χωρικών ζωνών. Στα πλαίσια της βελτίωσης και αναμόρφωση της αστικής εικόνας του Δήμου και της οργανωμένης χωρικής ανάπτυξης του προτείνονται οι παρακάτω δράσεις, ορισμένες από τις οποίες μπορούν άμεσα να ενταχθούν σε εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα:

- Εκπόνηση και έγκριση Σχεδίου Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων (ΣΧΟΟΑΠ), έτσι ώστε να υπάρξει σαφής προσδιορισμός για τις επί μέρους χρήσεις γης και τα όρια οικιστικής ανάπτυξης.
- Εκπόνηση πολεοδομικών μελετών (σχεδίων) για όλα τα δημοτικά διαμερίσματα και οικισμούς του Δήμου, δεδομένης της ανάγκης διεύρυνσης των υφιστάμενων σχεδίων πόλεως και της αύξησης της ζήτησης για κύρια κατοικία τόσο από κατοίκους της περιοχής του Δήμου όσο και από κατοίκους του πολεοδομικού συγκροτήματος Βόλου αλλά και για εξοχική κατοικία από κατοίκους άλλων αστικών περιοχών της χώρας. Η κυριαρχία των καλλιεργούμενων εκτάσεων έχει σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχει σήμερα ένα οργανωμένο σχέδιο επέκτασης των οικισμών. Επίσης, οι περιορισμένες δημοτικές εκτάσεις σε κατάλληλη θέση δεν επιτρέπουν την δημιουργία κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων.
- Χωροθέτηση βασικών υποδομών και υπηρεσιών όπως είναι η χωροθέτηση μονάδας βιολογικού καθαρισμού σε περίπτωση που ο Δήμος επιλέξει την κατασκευή δημοτικού ή διαδημοτικού βιολογικού καθαρισμού. Επίσης, χωροθέτησης χρήζουν η ΠΟΤΑ καθώς και οι αθλητικές εγκαταστάσεις στην

παραλία και το κατασκηνωτικό κέντρο στο δάσος του Αγίου Λαυρεντίου, οι χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων κλπ. Οι χωροθετήσεις αυτές μπορούν να προσδιορισθούν στο πλαίσιο του ΣΧΟΟΑΠ ή προηγουμένως.

- Εκπόνηση σχεδίων ανάπλασης οικισμών αλλά και του παραλιακού μετώπου. Ορισμένες αναπλάσεις (π.χ. Πλατεία Αγίου Λαυρεντίου, Πλατεία Δημαρχείου) κατέδειξαν τη χρησιμότητα τους για την αναβάθμιση της περιοχής. Έτσι, άμεσης ανάπλασης χρήζουν η πλατεία Άνω Λεχωνίων, ο περιβάλλον χώρος του σταθμού του τρένου του Πηλίου, η παραλία Πλατανιδίων, ενώ επίσης χρήζει αναπλάσεως το σύνολο του παραλιακού μετώπου από το Μαλάκι μέχρι τα όρια του Δήμου Αγριάς.
- Διατήρηση παραδοσιακού κτιριακού αποθέματος ώστε να διασωθεί η ιστορική, πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά της περιοχής, να ανακτηθούν χώροι για στέγαση δημοτικών υπηρεσιών, για πολιτιστικές λειτουργίες, για συνέδρια αλλά και τουριστική εκμετάλλευση. Ως τέτοια κτίρια αναφέρονται το κτίριο Κοντού, το κτίριο Στρατώνας, το κτίριο Μουρογιάννη, το παλαιό σχολείο Αγίου Βλάσιου, το κτίριο Παπαγιαννόπουλου, το αρχοντικό Γκλαβάνη καθώς και τα κτίρια βιομηχανικής κληρονομιάς (π.χ. Μεταξουργείο Κοκοσλή και Παγοποιείο Δημόπουλου, οι δριστέλες), ο πύργος Βροχιά και ο σταθμός του τρένου του Πηλίου.
- Οι χείμαρροι και τα ρέματα, σημαντικοί περιβαλλοντικοί πόροι της περιοχής, δεν πληρούν μόνο υδροδοτικές και προστατευτικές από πλημμύρες λειτουργίες, αλλά παράλληλα πρόκειται για σημαντικά στοιχεία του τοπίου και της αισθητικής της περιοχής. Η απόληξη των περισσοτέρων εξ αυτών χρήζει δασώσεων ώστε να βελτιωθεί η περιβαλλοντική τους λειτουργία αλλά και η αισθητική του τοπίου.
- Η χάραξη οδικών αξόνων και άλλων γραμμικών παρεμβάσεων επηρεάζει σημαντικά τις λειτουργίες του χώρου. Έτσι, αναγκαία θεωρείται η σύμπραξη του Δήμου στη χάραξη του περιφερειακού. Η ορεινή χάραξη λόγω απαλλοτρίωσης συγκριτικά λιγότερο παραγωγικής γης, λόγω μεγαλύτερων δυνατοτήτων αφομοίωσης των περιβαλλοντικών του επιπτώσεων (π.χ. θορύβου και καυσαερίων) αλλά και λόγω της βελτίωσης της προσπελασιμότητας των περισσότερο μειονεκτικών ορεινών δημοτικών διαμερισμάτων του Δήμου. Επίσης, η χάραξη του ποδηλατόδρομου πρέπει να

βρίσκεται πλησίον της παραλίας κατά προτίμηση επί του υφιστάμενου παραλιακού χωματόδρομου, του οποίου η χρήση για διέλευση οχημάτων θα πρέπει να απαγορευτεί.

- Καλύτερη διασύνδεση των οδικών δικτύων της περιοχής, με τις κατάλληλες βελτιώσεις όπου είναι απαραίτητο, με τα σχεδιαζόμενα υπερτοπικά οδικά δίκτυα για την αναβάθμιση των δυνατοτήτων μετακίνησης των κατοίκων και των προϊόντων της. Σύνδεση μεταξύ Αγίου Βλασίου και Αγίου Λαυρεντίου.
- Βελτίωση (διαπλάτυνση, οδόστρωμα) των κάθετων οδικών αξόνων που συνδέουν τον περιφερειακό κεντρικό άξονα με παραλιακούς οικισμούς και σημαντικές αγροτικές επιχειρήσεις.

5.1.1.2 Πολιτικές διατήρησης παραδοσιακού κτιριακού αποθέματος της Περιοχής

Στα χωριά της περιοχής το απόθεμα παραδοσιακών κατοικιών μειώνεται διαχρονικά, καθώς πολλά εγκαταλειμμένα σπίτια δεν αντέχουν στον χρόνο. Για τον σκοπό αυτό προτείνεται ένα πρόγραμμα *διατήρησης του παραδοσιακού κτιριακού αποθέματος*. Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο θα αποτελεί ειδική δράση του μηχανισμού προβολής, θα επιδιώκει την "υιοθέτηση" συγκεκριμένων παραδοσιακών κτιρίων από μεγάλες Ελληνικές επιχειρήσεις (π.χ. τις μεγαλύτερες βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις, αλλά και τις τράπεζες), οι οποίες αφού τα επισκευάσουν θα τα χρησιμοποιούν για ξεκούραση και εργασία των στελεχών τους ή για φιλοξενία πελατών αλλά και εκδηλώσεις.

Η δράση αυτή, που απαιτεί την καταγραφή των εγκαταλειμμένων παραδοσιακών κατοικιών και του ιδιοκτησιακού τους καθεστώτος, αποβλέπει αφενός στην διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής και αφετέρου στην επέκταση (και διαφοροποίηση) του τουριστικού της προϊόντος. Στο βαθμό που οι επιχειρήσεις μπορούν να αξιοποιήσουν την δράση αυτή και για τις δικές τους ανάγκες προβολής (συμμετοχή στην διάσωση παραδοσιακών κτιρίων), εκτιμάται ότι μια μεθοδική και προσεκτική προσέγγιση του θέματος θα μπορούσε να έχει ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Ένα ιδιαίτερο πρόβλημα που απαιτεί άμεση λύση σχετίζεται με το χαρακτηρισμό ως παραδοσιακών των Δ.Δ. Άνω Λεχωνίων και Αγίου Λαυρεντίου. Ο χαρακτηρισμός αυτός έχει ως θετικά στοιχεία τη διατήρηση και προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των τοπίων με θετικές επιπτώσεις και στον

τουρισμό, όμως επιβαρύνει υπερβολικά το κόστος κατασκευής των στεγών από πλάκα και προκαλεί τη δικαιολογημένη δυσφορία των κατοίκων, οι οποίοι καλούνται να πληρώσουν για ένα αγαθό το οποίο ως ένα βαθμό έχει και το χαρακτήρα δημόσιου αγαθού. Ως πρώτη βέλτιστη λύση για την αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού δύναται να κριθεί η προσπάθεια για διασφάλιση χρηματοδοτικών ενισχύσεων ώστε και ο παραδοσιακός χαρακτηρισμός να διατηρηθεί αλλά και οι κάτοικοι να ελαφρυνθούν. Ο αποχαρακτηρισμός, εφόσον επιλεγεί, θα θέσει σε κίνδυνο τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και θα πρέπει να θεωρηθεί ως έσχατο μέσο. Επίσης, το ισχύον καθεστώς επιβάλλει όρους δόμησης οι οποίοι προκαλούν αύξηση του κόστους και περιορίζουν σημαντικά τις επιλογές των μόνιμων κατοίκων. Εδώ χρειάζονται ενέργειες για τροποποιήσεις των υφιστάμενων όρων δόμησης.

Αγροτική χωροταξία

Στο πλαίσιο της χωρικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου προτείνονται:

- Μελέτη της χωρικής οργάνωσης των συστημάτων καλλιέργειας (οργάνωση κατά κλίμακες, εξάρτηση από το ρόλο διάφορων παραγόντων του χώρου, η ενός κλάδου-αλυσίδας ή από συλλογικούς κανόνες) σε μια μικρο-περιοχή. Η μελέτη αυτή είναι απαραίτητη στην προοπτική μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης του τοπικού χώρου.
- Πλαίσιο τροποποιήσεων, μεθόδων και πρακτικών που οι γεωργοί οφείλουν να εισάγουν στην εκμετάλλευση (αγροτεμάχια) για αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων που αφορούν τη ποιότητα του νερού ή κάποιων προϊόντων, είτε τη προστασία πόρων (διάβρωση, πυρκαγιές, τοπία, πανίδα, χλωρίδα). Προετοιμασία και διανομή στους αγρότες εγχειριδίων σύμφωνα με Κοινοτική και εθνική νομοθεσία.

5.1.2 Ανάπτυξη τεχνικών, οικονομικών και κοινωνικών υποδομών

5.1.2.1 Συγκοινωνιακή υποδομή - Οδικά δίκτυα

Το οδικό δίκτυο του Δήμου Αρτέμιδος παρουσιάζει επάρκεια αναφορικά με την πυκνότητά του και τον στρατηγικό σχεδιασμό του, αλλά τα επίπεδα χαράξεων, ποιότητας οδοστρώματος, οδικού εξοπλισμού, ασφάλειας και γεωμετρικών

χαρακτηριστικών είναι, παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, συχνά μέτρια ή κάτω του μετρίου.

Έτσι προτείνονται:

- Η βελτίωση του επαρχιακού και δημοτικού οδικού δικτύου. Εδώ συγκαταλέγονται η κατασκευή του περιφερειακού με τις αναγκαίες κάθετες συνδέσεις με τα δημοτικά διαμερίσματα και τους οικισμούς του Δήμου Αρτέμιδος, η ολοκλήρωση της οδικής σύνδεσης Αγίου Λαυρεντίου με το χιονοδρομικό κέντρο Πηλίου, η οδική σύνδεση Αγίου Βλασίου-Αγίου Λαυρεντίου. Σε περίπτωση κατασκευής της περιφερειακής Βόλου μέχρι την Αγρία αναμένεται όξυνση του συγκοινωνιακού προβλήματος στα Άνω και Κάτω Λεχώνια. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις. Ως ενδιάμεσες λύσεις προτείνονται η κατασκευή προσωρινής παράκαμψης των Κάτω και Άνω Λεχωνίων από το νότιο πεδινό τμήμα τους, με χρήση όπου είναι εφικτό, των υφιστάμενων οδών ή /και με βελτίωση των υφιστάμενων αγροτικών οδών.
- Διαπλάτυνση του οδικού άξονα Αγίου Λαυρεντίου (4-5 αρχικά χιλιόμετρα).
- Βελτίωση εσωτερικής οδοποιίας στα κεντρικά δημοτικά διαμερίσματα και στους νέους οικισμούς του Δήμου.
- Βελτίωση και συντήρηση αγροτικής οδοποιίας

5.1.2.2 Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

Η μετακίνηση των πολιτών με μέσα μαζικής μεταφοράς γίνεται κυρίως από και προς το Βόλο. Δυνατότητες μετακινήσεων για εξυπηρέτησεις υπάρχουν από το Δήμο Αρτέμιδος προς το υπόλοιπο Πήλιο, χωρίς όμως ιδιαίτερη πρόβλεψη εξυπηρέτησης τοπικών αναγκών. Είναι εμφανής η ανάγκη βελτίωσης της ενδο-δημοτικής/αστικής συγκοινωνίας μεταξύ των διαμερισμάτων του Δήμου και κυρίως προς την έδρα του.

Οι εξυπηρέτησεις από μέσα μαζικής μεταφοράς στο Δήμο Αρτέμιδος γίνονται μόνο από λεωφορεία των αστικών και υπεραστικών ΚΤΕΛ και με αφετηρία/προορισμό τον Βόλο. Το μοντέλο αυτό μετακινήσεων αντιπροσωπεύει την παλιά δομή του Α' Βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με τις πολλές μικρές κοινότητες εξαρτημένες από τους μεγαλύτερους δήμους σε κάθε νομό. Η νέα δομή των δήμων

προϋποθέτει σταδιακή δημιουργία συνοχής των πρώην κοινοτήτων που εμπεριέχονται σε κάθε νέο δήμο. Σε προηγούμενες προτάσεις ενεργειών, η συνοχή αυτή επιχειρείται να προωθηθεί με κατάλληλη οργάνωση του οδικού δικτύου. Ένα συμπληρωματικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή είναι η δημιουργία συστήματος μαζικής μεταφοράς για το εσωτερικό του Δήμου. Προτείνεται λοιπόν, κατ' αρχή μελέτη σκοπιμότητας, βιωσιμότητας και οργάνωσης, και κατόπιν υλοποίηση, ενός τέτοιου συστήματος που θα παίρνει υπόψη την μικρή κλίμακα των οικισμών, την προς το παρόν μειωμένη αλληλεπίδραση των οικισμών μεταξύ τους, είδη μέσων (π.χ. μίνι ή μάζι μπας), δυνατότητα μερικής ενσωμάτωσης των υπαρχόντων ταξί σ' ένα τέτοιο σύστημα, συνεργασία με ΚΤΕΛ, δυνατότητα ανάπτυξης του σε συνεργασία με γειτονικούς δήμους, όπως οι Δήμοι Αγριάς και Μηλεών, κλπ.

5.2.2 Βελτίωση υποδομών για αναβαθμισμένη χρήση νέων τηλεπικοινωνιακών τεχνολογιών

Αναβάθμιση του υφιστάμενου τηλεπικοινωνιακού δικτύου για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών με στόχο την υποστήριξη των κατοίκων και των παραγωγικών μονάδων της υπαίθρου. (Αναβάθμιση όλων των κέντρων σε ψηφιακής τεχνολογίας, δημιουργία κόμβων Internet, πλήρη γεωγραφική κάλυψη κινητής τηλεφωνίας).

5.2.3 Κοινωνικές Υποδομές-Πρόνοια

Στις κοινωνικές υποδομές εντάσσονται η παιδεία, η υγεία και η κοινωνική πρόνοια.

5.2.3.1 Δευτεροβάθμια - Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Η επιτυχής αντιμετώπιση του διδακτηριακού προβλήματος, παρά τις σημαντικές επιτυχίες, θα εξακολουθεί να αποτελεί στόχο πολιτικής, υπό τον όρο ότι οι αίθουσες που θα ανεγερθούν δεν θα είναι κενές μαθητών τα προσεχή χρόνια, λόγω δημογραφικού μαρασμού ορισμένων περιοχών. Επίσης, απαιτείται συνεχής βελτίωση και εκσυγχρονισμός των αθλητικών εγκαταστάσεων των σχολείων, των παιδικών χαρών και του εξοπλισμού τους ώστε να ακολουθούν τη σύγχρονη τεχνολογία.

Ένα θέμα το οποίο θα πρέπει να εξετασθεί είναι αυτό της ενσωμάτωσης των μαθητών των ολιγοθέσιων σχολείων στα δημοτικά σχολεία Άνω και Κάτω Λεχωνίων. Ως πλεονεκτήματα δύνανται να αναφερθούν: Η καλύτερη εκπαίδευση των μαθητών σε εξαθέσια σχολεία, η συναναστροφή τους με παιδιά από όλο τον Δήμο και η ομαλή ένταξή τους στο Γυμνάσιο του Δήμου, εξοικονομήσεις στο κόστος λειτουργίας των σχολείων, ενδυνάμωση των υφιστάμενων σχολείων των δύο κεντρικών Δ.Δ.. Σε κάθε περίπτωση η λύση αυτή προϋποθέτει είτε την ύπαρξη δημοτικού λεωφορείου, είτε τη χρηματοδότησή του από τη Νομαρχία ή άλλο φορέα του κράτους λόγω εξοικονόμησης κόστους.

Ένα ειδικό πρόβλημα που χρήζει όμως άμεσης αντιμετώπισης είναι η επαρκής και βιώσιμη ύδρευση του σχολείου των Κάτω Λεχωνίων καθώς και η μεταφορά των μαθητών με Λεωφορείο από τα μακρινά δημοτικά διαμερίσματα στις έδρες των σχολείων και του Γυμνασίου.

5.2.3.2 Υγεία

Στον τομέα των υποδομών υγείας, το μέγεθος και ο πληθυσμός του Δήμου δεν επιτρέπουν την κατασκευή ιατρικού κέντρου. Είναι όμως εφικτά η συνεχής επάνδρωση με ιατρούς των υφιστάμενων ιατειών, η βελτίωση της υποδομής τους καθώς και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων ενημέρωσης και προληπτικής ιατρικής. Η λειτουργία του Πανεπιστημιακού Περιφερειακού Νοσοκομείου σε συνδυασμό με την λειτουργία του Νομαρχιακού Νοσοκομείου του Βόλου πρόκειται να ωφελήσει και την περιοχή.

5.2.3.3 Πολιτικές ένταξης κοινωνικών ομάδων που απειλούνται με αποκλεισμό και νέες υποδομές πρόνοιας

Διάγνωση των προβλημάτων και των δυνατοτήτων που παρουσιάζουν στο τοπικό τους πλαίσιο οι κοινωνικές ομάδες των νέων, γυναικών και άνεργων και άλλων ιδιαίτερων ομάδων όπως των οικονομικών μεταναστών, ώστε να σχεδιασθούν με τη συμμετοχή τους εξειδικευμένες και προσαρμοσμένες στις τοπικές συνθήκες δράσεις στο πλαίσιο των υφιστάμενων πολιτικών ένταξης αυτών των ομάδων. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να ληφθεί για ομάδες που απειλούνται από το φαινόμενο της ανεργίας, της φτώχειας και του ρατσισμού όπως οι Αλβανοί μετανάστες της περιοχής.

5.2.3.4 Προγράμματα στήριξης και εξυπηρέτησης τρίτης ηλικίας

Εξέταση της δυνατότητας ίδρυσης ΚΑΠΗ. Σε περίπτωση απόκτησης δημοτικού λεωφορείου χρήση αυτού για την αξιοποίηση του ΚΑΠΗ Αρτέμιδος και από τους συνταξιούχους των άλλων Δ.Δ. του Δήμου. Μέριμνα για την κατ' οίκον φροντίδα των υπερηλίκων.

5.2.3.5 Υποστήριξη εργαζομένων γυναικών

Οργάνωση ειδικής πληροφόρησης για τις επιχειρηματικές και συνεταιριστικές δυνατότητες των γυναικών. Αναβάθμιση κτιριακή ή και στελεχιακή του υφιστάμενου Παιδικού Σταθμού ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στη ζήτηση. Ειδικά προγράμματα ιδιαίτερα για τους καλοκαιρινούς μήνες. Στήριξη πρωτοβουλιών γυναικείων ομάδων σε τομείς μεταποίησης και παροχής υπηρεσιών.

Για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων μπορούσαν να αξιοποιηθούν οι δράσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υγεία-Πρόνοια» όπως το Μέτρο 3.1 «Ενέργειες υποστήριξης ατόμων που απειλούνται ή πλήττονται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας στο πλαίσιο των δράσεων του Δικτύου κοινωνικών-υποστηρικτικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο» και το Μέτρο 3.2 «Σταδιακή επανένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνικο-οικονομική ζωή και προώθηση στην αυτόνομη διαβίωση» καθώς και το μέτρο 5.3 «Ανάπτυξη της Γυναικείας Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας και Προώθηση της Ισότητας Ευκαιριών των Δύο Φύλων» που προωθεί δράσεις όπως Λειτουργία Βρεφονηπιακών Σταθμών, Νέα Τμήματα σε Βρεφικούς Σταθμούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς ολοκληρωμένης Φροντίδας, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, δημιουργία μονάδων «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων».

5.2.4 Διαχείριση υδάτινων πόρων

Ο Δήμος Αρτέμιδος διαθέτει άφθονους υδάτινους πόρους, εμφανίζει όμως προβλήματα στη διαχείρισή τους. Για το λόγο αυτό προτείνονται:

- Εκπόνηση μελέτης για την ολοκληρωμένη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων της περιοχής.
- Σύσταση Δημοτικής ή Διαδημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) με στόχο την ορθολογική και ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση επενδυτικών προγραμμάτων στον τομέα αυτό, αλλά και η ένταξη σε ειδικά Κοινοτικά και εθνικά προγράμματα επιχορηγήσεων και επενδυτικών ενισχύσεων είναι εφικτή μόνον εφόσον ένας δήμος διαθέτει ΔΕΥΑ.
- Ενοποίηση ("δημοτικοποίηση") του κυκλώματος νερού. Είναι αδιανόητο ένας νέος δήμος ενώ έχει συγκεντρώσει το σύνολο των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών των πρώην κοινοτήτων και ενοποιήσει τις υπηρεσίες του να εξακολουθεί, λόγω κυρίως τοπικιστικών αντιδράσεων, να διαχειρίζεται αποσπασματικά, με βάση τις παλαιές διαιρέσεις, το ζήτημα της διαχείρισης των υδάτων, με αποτέλεσμα σε ορισμένα Δ.Δ. να υπάρχει πλεόνασμα και σπατάλη ύδατος, ενώ σε άλλα να υπάρχει σημαντική έλλειψη.
- Επέκταση δικτύου ύδρευσης όπου είναι αναγκαίο (π.χ. Άγιος Βλάσιος, οικισμοί) καθώς και αντικατάσταση των σωλήνων αμιάντου στα Δ.Δ. Αγίου Λαυρεντίου και Κάτω Λεχωνίων.
- Έργα μικρών φραγμάτων και σχεδιασμός συστήματος μικρών λιμνοδεξαμενών και άλλων έργων (υδατο)συγκράτησης, για αντιπλημμυρικούς και αρδευτικούς λόγους, προς εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα και αποφυγή φαινομένων αποπλύσεως εδαφών και προς συγκράτηση των φερτών υλών, αφού μελετηθούν τα υδατικά ισοζύγια. Επανατροφοδοσία υπόγειου υδροφορέα σε περιοχές που εμφανίζουν οξυμένα προβλήματα διαταραχής του υδάτινου υπόγειου συστήματος από ανθρωπογενείς ή φυσικούς λόγους. Βελτίωση αρδευτικού δικτύου. Πρόγραμμα προώθησης ηλεκτροδότησης των αγροκτημάτων. Ένταξη των έργων στο ΠΕΠ, Μέτρο 3.2. Τίτλος "Υποδομές συνδυασμένης εγχειοβελτιωτικής – περιβαλλοντικής προστασίας. Αξιοποίηση των υδάτων των φραγμάτων του μπορεί να γίνει και στην κατεύθυνση της παραγωγής ενέργειας.

5.2.5 Αγροτική ανάπτυξη

Η νέα ΚΑΠ, το αναπτυξιακό σκέλος της οποίας παρατίθεται στο Παράρτημα, επιφέρει σαρωτικές αλλαγές στον αγροτικό κόσμο της χώρας, καθώς εγκαταλείπεται το παραγωγικό μοντέλο που λίγο πολύ ίσχυε τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Οι λέξεις κλειδιά είναι αειφορία, προστασία του περιβάλλοντος, ποιότητα και υγιεινή τροφή. Για να επωφεληθούν οι αγρότες από το νέο καθεστώς είναι αναγκαίο πρώτα να ενημερωθούν για τις νέες εξελίξεις και να μάθουν να λειτουργούν μέσα σε αυτές. Στα παρακάτω διατυπώνονται συγκεκριμένοι άξονες δράσεις και πολιτικές τόσο σε επίπεδο Δήμου όσο και σε επίπεδο ιδιωτών αγροτών.

5.2.5.1 Δημιουργία Προτύπου Αγροκτήματος

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του ΥΠΓΕ προωθεί τη Δημιουργία Προτύπων Αγροκτημάτων στα πλαίσια του Μέτρου 1.1 με τίτλο Επενδύσεις στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις. Στόχος του έργου θα είναι μια ομάδα αγροτών να λειτουργεί στα πλαίσια των ΚΟΓΕΠ και η λειτουργία του θα αποσκοπεί στη μείωση του κόστους παραγωγής, στη βελτίωση της ποιότητας, στην προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος με στόχο, στην περίπτωση επιτυχημένων αποτελεσμάτων, τη διάδοσή τους στον ευρύτερο αγροτικό χώρο. Αυτό αφορά ήδη καλλιεργούμενα προϊόντα ή νέες προωθούμενες καλλιέργειες (π.χ. λαχανικά ή ψυχανθή)

5.2.6 Διαχείριση Υδάτινων Πόρων

Ιδιαίτερο βάρος στην προγραμματική περίοδο 2006-2007 δόθηκε στην βελτίωση του υδατικού ισοζυγίου. Για το λόγο αυτό το ΥΠΓΕ μέσα από το μέτρο 7.7 που αφορά στη Διαχείριση των Υδατικών Πόρων της Γεωργίας. Το μέτρο προωθεί τη κατασκευή μικρών φραγμάτων, μικρών λιμνοδεξαμενών, καθώς και των απαραίτητων δικτύων ή και βελτίωση των υπαρχόντων, με στόχο την ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση των υδατικών πόρων των περιοχών εφαρμογής των ολοκληρωμένων προγραμμάτων. Εδώ δύνανται να ενταχθούν τα προτεινόμενα έργα (ή στο ΠΕΠ) για βελτίωση και επέκταση του αρδευτικού δικτύου καθώς και για μια πιο ορθολογική άρδευση.

5.2.7 Ανάπτυξη και Βελτίωση της Υποδομής

Τέλος, το Μέτρο 7.8 προωθεί την Ανάπτυξη και Βελτίωση της Υποδομής που σχετίζεται με την Ανάπτυξη του Υπουργείου Γεωργίας. Πιο συγκεκριμένα προωθεί μικρά έργα υποδομής, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, για την κατασκευή και βελτίωση αγροτικών δρόμων που συνδέουν οικισμούς με αγροτικές εκμεταλλεύσεις και επαρχιακά δίκτυα. Επίσης, χρηματοδοτεί δράσεις που αφορούν τον εξηλεκτρισμό αγροτικών οικισμών, συμπεριλαμβανομένων των δικτύων σύνδεσης με γεωργικές εκμεταλλεύσεις, καθώς και την κατασκευή αποχετευτικών έργων σε οικισμούς των οποίων ο πληθυσμός δεν υπερβαίνει τους 2.000 κατοίκους και την αξιοποίηση ήπιων μορφών ενέργειας.

5.2.8 Ανάπτυξη Χωριών – Προστασία Αγροτικής Κληρονομιάς

Μια άλλη δράση που μπορεί να υιοθετηθεί είναι η Ανακαίνιση και Ανάπτυξη Χωριών – Προστασία και Διατήρηση της Αγροτικής Κληρονομιάς με το Μέτρο 7.5. Το μέτρο αφορά ενισχύσεις για την προώθηση της προστασίας και ανάδειξης του παραδοσιακού και τοπικού οικιστικού περιβάλλοντος του αγροτικού χώρου και της προστασίας και διατήρησης της αγροτικής κληρονομιάς. Οι δράσεις που θα αναληφθούν στα πλαίσια του μέτρου αυτού δεν θα έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα, αλλά θα αφορούν συνολικές παρεμβάσεις που θα αποσκοπούν τεκμηριωμένα στη διατήρηση της παραδοσιακής εικόνας των οικισμών, την τοπική αρχιτεκτονική και την αγροτική κληρονομιά, σε πλήρη όμως συμβατότητα με την προώθηση του στόχου της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης.

5.2.9 Μέτρα για τους αγρότες

Τα παραπάνω μέτρα αφορούν κύρια τους ΟΤΑ. Ο κύριος όγκος όμως των μέτρων του Επιχειρησιακού Προγράμματος του ΥΠΓΕ αφορούν φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα που έχουν συγκροτηθεί από αγρότες.

Ο **πρώτος Άξονας** του προγράμματος αφορά σε Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις σε Επίπεδο Αγροτικής Εκμετάλλευσης, ο οποίος αναλύεται σε δύο επιμέρους μέτρα. Το πρώτο αφορά Επενδύσεις στις Αγροτικές Εκμεταλλεύσεις και το δεύτερο την Ενίσχυση Φορέων και Θεσμών για τη Χάραξη Αγροτικής Πολιτικής.

Ο **δεύτερος Άξονας** αναφέρεται στις Παρεμβάσεις στο Επίπεδο Μεταποίησης και Εμπορίας του Πρωτογενούς Γεωργικού και Δασικού Προϊόντος. Τα επιμέρους

Μέτρα είναι Επενδύσεις στη Μεταποίηση και Εμπορία και Βελτίωση της Υλοτόμησης και Εμπορίας Δασοκομικών Προϊόντων.

Ο **τρίτος Άξονας** αναφέρεται στη Βελτίωση της Ηλικιακής Σύνθεσης του Αγροτικού Πληθυσμού με επιμέρους Μέτρα Εφάπαξ Πριμοδότηση Πρώτης Εγκατάστασης και Αντιμετώπιση Δαπανών Πρώτης Εγκατάστασης.

Ο **τέταρτος Άξονας** ασχολείται με τη Βελτίωση των Υποστηρικτικών Μηχανισμών και της Ενημέρωσης του Αγροτικού Πληθυσμού με την Αξιοποίηση Νέων Τεχνολογιών με επιμέρους Μέτρα την Αξιοποίηση Προηγμένων Μέσων Επικοινωνίας για την Ενημέρωση των Αγροτών, Αναβάθμιση της Υποδομής Ενημέρωσης – Πληροφόρησης – Εκπαίδευσης – Ευαισθητοποίησης Πληθυσμού, Υποχρεώσεις για Ομάδες Παραγωγών, Δράσεις για Προώθηση Εξαγωγών και Συλλογικοί Φορείς, Δημιουργία και Εκσυγχρονισμός Δομών και Υποδομών για Βελτίωση της Ποιότητας Προϊόντων και Διασφάλισης της Δημόσιας Υγείας – Διαπίστευση Εργαστηρίων, Ανάπτυξη στοιχείων – Καταπολέμηση Εχθρών Ασθενειών και Ζιζανίων για τη Δημιουργία Βάσης Δεδομένων, Ανάπτυξη Δικτύου Πληροφόρησης σε Θέματα Φυτοπροστασίας – Τεχνική Υποστήριξη – Ανάπτυξη και **Εφαρμογή Μεθόδων Ταχείας Διάγνωσης Προσδιορισμού Εχθρών Ασθενειών και Ζιζανίων.**

Ο **πέμπτος Άξονας** αφορά Παρεμβάσεις στο Γεωργικό Προϊόν με επιμέρους Μέτρα το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Υπηρεσιών Στήριξης των Κτηνοτρόφων της Ελληνικής Υπαίθρου για την Παραγωγή και Χρησιμοποίηση του Κατάλληλου για Κάθε Περιοχή Ζωικού Αναπαραγωγικού Κεφαλαίου, Ανάπτυξη και Προώθηση Μεθόδων Ολοκληρωμένης – Βιολογικής Καταπολέμησης Εχθρών Ασθενειών και Ζιζανίων των Κυριότερων Καλλιεργειών της Χώρας μας.

Ο **έκτος Άξονας** αναφέρεται στην Ανάπτυξη και Προστασία Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος με δύο επιμέρους Μέτρα, την Ολοκλήρωση Εγγειοβελτιωτικών Έργων του Β' ΚΠΣ και την Ταμίευση και Εκμετάλλευση Επιφανειακών Απορροών – Τεχνητοί Εμπλουτισμοί – Εκσυγχρονισμός και Βελτίωση Συνθηκών Άρδευσης.

Ο **έβδομος Άξονας** αφορά Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου με επιμέρους Μέτρα Έγχειρες Βελτιώσεις, Δημιουργία Υπηρεσιών Διαχείρισης Εκμεταλλεύσεων, Εμπορία Γεωργικών Προϊόντων Ποιότητας, Βασικές Υπηρεσίες για την Αγροτική Οικονομία και τον Αγροτικό Πληθυσμό, Ανακαίνιση και Ανάπτυξη Χωριών – Προστασία και Διατήρηση της Αγροτικής Κληρονομιάς, Διαφοροποίηση των Γεωργικών Δραστηριοτήτων και των Δραστηριοτήτων που Σχετίζονται με τη

Γεωργία για να Παρασχεθεί η Δυνατότητα Δημιουργίας Πολλαπλών Δραστηριοτήτων ή και Απόκτησης Εναλλακτικών Εισοδημάτων, Διαχείριση των Υδατικών Πόρων της Γεωργίας, Ανάπτυξη και Βελτίωση της Υποδομής που Σχετίζεται με την Ανάπτυξη της Γεωργίας, Ενθάρρυνση των Τουριστικών και Βιοτεχνικών Δραστηριοτήτων, Προστασία του Περιβάλλοντος σε Συνδυασμό με τη Γεωργία τη Δασοκομία τη Συντήρηση του Τοπίου τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης των Ζώων, Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Επενδύσεις για τη Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας των Επιχειρήσεων πρώτης Μεταποίησης και Εμπορίας Γεωργικών Προϊόντων, Επενδύσεις για τη Βελτίωση και τον Εξορθολογισμό Υλοτόμησης Μεταποίησης και Εμπορίας Δασοκομικών Προϊόντων, Παροχή Βασικών Υπηρεσιών για την Αγροτική Οικονομία και τον Αγροτικό Πληθυσμό.

Όσον αφορά στο ΠΕΠ, επιλέξιμες είναι οι ίδιες δράσεις με αυτές που έχουν περιγραφεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του ΥΠΓΕ. Όλες περιγράφονται στα πλαίσια του Μέτρου 1.3 με τίτλο Οικονομική Διαφοροποίηση Αγροτικού Χώρου (Ολοκληρωμένα Προγράμματα) του Άξονα 1 με τίτλο Διαμόρφωση Σύγχρονης Αυτοδύναμης Οικονομίας και Ενίσχυση της Εξωστρέφειας. Ο προϋπολογισμός του Μέτρου είναι ύψους 64,045 εκατ. Euro. Και εδώ δύνανται να ενταχθούν δράσεις όπως ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, επενδύσεις στην εμπορία, μεταποίηση και συσκευασία αγροτικών προϊόντων, προβολή της περιοχής κ.α.

Είναι προφανές λοιπόν, ότι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του υπουργείου καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα δραστηριοτήτων στον πρωτογενή τομέα και όχι μόνο σε αυτόν, καθώς προωθεί επενδύσεις και στον δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα. Έτσι, στα πλαίσια της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, ο Δήμος Αρτέμιδος μπορεί να αξιοποιήσει τις πιστώσεις που ο ίδιος μπορεί να χειριστεί, λύνοντας με αυτό τον τρόπο μικρά ή μεγάλα προβλήματα που απασχολούν τον αγροτικό κόσμο, αλλά και να πραγματοποιήσει καινοτόμες ιδέες που στο εξωτερικό αποτελούν συνηθισμένη πρακτική, όπως αυτή του Αγροκτήματος.

5.2.9.1 Πληροφόρηση-ενημέρωση αγροτών

Ο άλλος άξονας δράσης έχει να κάνει με την παροχή πληροφοριών στους δημότες για τις εξελίξεις στο χώρο της γεωργίας. Σημαντικότερη πηγή ενημέρωσης για τον Ελλαδικό χώρο αποτελεί η ιστοσελίδα του ΥΠΓΕ (με διεύθυνση <http://www.minagric.gr>) όπου αναφέρονται όλες οι νέες εξελίξεις στο χώρο. Μία

ακόμη ενδιαφέρουσα ιστοσελίδα είναι αυτή της ΕΕ (με διεύθυνση <http://europa.eu.int>), όπου στην 6^η Διεύθυνση παρουσιάζονται οι νέες εξελίξεις στο χώρο της γεωργίας. Με αυτό τον τρόπο οι δημότες θα είναι έγκαιρα ενημερωμένοι και θα μπορούν με αυτό τον τρόπο να προγραμματίζουν τις επενδύσεις τους και γενικότερα τις επιλογές τους μέσα στο πνεύμα της αγροτικής πολιτικής που εφαρμόζεται από την ΕΕ, ιδιαίτερα σήμερα όπου επιχειρείται μια σημαντική στροφή στους στόχους της. Για την έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση των αγροτών της περιοχής ο Δήμος θα μπορούσε να συστήσει ειδική γεωτεχνική υπηρεσία (ενδεχομένως διαδημοτικά) και να διοργανώνει σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς ειδικές ενημερωτικές εκδηλώσεις.

5.2.9.2 Ενίσχυση και προσδιορισμός της συμπληρωματικότητας αγροτικών συστημάτων παραγωγής (ζωοτροφές, βιολογική λίπανση κλπ) όμορων γεωγραφικών ζωνών

Υποστήριξη και ενθάρρυνση για συνεργασίες μεταξύ τοπικών παραγωγικών συστημάτων που επηρεάζουν τον χώρο (γεωργία, κτηνοτροφία) με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας σε επίπεδο οικισμών και της συμπληρωματικότητας σ' επίπεδο παραγωγικών συστημάτων. Συμβολή στις ζωοτροφικές ανάγκες της κτηνοτροφίας. Η συνεργασία αυτή μπορεί να καταλήξει και σε προγραμματικές συμβάσεις μεταξύ των ορεινών και πεδινών ή ημιορεινών ΟΤΑ².

5.2.9.3 Συνεργασία στη βάση αξιοποίησης ομοειδών προϊόντων

Συχνά η διασπορά μικρού μεγέθους σε έκταση και όγκο γεωργικών προϊόντων πρωτογενών ή μεταποιημένων εντείνει την αδυναμία συνεργασίας για μεταποίηση και εκσυγχρονισμό. Ένα κλαδικό οργανωτικό όργανο σε δημοτικό επίπεδο θα μπορούσε να ευνοήσει σημαντικά τη συνεργασία των διάσπαρτων και συγκεντρωμένων μονάδων στον τομέα του εκσυγχρονισμού, της ένταξης σε δίκτυα αγορών, την αναζήτηση της ποιότητας των προϊόντων και την ενίσχυση της κλαδικής αλληλεγγύης. Επίσης ένα τέτοιο κέντρο πρέπει πέρα από την οργανωτική και γραμματειακή υποστήριξη μπορεί να παρέχει εξειδικευμένες και έγκυρες πληροφορίες με επιστημονικό προσωπικό με το οποίο μπορεί να στελεχωθεί.

---

² Οι Διαδημοτικές αυτές συνεργασίες είναι άμεσα προωθούμενες ενέργειες στα πλαίσια του Ν. 2539/97.

5.2.9.4 Επισημοποίηση και ενίσχυση όλων των τύπων μορφών συνεργασίας (οικογενειακή, ομάδων παραγωγών, συνεταιριστικών επιχειρήσεων), διαδημοτικών συνεργασιών, διεπαγγελματικές οργανώσεις

Η δυναμική της ελληνικής οικογενειακής γεωργίας βασίζεται στην πολύμορφη συνεργασία και όχι στην συγκέντρωση γης. Αυτή η συνεργασία συμβάλλει ταυτόχρονα στο ξεπέραςμα των διαρθρωτικών αδυναμιών της εκμετάλλευσης και του τομέα αλλά και στην ανάπτυξη της πολυδραστηριότητας. Επομένως, η ενίσχυση όλων των τύπων και μορφών συνεργασίας (οικογένειες, ομάδες παραγωγών, συνεταιρισμοί κλπ) συνιστά σημαντικό στρατηγικό στόχο για τα τοπικά κοινωνικά συστήματα παραγωγής της υπαίθρου. Η θεσμική ενσωμάτωσή τους στο πλαίσιο των κοινοτικών κανονισμών και ενισχύσεων θα συμβάλλει σημαντικά στην κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού, στην αποφυγή μη αποδοτικών επενδύσεων μεσοπρόθεσμα και στην ανασυγκρότηση των τοπικών κοινωνιών. Εδώ θα πρέπει να εξετασθεί η δυνατότητα δημιουργίας ενός ενιαίου πρωτοβάθμιου συνεταιρισμού για το σύνολο του Δήμου, ως μέλους της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Πηλίου.

5.2.9.5 Αξιοποίηση νέας τεχνολογίας για τη συμμετοχή των τοπικών φορέων στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων διαχείρισης

Τόσο ο σχεδιασμός των συστημάτων διαχείρισης του χώρου σε επίπεδο γεωγραφικής ζώνης και περιοχής όσο και η λειτουργία του σε συνεχή βάση απαιτούν τη χρήση νέων τεχνολογιών στις οποίες θα πρέπει να καταρτισθούν τόσο οι συμμετέχοντες στη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης όσο και οι χρήστες. (Δημιουργία και τροφοδότηση-ενημέρωση βάσης δεδομένων, χρήση γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών).

5.2.9.6 Κατάρτιση στελεχών τοπικών υπηρεσιών και παραγωγών στις νέες καλλιέργειες

Κατάρτιση των στελεχών των τοπικών υπηρεσιών υποστήριξης και ενημέρωσης των αγροτών σε θέματα αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών. Πέρα από το γραφείο ενημέρωσης και υποστήριξης που προτείνεται σε παραπάνω δράση, είναι αναγκαία η ικανότητα συνεργασίας των αρμοδίων υπηρεσιών με τους τοπικούς φορείς που αναλαμβάνουν αναπτυξιακές πρωτοβουλίες σε χωρικό και κλαδικό επίπεδο. Υπηρεσίες όπως τα Γραφεία Γεωργικής Ανάπτυξης, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, οι τοπικοί Γεωπόνοι και Κτηνίατροι του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα,

τα στελέχη συνεταιρισμών και αγροτικών συλλόγων κλπ. πρέπει να καταρτιστούν σε θέματα εφαρμογών, οργάνωσης εταιρικών σχέσεων, εξειδικευμένης τεχνικής και επιστημονικής υποστήριξης που προσδιορίζουν το ρόλο και την συμμετοχή τους καθ' όλη τη διαδικασία και αλυσίδα υιοθέτησης και ολοκλήρωσης μιας νέας καλλιέργειας.

Επίσης είναι αναγκαία και η κατάρτιση των παραγωγών όσον αφορά τις νέες καλλιέργειες που υιοθετούν, τους τρόπους αξιοποίησης των προσφερόμενων μέσων από τις αρμόδιες υπηρεσίες, όπως επίσης και για τους τρόπους χρηματοδότησης και γενικότερης υποστήριξης που μπορούν να έχουν (κοινοτικά μέτρα, ομάδες παραγωγών κτλ). Εδώ προτείνεται η συνεργασία Εκπαιδευτικού Κέντρου για τους αγρότες στο πλαίσιο της λειτουργίας του νέου οργανισμού του ΥΠ.ΓΕ. – ΟΕΓΕΚΑ "ΔΗΜΗΤΡΑ", ή η συνεργασία με τα υπάρχοντα ΚΕΚ που δραστηριοποιούνται σε επίπεδο Νομού.

5.2.9.7 Ολοκληρωμένη και Βιολογική καλλιέργεια

Η μείωση της χρήσης των φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων στις γεωργικές καλλιέργειες, όπως αναφέρθηκε αποτελεί όλο και πιο έντονα στόχο των κοινοτικών κανονισμών για λόγους που συνδέονται με το περιβάλλον, αλλά και με την οικονομία μέσω της ζητούμενης ποιότητας των προϊόντων, και κατ' επέκταση με την υγεία. Ωστόσο, η μείωση αυτή πρέπει να γίνει προοδευτικά με τρόπο ώστε να μην υπάρξει πρόβλημα στη λειτουργία των υφιστάμενων παραγωγικών συστημάτων. Σε μια τέτοια πορεία που οδηγεί στην αύξηση των βιολογικών ή οικολογικών καλλιεργειών είναι άκρως αναγκαία η κατάρτιση σε νέες μεθόδους καλλιέργειας αλλά και η συνεργασία μεταξύ παραγωγών και αρμόδιων υπηρεσιών. Μέτρα προς υιοθέτηση: φιλοπεριβαλλοντική ή βιολογική καταπολέμηση των ασθενειών των φυτών, ενίσχυση της χειρωνακτικής εργασίας όπου αυτό είναι εφικτό και αναγκαίο. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας πολιτικής μπορεί να χρηματοδοτηθεί και το σύστημα αμειψισποράς στις μεγάλες κυρίως καλλιέργειες.

5.2.9.8 Συστήματα συλλογικής άρδευσης

Η αναγκαιότητα μείωσης του κόστους παραγωγής, της ορθολογικής χρήσης του νερού για άρδευση αλλά και των γεωργικών μηχανημάτων ενισχύουν τα οφέλη και την ανταποδοτικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Έτσι, ενισχύονται οι εγκαταστάσεις συστημάτων στάγδην άρδευσης, υπό πίεση δικτύων μεταφοράς νερού καθώς και κατασκευή λιμνοδεξαμενών.

5.2.9.9 Αποθηκευτικοί χώροι αγροτικών παραγωγών εταιρικής σχέσης

Καταγραφή των υφιστάμενων κτιριακών αποθηκευτικών εγκαταστάσεων, ο βαθμός διαθεσιμότητάς τους σε εποχιακή και ετήσια βάση. Ιδιοκτησιακό καθεστώς και συνήθεις χρήστες. Υπηρεσία πληροφόρησης για νέους χρήστες όσον αφορά τις δυνατότητες αξιοποίησης υφιστάμενων αποθηκευτικών χώρων, σε συνεργασία των τοπικών φορέων και ιδιαίτερα των συνεταιρισμών.

5.2.9.10 Οργάνωση δικτύου τηλεματικής στο τομέα των γεωργικών εφαρμογών

Στόχος αυτής της δράσης είναι η βελτίωση της πληροφόρησης και των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους αγρότες καθώς και η ενίσχυση της συμμετοχικής διαδικασίας στον εντοπισμό τόσο των προβλημάτων όσο και των λύσεων. Η δράση αυτή μπορεί να κατατεθεί ως πιλοτικό πρόγραμμα και μπορεί να χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο του ΠΕΠ, είτε στο πλαίσιο του ΕΠ του ΥΠ.ΓΕ., σε συνεργασία με εξειδικευμένα ερευνητικά κέντρα.

5.2.9.11 Άμεση κατοχύρωση, προώθηση και προβολή προϊόντων

- Έκθεση και λιανική πώληση αγροτικών προϊόντων της περιοχής σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο στο Τουριστικό Περίπτερο του Δήμου
- Συμμετοχή σε ειδικές εκθέσεις
- Κατοχύρωση ονομασιών προέλευσης και πιστοποιήσεις για αγροτικά προϊόντα περιοχής σε συνεργασία με την Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Πηλίου

5.2.10 Προτάσεις για την Αξιοποίηση των Δασικών Εκτάσεων του Δήμου Αρτέμιδος

5.2.10.1 Έργα ευκολιών αναψυχής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

- Πεζοπορία περιήγηση (μονοπάτια κτλ.)
- Χάραξη και βελτίωση υπαρχόντων δασόδρομων για να προσεγγίζουν οι επισκέπτες την περιοχή (π.χ. Βελτίωση και συντήρηση του δασόδρομου μεταξύ Αγ. Λαυρεντίου έως τη θέση Αγριόλευκες μήκους 9 χλμ.)

5.2.10.2 Θέσεις Θέας

- Παρατηρητήριο στη θέση Φλέσι άγριων πουλιών (τοποθέτηση οργάνων), καθώς επίσης θέση θέας που μπορεί να δει κανείς τον Παγασητικό κόλπο και ιδιαίτερα τις περιοχές (Αργαλαστή, Αγχίαλο, Χάνια, Δράκεια, Αλυκές). Επίσης, προσφέρεται και για πυροφυλάκιο συγχρόνως και θέση θέας στη θέση Γολγοθάς, τοποθετώντας κίосκι.

5.2.10.3 Υπαίθρια γεύματα

- Κατασκευή λιθόκτιστης βρύσης, πάγκοι, στέγαστρα, κίосκια κοντά στη θέση Φλέσι σε χώρο πηγής
- Αθλητικοί χώροι, παιδική χαρά, στη θέση της πηγής καθώς και θέσεις κατασκήνωσης.

5.2.10.4 Έργα λειτουργικής οργάνωσης της περιοχής για καλύτερη εξυπηρέτηση και μεγαλύτερη προστασία – ασφάλεια

- Χώροι πληροφόρησης και ενημέρωσης
- Δημιουργία περιβαλλοντικού κέντρου πληροφόρησης και βρύσης στη θέση του πρώην δασοφυλακείου στις Αγριόλευκες
- Αντιτυρικές ζώνες στη θέση Ν πυρόπληκτων περιοχών
- Πινακίδες πληροφόρησης ενημέρωσης

5.2.11 Έργα αξιοποίησης του φυσικού περιβάλλοντος

- Αναψυκτήριο του Δήμου στη θέση της πηγής.
- Δημιουργία ξύλινων κατασκευών (ξενώνων), ίδρυση μουσείου φυσικής ιστορίας, εκθεσιακοί χώροι (π.χ λαογραφικό μουσείο) στη θέση Κοτίνα Λάκκα 800μ. από το πάρκινγκ, 500μ. από το χιονοδρομικό κέντρο.
- Ορθολογική διαχείριση βοσκοτόπων με τη βοήθεια κατασκευής έργων (ποτίστρες, αγωγοί παροχέτευσης, στέγαστρα, βελτιώσεις βλάστησης, αλαταριές κτλ.).
- Ανάπτυξη της μελισσοτροφίας. Είναι επιτρεπτή η τοποθέτηση 75 – 100 κυψελών ανά τοποθεσία και σε απόσταση 3 χλμ. περίπου. Αυτό επιτυγχάνεται με την ενίσχυση της ήδη πλούσιας σε μελισσοκομικά είδη φρυγανώδους,

θαμνώδους και δεντρώδους δασικής βλάστησης των λιβαδικών οικοσυστημάτων.

5.2.12 Τουριστική ανάπτυξη

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, ο Δήμος Αρτέμιδος διαθέτει ένα πλούσιο οικοτουριστικό απόθεμα ικανό να αποτελέσει τη βάση μιας αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης. Από την άλλη όμως, διαπιστώθηκε ότι τόσο οι τουριστικές υποδομές, όσο και οι δράσεις για την ανάπτυξη του τουρισμού δεν βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις δυνατότητες της περιοχής. Επειδή ο τουρισμός δύναται να αποτελέσει πηγή απασχόλησης και εισοδημάτων για τους κατοίκους της περιοχής απαιτείται σύμπραξη όλων των εμπλεκόμενων φορέων και η συμμετοχή των κατοίκων και του ιδιωτικού επιχειρηματικού τομέα της περιοχής για την προώθησή του. Ενδεικτικά προτείνονται οι παρακάτω δράσεις και ενέργειες:

- Δημιουργία δικτύου τουριστικών προορισμών για το σύνολο του Δήμου και το σύνολο των τουριστικών του προϊόντων.
- Δημιουργία τουριστικού χάρτη και τοποθέτηση αυτού σε κομβικά σημεία της περιοχής.
- Σχεδιασμός και εφαρμογή στρατηγικής τουριστικής προβολής του Δήμου η οποία μεταξύ άλλων μπορεί να περιλαμβάνει έκδοση τουριστικού οδηγού, συμμετοχή σε ειδικές εκθέσεις (αυτόνομα ή μέσω της NETΠ), αξιοποίηση του διαδικτύου κ.α.
- Ολοκλήρωση και αποκατάσταση λιθόστρωτων και μονοπατιών για την προώθηση του περιπατητικού και οικολογικού τουρισμού.
- Δημιουργία αγροτουριστικών μονάδων, όπως αναφέρεται και στις προτάσεις για τον αγροτικό τομέα.
- Δημιουργία και αξιοποίηση ειδικών διαδρομών (πολιτιστική διαδρομή Αγ. Λαυρεντίου, θρησκευτική διαδρομή Δήμου).
- Τουριστική αξιοποίηση του δάσους Αγ. Λαυρεντίου, όπως αναφέρεται παραπάνω.
- Αξιοποίηση του Σταθμού του Τραίνου του Πηλίου (σε συνεργασία με τον νέο φορέα διαχείρισης) και δημιουργία περιπτέρου με τοπικά προϊόντα και αναμνηστικά στον περιβάλλοντα χώρο.

- Αξιοποίηση κτιρίων βιομηχανικής κληρονομιάς (π.χ. Παγοποιείο Δημοπούλου, μεταξουργείο Κοκοσλή)
- Αξιοποίηση για ειδικές εκδηλώσεις και για ξενώνα του κτιρίου Στρατώνα.
- Αξιοποίηση και ως μικρής μαρίνας σκαφών αναψυχής του υπό δημιουργία αλιευτικού καταφυγίου.
- Στρατηγική προσέλκυσης επενδυτών στο χώρο του τουρισμού.
- Αξιολόγηση δυνατοτήτων και χωροθέτηση μικρής Περιοχής Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ).
- Εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίου αιεφόρου τουρισμού με παράλληλη λήψη πιστοποίησης (π.χ EMAS).

5.2.13 Πολιτισμός-Αθλητισμός

5.2.13.1 Πολιτισμός

Όπως τονίστηκε, η περιοχή διαθέτει και διατηρεί την πλούσια πολιτιστική παράδοση που χαρακτηρίζει τα περισσότερα χωριά του Πηλίου. Η περαιτέρω ανάδειξή της συνιστά ένα σημαντικό στόχο της πολιτικής του Δήμου, δεδομένου ότι συμβάλλει αφενός στην ιστορική μνήμη και στη διατήρηση της ταυτότητας της περιοχής και αφετέρου προάγει την εξωτερική της ταυτότητα και ελκυστικότητα, ειδικά όσον αφορά την προσέλκυση επισκεπτών. Στον τομέα της περαιτέρω ανάδειξης και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής ως ενδεικτικά μέτρα, εκτός από την αναφερθείσα διατήρηση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, προτείνονται:

- Έκδοση ειδικού τόμου για την ιστορία, την πολιτιστική κληρονομιά και το σύγχρονο πολιτισμό της περιοχής του Δήμου.
- Ίδρυση ιστορικού – λαογραφικού μουσείου στο Αρχοντικό Γκλαβάνη.
- Ίδρυση πολιτιστικού – συνεδριακού κέντρου στο κτίριο του Μεταξουργείου Κοκοσλή ή στο κτίριο Κοντού ή Γκλαβάνη.
- Οργάνωση ετήσιου φεστιβάλ παιδικού θεάτρου στον Αγ. Λαυρέντιο.
- Πολιτιστική Διαδρομή Αγ. Λαυρεντίου (κτίρια με αρχιτεκτονική κληρονομιά, βρύσες, μοναστήρια, εκκλησίες κλπ.).
- Θρησκευτική Διαδρομή με σύνδεση των μοναδικών εκκλησιών και μοναστηριών της περιοχής.

- Αδελφοποίηση με πόλη του Σαλέρνο (Αμάλφι) λόγω προέλευσης Αμαλφινών ιπποτών στη περιοχή του Δήμου (Πύργος Βροχιά) ή/και πόλη με μουσειακό σιδηρόδρομο (π.χ. Β. Βρετανία).
- Έγκαιρος προγραμματισμός και συντονισμός από το Δήμο και ενιαία προβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων των συλλόγων και των λοιπών φορέων της περιοχής.
- Ακόμη, η ανάδειξη της πολιτιστικής και οικολογικής ταυτότητας της περιοχής μπορεί να συμπεριλάβει παραδοσιακά επαγγέλματα, διατήρηση μεθόδων παραγωγής (π.χ. ελαιοτριβείων), τράπεζα γενετικού υλικού υπό εξαφάνιση ειδών κλπ.

5.2.13.2 Αθλητισμός

Η υλοποίηση όλων ή μέρους των έργων που προτάθηκαν για ένταξη στο Πρόγραμμα "Αθήνα 2004" έδωσαν μια ώθηση στην αθλητική ανάπτυξη της περιοχής. Επιπλέον μπορεί να ιδρυθεί φορέας σε επίπεδο Δήμου για την οργάνωση και ενθάρρυνση του κλασσικού αθλητισμού και άλλων αθλημάτων. Ειδικότερα προτείνονται:

- Η διάδοση του Ολυμπισμού και του εθελοντισμού
- Η δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων στο πλαίσιο της ανάπλασης της παραλίας
- Η διοργάνωση ναυταθλητικών αγώνων στο θαλάσσιο χώρο του Δήμου

5.2.14 Περιβάλλον

Ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής συνίσταται στο πλούσιο και ποικίλο φυσικό περιβάλλον, καθώς και στις περιορισμένες επιβαρύνσεις που έχει μέχρι στιγμής δεχτεί. Βασικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής είναι η βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία σέβεται το περιβάλλον και το προφυλάσσει ώστε να παραδοθεί στις επόμενες γενεές αναλλοίωτο. Αυτό όμως δεν αποκλείει ήπιες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και δράσεις. Η υψηλή ποιότητα περιβάλλοντος πέρα από την αξία που έχει αυτή καθεαυτή μπορεί να αναδειχθεί και σε ένα σημαντικό παράγοντα της μελλοντικής ανάπτυξης του Δήμου. Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται:

- Δημιουργία ΔΕΥΑ (Δημοτική ή Διαδημοτική) και προώθηση της δημιουργίας βιολογικού καθαρισμού. Η μονάδα βιολογικού καθαρισμού μπορεί να κατασκευαστεί και σε συνεργασία με άλλους Δήμους της περιοχής (π.χ. Μηλεών, Αφήσσου, Αγριάς) και να χωροθετηθεί έπειτα από σχετική μελέτη που θα αναλύει όλα τα δεδομένα της περιοχής. Σχετική μελέτη του Π.Θ. προτείνει διαδημοτικό σύστημα με χωροθέτηση της κεντρικής μονάδας σε περιοχή δυτικά των εκβολών του Βρύχωνα. Επίσης, επειδή υπάρχει σχετικό ενδιαφέρον του Δήμου Βόλου για σύνδεση με το δίκτυο της ΔΕΥΑΜΒ, θα μπορούσε να προηγηθεί συγκριτική μελέτη κόστους οφέλους πριν την τελική επιλογή.
- Αποτελεσματική αντιμετώπιση των αποβλήτων των ελαιοτριβείων έως ότου κατασκευαστεί μονάδα βιολογικού καθαρισμού, η οποία θα πρέπει να είναι κατάλληλα σχεδιασμένη ώστε να δέχεται και να μπορεί να επεξεργάζεται απόβλητα ελαιοτριβείων. Σε καμία περίπτωση τα απόβλητα αυτά δεν θα πρέπει να διοχετεύονται στους χειμάρρους και στα ρέματα της περιοχής και κατ' επέκταση τη θάλασσα.
- Συνεχής καθαρισμός χειμάρρων και ρεμάτων, καθώς και των ακτών, ειδικά κατά τους θερινούς μήνες.
- Ανάπτυξη αποτελεσματικού συστήματος διαλογής και διαχείρισης των στερεών αποβλήτων.
- Προστασία δάσους Αγ. Λαυρεντίου
- Προστασία του έλους Κάτω Λεχωνίων (υγροβιότοπος ΕΚΒΥ).
- Προστασία των χειμάρρων Κουφάλα και Βρύχωνα, βελτίωση της προσπελασιμότητας σ' αυτούς και έργα αναψυχής σε επιλεγμένα σημεία.
- Απαγόρευση εγκατάστασης ρυπογόνων μονάδων στην περιοχή.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κατοίκων της περιοχής για ζητήματα περιβάλλοντος και ρύπανσης.

Επιπροσθέτως, προτείνονται τα παρακάτω:

- Μείωση του ρίσκου γενετικής μόλυνσης της φυσικής βλάστησης ή των καλλιεργούμενων εντόπιων ποικιλιών από τις νέες γενετικά τροποποιημένες ποικιλίες
- Δημιουργία τράπεζας και εργαστηρίου γενετικού υλικού

- Προστασία των υδάτων των χειμάρρων από λύματα και στερεά απόβλητα

5.2.15 Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων

Ο άνθρωπος, πολίτης του Δήμου, αποτελεί συγχρόνως τον αποδέκτη και το φορέα της ανάπτυξης της περιοχής. Ο ανθρώπινος παράγοντας ή το ανθρώπινο κεφάλαιο όπως λέγεται στην οικονομική επιστήμη συνιστά το σημαντικότερο αναπτυξιακό παράγοντα. Η μεγαλύτερη δυνατή απασχόλησή του βρίσκεται σε συνάρτηση όχι μόνο με τις γενικές οικονομικές εξελίξεις και πολιτικές αλλά και με το επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισής του. Ειδικά, στη σημερινή εποχή της γνώσης και της πληροφόρησης το τελευταίο αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Έτσι, παρόλο που λόγω θεσμικών και οικονομικών αδυναμιών η τοπική αυτοδιοίκηση στη χώρα μας διαθέτει περιορισμένες δυνατότητες παρέμβασης στον τομέα αυτόν, θα μπορούσαν να εξετασθούν:

5.2.15.1 Προγράμματα κατάρτισης νέων ανέργων

Η ανάλυση των στοιχείων για τους εγγεγραμμένους ανέργους του ΟΑΕΔ δείχνει ότι οι νέοι σε ηλικία άνεργοι ανήκουν βασικά σε δύο κατηγορίες σε σχέση με το επάγγελμα, το φύλο και το επίπεδο εκπαίδευσης. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει νέους άνδρες, κυρίως εργάτες, με μέτριο επίπεδο εκπαίδευσης και η δεύτερη περιλαμβάνει κυρίως νέες γυναίκες, εργαζόμενες στη βιοτεχνία, στην παροχή υπηρεσιών αλλά και σε επιστημονικά επαγγέλματα και με υψηλό επίπεδο μόρφωσης. Είναι προφανές ότι στην πρώτη ομάδα η κατάρτιση θα πρέπει να στραφεί προς τεχνικά κυρίως επαγγέλματα, ενώ στην δεύτερη υπάρχουν σημαντικά περιθώρια για κατάρτιση σε σύγχρονες ειδικότητες αιχμής. Το ακριβές αντικείμενο των προγραμμάτων κατάρτισης θα πρέπει να καθοριστεί με σε συνεργασία με φορείς κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης του Νομού (π.χ. Πανεπιστήμιο, ΚΕΚΑΝΑΜ, άλλα ΚΕΚ, ΟΑΕΔ) και με μια ετήσια έρευνα αγοράς εργασίας που θα πρέπει να πραγματοποιείται σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς (π.χ. ΑΝΕΜ).

5.2.15.2 Προγράμματα υποστήριξης δημιουργίας επιχειρήσεων από ομάδες ανέργων

Τα προγράμματα αυτά έχουν στόχο να προσφέρουν μια εναλλακτική και πιθανά πιο ολοκληρωμένη πρόταση αντιμετώπισης του προβλήματος της ανεργίας. Μια σειρά νέες ειδικότητες για τις οποίες υπάρχει έλλειψη στην περιοχή θα

μπορούσαν να εντοπιστούν μέσω των δράσεων και μηχανισμών των του Γραφείου Βιομηχανικής Αλλαγής του Νομού (π.χ. συντηρητές κτιρίων και οικιακού εξοπλισμού, συντηρητές παραδοσιακών κτιρίων, ειδικοί σε τουριστικές δραστηριότητες, τεχνικοί εγκατάστασης συσκευών φυσικού αερίου, ειδικοί κατασκευής θερμοκηπίων, ειδικοί σε δυναμικές καλλιέργειες, ειδικοί στη διαλογή, τυποποίηση, συσκευασία και εμπορία αγροτικών προϊόντων κλπ). Η λογική των προγραμμάτων στηρίζεται στην παροχή ειδικής κατάρτισης σε ομάδες ανέργων και τον προσδιορισμό μέσω εκπόνησης μελετών σκοπιμότητας (που αποτελούν τμήμα του προγράμματος κατάρτισης) των πιθανών περιοχών που παρουσιάζουν επενδυτικό ενδιαφέρον για ομάδες ανέργων που ενδιαφέρονται να αναλάβουν επιχειρηματική δράση και χρηματοδότηση μέσω ειδικού προγράμματος (τύπου SEED CAPITAL) και των δράσεων του ΠΕΠ Θεσσαλίας. Τα πλεονεκτήματα αυτού του μέτρου είναι ότι δεν δημιουργεί μόνο καταρτισμένους εργαζόμενους αλλά και θέσεις εργασίας με πιθανά πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα.

5.2.15.3 Λαϊκή επιμόρφωση (π.χ για αγρότες)

Πολλές κατηγορίες του πληθυσμού χρειάζονται επιμόρφωση για περισσότερη αποτελεσματικότητα στην εργασία τους, ιδιαίτερα δε οι αγρότες. Οποιαδήποτε ενέργεια επιμόρφωσης στον αγροτικό χώρο, θα πρέπει όμως να είναι συνδυασμένη και με άλλες ενέργειες ώστε να αποτελεί ένα “πακέτο” συνολικής παρέμβασης.

5.2.15.4 Σύσταση γυναικείων συνεταιριστικών ομάδων με βάση κοινοτικούς κανονισμούς και πρωτοβουλίες.

Ο συνεχιζόμενος αποκλεισμός του γυναικείου πληθυσμού που εκφράζεται με την αύξηση της γυναικείας υποαπασχόλησης και ανεργίας μπορεί να αντιμετωπιστεί εν μέρει με δημιουργία συνεταιρισμών-επιχειρηματικών ομάδων που θα αποτελούν τα «εργαλεία» για πιο αποτελεσματική δραστηριοποίηση των γυναικών της υπαίθρου. Στόχος αυτής της δράσης είναι η αξιοποίηση τοπικών πόρων και τεχνογνωσιών και η οργάνωση υπηρεσιών για την κάλυψη αναγκών της τοπικής κοινωνίας και του τουρισμού.

Συμβολή του Δήμου στον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων

Μεταξύ άλλων ο Δήμος μπορεί να διοργανώνει ειδικές ημερίδες σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς και το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας σχετικά με τα επαγγέλματα, τις επαγγελματικές προοπτικές, την αγορά εργασίας, τις δυνατότητες σπουδών κ.α.

5.2.16 Ανάπτυξη και βελτίωση διοικητικών και διαχειριστικών δομών

Εδώ συμπεριλαμβάνονται ενέργειες όπως οι παρακάτω:

- Οργάνωση γραφείου ενημέρωσης αγροτών
- Δημιουργία σελίδας στο διαδίκτυο (Internet)
- Συνεχής επιμόρφωση και κατάρτιση των στελεχών του Δήμου
- Πληροφοριακό σύστημα Δήμου και δικτύωση όλων των υπηρεσιών και οργανισμών του Δήμου
- Μηχανισμός αξιολόγησης των προτεινόμενων δράσεων, αντιμετώπισης των θεσμικών – χρηματοδοτικών προβλημάτων και αξιοποίηση κοινοτικών ενισχύσεων
- Μηχανισμός στήριξης των χωρικών και κλαδικών συνεργασιών και σύναψης διαδημοτικών και κλαδικών προγραμματικών συμβάσεων
- Αξιοποίηση της ΔΗΑΝΕΤ για σχεδιασμό, προετοιμασία και υλοποίηση εθνικών και Κοινοτικών προγραμμάτων. Ανάθεση στη ΔΗΑΝΕΤ της διαχείρισης της ακίνητης περιουσίας του Δήμου.
- Ίδρυση γραφείου ενημέρωσης του Πολίτη
- Δημιουργία μηχανισμού υλοποίησης του Τοπικού Αναπτυξιακού Προγράμματος, π.χ. δημιουργία επιτροπή με συμμετοχή εκπροσώπων του Δ.Σ. του Δήμου, των υπηρεσιών του Δήμου και της ΔΗΑΝΕΤ και με συμβουλευτική υποστήριξη του Πανεπιστημίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Στο παρακάτω πίνακα περιγράφεται μια προσέγγιση συσχέτισης των αναπτυξιακών δράσεων του Δήμου Αρτέμιδας με τους στόχους της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Αυτή ακριβώς η αντιστοίχιση του Πίνακα 39 μας δείχνει την απόλυτη συνάφεια μεταξύ των γενικών στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής του εν λόγω δήμου με τις προτεραιότητες και κατευθύνσεις της Περιφέρειας Θεσσαλίας

Έτσι, στην πρώτη στήλη του πίνακα έχουμε ορισμένες δράσεις όπως είναι ο εκσυγχρονισμός και η ανάπτυξη της οικονομίας, η ενίσχυση της διάρθρωσης της οικονομίας και κυρίως της αγροτικής, την ενίσχυση των τουριστικών δραστηριοτήτων, την προστασία και ανάπτυξη των πόρων της περιοχής, της ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και την συγκρότηση ευέλικτων σχημάτων στην εσωτερική δομή του δήμου οι οποίες αποσκοπούν στην ευρύτερη ανάπτυξη της περιοχής.

Από την άλλη, στην πρώτη γραμμή του πίνακα καταγράφονται οι αντίστοιχοι στόχοι της Περιφέρειας Θεσσαλίας, οι οποίοι στοχεύουν επίσης στην ισόρροπη ανάπτυξη σε όλα τα τμήματά της. Ένα από αυτά τα μέρη της είναι φυσικά και ο Δήμος Αρτέμιδος.

Συμπερασματικά, γίνεται εύκολα κατανοητό ότι και η περιφέρεια αλλά και το κάθε τμήμα της ξεχωριστά (π.χ. νομός, δήμος κ.α.), με τις ανάλογες πολιτικές δράσεις και κατευθύνσεις είναι σε θέση να επιτύχουν σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη που οραματίζονται. Όλα τα παραπάνω θα συμβάλλουν στην καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων και θα επιφέρουν σημαντικά αποτελέσματα στην προσπάθεια για αειφορική ανάπτυξη και βελτίωση του χώρου και συνθηκών στις οποίες επιθυμούμε να ζούμε όλοι μας.

Θα πρέπει λοιπόν να δοθεί έμφαση τόσο στον πρωτογενή τομέα της παραγωγής και την μεταοίηση των αγροτικών προϊόντων, όσο στον τουρισμό και την προώθηση της συνεργασίας του Δήμου Αρτέμιδος με τους υπόλοιπους δήμους που τον περιβάλλουν, με κύριο σκοπό την βέλτιστη αναπτυξιακή πορεία.

Πίνακας 39 :

ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥΔΗΜΟΥ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	Στόχοι Περιφέρειας Θεσσαλίας									
	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Θεσσαλικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα τοιαυτών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας	Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας	Ενίσχυση επιχειρηματικότητας, των νέων τεχνολογιών (π.χ. ψηφιακών) και της καινοτομίας	Βελτίωση της προσελασμού της δημογραφίας ή/και αναβάθμισης υποδομών και δικτύων τοπικού και υπερτοπικού χαρακτήρα	Βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη	Προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, σύνδεση μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας της βιώσιμης ανάπτυξης	Βελτίωση απασχόλησης και ποιότητας ζωής	Ενίσχυση της ενδο-περιφερειακής χωρικής και οικονομικής συνοχής	Προώθηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας	Βελτίωση λειτουργίας δημόσιας διοίκησης στο πλαίσιο μιας νέας συνεργατικής διακυβέρνησης
Εκσυγχρονισμός και ανάπτυξη της οικονομίας(ενίσχυση των παραγωγικών υποδομών, προσέλκυση νέων επενδυτικών κεφαλαίων και στήριξη του ενδογενούς δυναμικού της περιοχής)	**	**	**	**	*	*	**	**	**	*
Διευκόλυνση και ενίσχυση των τάσεων διαρθρωτικού μετασχηματισμού της οικονομίας και κυρίως της γεωργίας στην κατεύθυνση της πολυκαλλιέργειας, της παραγωγής τοιαυτών προϊόντων, της χρήσης μεθόδων φιλικών στο περιβάλλον, της βιολογικής καλλιέργειας, της εισαγωγής νέων προϊόντων, της βελτίωσης των συνθηκών παραγωγής κλπ.	**	*	**	*	*	**	*	*	*	*
Διευκόλυνση και ενίσχυση των τάσεων διαρθρωτικού μετασχηματισμού της οικονομίας με την ενίσχυση των	**	**	*	**	*	**	**	**	**	**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

1. Κούτρας Γ., (2005), ‘Διπλωματική Εργασία: Στρατηγικός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός για το Νομό Φλώρινας’, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος.
2. Καραμπάλασης Γ., (1996), ‘Διπλωματική Εργασία: Στρατηγικό Αναπτυξιακό Σχέδιο Αλεξανδρούπολης’, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος.
3. Κοκκώσης Χ., Τσάρτας Π., (2001), ‘Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον’, 1^η έκδοση, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
4. Λουκίσσας Φ., (2001), ‘Θεωρίες και Πρακτικές Προγραμματισμού’, πανεπιστημιακές σημειώσεις Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Βόλος.
5. Μιχαηλίδης Γ., (2003), ‘Σχεδιάζοντας την ανάπτυξη: Μεθοδολογία και Πρακτικές σχεδιασμού, αξιολόγησης και διαχείρισης’, α’ έκδοση, Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη.
6. Παπαγεωργίου Κ., (2000), ‘Διπλωματική Εργασία: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Νομού Δράμας’, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος.
7. Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ., (2004), ‘Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα’, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Ξενόγλωσση

1. Bryson J., Einsweiler R., (1988), 'Strategic Planning – Threats and Opportunities for Planners', Planners Press, Chicago, Illinois Washington, D.C.

Διαδίκτυο

1. <http://www.thessalia.gr/pep/axes.el.asp>

2. <http://www.dimos-artemidas.gr/ekpaidefsi.asp>

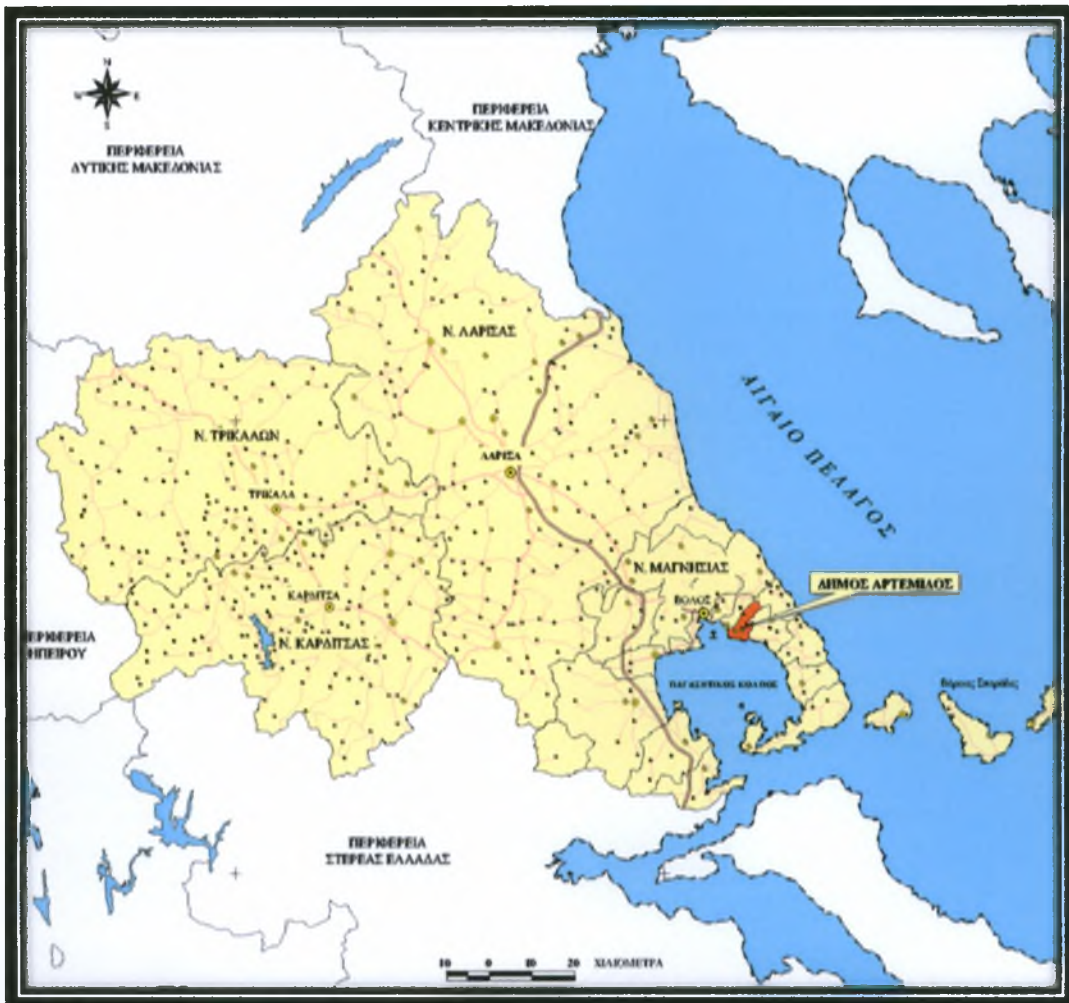
3. <http://www.hri.org/greek/apeg/2006/06-04-20.apeg.html>

4. <http://www.imerissia.gr/article.asp?catid=4666& sudid=2&pubid=215956>

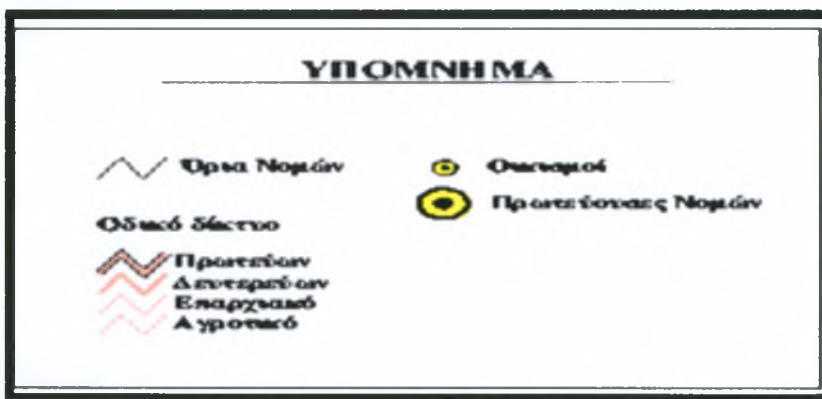
5. <http://www.magnesia.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Χάρτης 1: Ο Δήμος Αρτέμιδας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Πηγή: ΤΑΠ Δ. Αρτέμιδας

Χάρτης 2: Το ανάγλυφο του Ν. Μαγνησίας και του Δ. Αρτέμιδας

Πηγή: ΤΑΠ Δ. Αρτέμιδας

